”سنڌي ٻاراڻي ادب جو تنقيدي جائزو“

ايم فل (سنڌي)

جي ڊگري لاءِ لکيل تحقيقي مقالو

مقاله نگاره:

فيروزه سما

Gul Hayat Institute

نگران:

ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ

سال ١٩٨٨

سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو

CERTIFICATE

Certified that Miss FEROZA SAMA. D/o MUHAMMAD JUMAN SAMO has carried out research on the Topic "سنڌي ٻاراڻي ادب جو تنقيدي جائزو" under my supervision and that her work is original and distinct and her dissertation is worthy of presentation to the University of Sind for award of the degree of Master of philosophy.

Gul Hayat Institute

12/11/86

Dr. DUR MUHAMMAD PATHAN
Deputy Director
Institute of Sindhology
The University of Sind
Jamshoro.

"سنڌي ۾ ٻاراڻي ادب جو تنقيدي جائزو"

ايم-فل (سنڌي) جي ڊگريءَ لاءِ لکيل تحقيقي

مقالو

مقالي نگار

فيروزه سما

Gul Hayat Institute

نگران

ڊاڪٽر محمد پٺاڻ

١٩٨٨ع

پيش لفظ

سنڌ يونيورسٽي اسان جي پرگتي جي مقدس تعليمي ادارن جو محور ۽ مان آهي. هن مانائتي اعليٰ درسگاهه اسان جي ڪيترن نسلن کي علم جي نور سان نوازيو آهي. آئون پڻ اهڙن خوش نصيب انسانن مان هڪ آهيان. اڄ انهي ئي يونيورسٽي ۾ "سنڌي ٻاراڻي ادب جو تنقيدي جائزو (١٩٤٧ع کان ١٩٨٥ع)" جي موضوع تي لکيل تحقيقي مقالو، ايم-فل جي ڊگريءَ لاءِ پيش ڪندي فخر محسوس ڪريان ٿي. هن اداري منهنجي ذهني ۽ علمي اوسر ۾ جيڪو ڪردار ادا ڪيو آهي، ان کي آئون ڪڏهن به نظرانداز نه ٿي ڪري سگهان.

سالن جي هن منهنجي محنت ۾ محترم استاد ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ جيڪا رهبري ڪئي، ان لاءِ مان هميشه لاءِ سندس شڪرگذار رهندس. خوشيءَ جي اجوڪي موقعي تي آئون انهن مهربانن جا پڻ ڳڻ ڳايان ٿي، جن جي همت افزائي منهنجي محنت جي سون تي سهاڳي جو ڪم ڪيو. انهن مان سرفهرست نالو منهنجي بابا عبدالرزاق سمي جو آهي، جنهن مون کي هڪ ئي وقت تي بابا جي محبت ۽ شفقت سان نوازيو. منهنجي ڀيڻ ڊاڪٽر رخسانه سومرو، هر موڙ تي ڀيڻ، ساٿي ۽ دوست جو ڪردار ادا ڪيو. انهي ڏکوئيندڙ حوالي سان سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ مون سان گڏ هلي حوصلو بخشيو. اهڙي نموني سان آئون پنهنجي جيجل ماءُ جي شڪرگذار آهيان جنهن پنهنجي جهوليءَ ۾ مٺيءَ ٻوليءَ جي لوليءَ ڏني ۽ انهيءَ سريلي آواز مون کي علم ادب جي دنيا ڏانهن راغب ڪيو.

جن مهربانن محققن، شاعرن ۽ اديبن مون سان سهڪار ڪيو ۽ مواد خواهه معلومات فراهم ڪرڻ ۾ مدد ڪئي، تن جو ذڪر "مقدمي" ۾ مناسب هنڌ

ٿي ڪيو اٿم . هتي فقط ڀاءُ گل شير بلوچ جا ٿورا مڃڻ چاهيان ٿي، جنهن ٿوري وقت ۾ مواد کي معياري انداز سان ٽائيپ ڪري ڏنو .

انتهائي خلوص مان

فيروزه سما

Gul Hayat Institute

فهرست

نمبر	عنوان	صفحو
۰۱	پيش لفظ	
۰۲	مقدمو	
۰۳	باب پهريون : باراڻو ادب تعارف ۽ ارتقا	(۱ ــ ۸)
۰۴	باب ٻيون : سنڌيءَ ۾ ٻاراڻو ادب جي ترقي .	(۹ ــ ۱۴۴)
۰۵	باب ٽيون : ٻاراڻي ادب جو تجزيو ۽ تنقيدي جائزو	(۱۴۵ ــ ۱۸۷)

تجزيو

تنقيدي جائزو :-

" سپان جا ٻيجل " (شاعري)

" نادان زال " (ڊهائي)

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 7

" لاکوڦلاڻي " (ناول)

" ڦلوءَ جي شادي " (ڊرامو)

(٢٧٣ — ١٨٨)

٠٦ باب چوٿون:

ٻاراڻي ادب جا خالق

اختر درگاهي ، ادل سومرو ، ارباب علي " عادل "
چوهاڻ ، استاد بخاري ، اسماعيل بن واصف ، اڪبر جسڪاڻي، الطاف حسين
جوکيو ، الطاف سومرو ، الطاف شيخ ، الطاف ملڪاڻي ، الاهي بخش ٻانيڻ ،
امداد حسيني ، اياز پاتولي ، اياز گل ، اياز قادري ، اياز لطيف ، آغا تاج
محمد خان ، آغا قيوم ، بشير احمد ڀيٽي ، بشير احمد شاد ، بهاري لال
هريرام ڇاٻڙا ، تنوير عباسي ، ثريا سوز ، پروانو سيوهاڻي ، جبار آزاد
منگي ، ج - ع - منگهاڻي ، چنا شبير ناز ، حاجي حقير ، حسام سومرو ،
حميد سنڌي ، خانبهادر محمد صديق ميمڻ ، خيال ڀيٽي ، دادا سنڌي ،
ڊاڪٽر شمس الدين عرساڻي ، ڊاڪٽر محمد پٺاڻ ، ڊاڪٽر عبد الجبار
جوڻيجو ، ذوالفقار علي سيال ، رستم علي سولنگي ، رضيه امير ، زوار نقوي ،
زيب سنڌي ، سوسن مرزا ، سمس الدين سومرو ، شيخ محمد سومار ، صدر الدين
شيخ ، ظفر عباسي ، عبد الوحيد صديقي ، عبد الرحمان جتوئي ، عرفان
مهدي ، عمر الدين بيدار ، عنايت الله عباسي ، علي مرتضيٰ ڌاريجو ،
غلام رباني ، غلام مرتضيٰ ڀٽي ، فدا سرهيو ، فيروزه سما ، قاضي آصف
علي ، قربان منگي ، گل محمد شاهه رضوي ، گل محمد صوفي " آزاد "

Gul Hayat Institute

گرداس واڌ واڻي ، محبوب علي جوکيو ، محمد ابراهيم ميمڻ ، محمد بخش جوهر ، محمد بلاول پرديسي ، محمد رمضان زلفي ، مختيار مگنهار ، مختيار ملڪ ، مراد علي مرزا ، مقصود گل ، محمود مغل ، ممور يوسفاڻي ، مقبول پيٽني ، ملڪ نديم ، ميمڻ عبدالغفور سنڌي ، ميمڻ عبدالمجيد سنڌي ، ناز سنائي ، نثار بزمي ، نجم عباسي ، نور افروز خواجه ، نياز پنهور ، نصير مرزا ۔

٧ ۔ باب پنجون :

صفحو
(٢٧٣ — ٣٠٩)

اشاعتي ادارن جو حصو

اداره گلشن ادب ٽنڊو محمد خان ، اداره بوستان ادب ٽنڊو ڄام شورو ، انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي ، ڄامشورو ، آر - ايڇ احمد اينڊ برادرس حيدرآباد ، آگم پبلشنگ ايجنسي حيدرآباد ، بخاري پبليڪيشن ڪاهي ، بارڙو سنڌي ساهت گهر محرابپور ، بارڙا پبليڪيشن عمرڪوٽ ، ٻارن جي دنيا سيريز ڏيپلو ، ٻارن جي محفل پبليڪيشن حيدرآباد ، بالڪ پبليڪيشن ٽنڊو محمد خان ، تنظيم فڪر ونظر سکر سنڌ ، پارس اشاعت گهر سکر ، پرڀات پبليڪيشن حيدرآباد ، پوپٽ پبليڪيشن خيرپور ميرس ، چٽنگ پبليڪيشن سن ، روشن تارا ساهت سرڪل حيدرآباد سنڌي ادبي بورڊ ڄامشورو ، ساٿي پبليڪيشن سکر ، ساهتي پبليڪيشن ڪنڊيارو ، سجاڳ ٻار پبليڪيشن حيدرآباد ، سرهاڻ پبليڪيشن سيوهڻ ، شان برادرس حيدرآباد ، شاب پبليڪيشن حيدرآباد ، ڪهاڻي پبليڪيشن حيدرآباد ، ڪنول ڪتابي سلسلو حيدرآباد ، گجب پبليڪيشن حيدرآباد ، گل پبليڪيشن حيدرآباد ، گل ڦل اد

ادبي سنگت هالا نوان ، گلزار پبليڪيشن شڪارپور، لطيف پبليڪيشن
نصيرآباد لاڙڪاڻو، لالي پبليڪيشن حيدرآباد ، نيو فيلڊ پبليڪيشن
حيدرآباد ، وڪ وڏايو پبليڪيشن هالا پراڻا ۔

صفحو

٨ ۔ پڄاڻي ، نتيجا ۽ تجويزون (٣١٠ — ٣٤٥)
٩ ۔ ڪتابيات (٣٢٦ — ٣٠٣)

Gul Hayat Institute

مقدمو

ابتدا :

هي ڇهه سال اڳ جي ڳالهه آهي، جڏهن مون ادبي دنيا ۾ قدم رکيو ۽ لکڻ پڙهڻ شروع ڪيم. ظاهر آهي ته نئين ليکڪ جي حيثيت ۾ مون جيڪو به لکيو، ان کي نا تجربيڪار ليکڪ جو قلمي پورهيو جاڻي "ٻاراڻي ادب" جي کاتي ۾ شمار ڪيو ويو. حالانڪ مون ته اهو سڀ ڪجهه شوق ۾ لکيو هو ۽ ٻارن لاءِ لکڻ جو مقصد ڪڏهن به ڪو نه هو. علم ادب جي اهڙي ريت کاتي بندي ڪري دل ۾ اهو احساس پيدا ٿيو ته هر ڪا به شيءِ لکڻ کي "ٻاراڻي ادب" جي کاتي ۾ شامل ڪيو وڃي ٿو، جيڪا ڳالهه صحيح ڪونهي. اهو مون لاءِ واقعي ڏکوئيندڙ مشاهدو هو. ذهن ۾ سوال اڀريو ته ڇا ادبي دنيا ۾ اسان جي سنڌي ٻوليءَ ۾ ٻارن لاءِ ادب جو ڪو اهڙو ته احسان ٿيندا آيا آهن؟.

هي اهي ئي ڏينهن هئا، جڏهن محترم استاد ڊاڪٽر محمد پناه روزانه "هلال پاڪستان"، ڪراچي ۾ "آئينو اولڙو" جي عنوان سان هفتيوار ڪالم لکندو هو. حسن اتفاق ڇا جي ته سنڌ شعور ڏيڻ جو ڪم هجي. جو سنڌ جي ولادت واري تاريخ، يعني ۲۵ مئي (۱۹۸۲ع) تي انهيءَ ڪالم ۾ "ٻار ۽ جووار" جي عنوان سان سنڌ جا ويچار شايع ٿيا. انهيءَ ۾ مضمون منهنجي سوچن جي ساگر کي

اماس جي رات ڏني ، ۽ مون کي ٻاراڻي ادب جي موضوع تي تحقيق ڪرڻ جو شوق جاڳيو . ڊاڪٽر صاحب پنهنجي انهيءَ مضمون ۾ سنڌي ٻار جي شخصيت ، مسئلن ۽ ٻاراڻي ادب جي جي تقاضائن تي اڀترو ۽ تفصيلي سان لکيو هو ، جو منهنجي ذهن ۾ تحقيقي دم جو خاڪو اڳ ۾ ئي چٽجي چڪو . مون ڪراچي ڇهي وڃي پنهنجي استاد سان حال اوريو . ٻار ڪي پنهنجي لکيل هڪ مضمون (سنڌي ۾ ٻاراڻو ادب " ماهوار "پيغام " مارچ ١٩٧٩ع . ليليٰ حسن علي جو مضمون (سنڌي ٻار ۽ ٻاراڻو ادب ـ نئين زندگي جون ١٩٧٩ع ۽ مرحوم ماسٽي اوٺي جو مضمون (ٻاراڻي ادب جي تاريخ " هفتيوار سرتاج . نومبر ١٩٨١ع) جون ڪاپيون هٿ ۾ ڏنيون ، وڌيڪ مطالعي ۽ غور فڪر ڪرڻ جي تلقين ڪئي . انهن جلد ئي چئن مضمونن پڙهڻ کان پوءِ مون پڪسي طرح فيصلو ڪري ورتو ته " ٻاراڻي ادب " جي موضوع تي هر حالت ۾ تحقيق ڪرڻ گهرجي .

منهنجي اها تمنا تڏهن پوري ٿي ، جڏهن سنڌ يونيورسٽي مون تي عين احسان ڪندي " سنڌي ۾ ٻاراڻي ادب جو تنقيدي جائزو " تي محترم ڊاڪٽر محمد پٺاڻ جي نگرانيءَ ۾ تحقيق ڪرڻ جي اجازت ڏني .

Gul Hayat Institute

اغراض و مقاصـــد :

تحقيق لاءِ موضوع ، يا ڪوجنا جي فن واري ٻولي ۾ ائين ڪٿي چئجي ته " مسئلو " نهايت واضع هو . يعني ٻار ڪي اهو ڏسڻو هو ته :

(الف) اسان ٻاراڻو ادب ڪنهن کي چئون ٿا ؟

(ب) سنڌيءَ ۾ ٻاراڻي ادب جا ڪهڙا سرچشما آهن ؟

(ت) سنڌي ۾ ٻاراڻي ادب جي مقداري اوسر ڪيئن ۽ ڪهڙي ٿي

رهي آهي ؟

(ٿ) ڪهڙن معيارن ڪي ڏيان ۾ رکي سنڌي ۾ ٻاراڻو ادب سرجيو ،
تخليق يا ترجمو ڪيو وڃي ٿو. انهيءَ جا ڪي معيار آهن به يا
نه ؟

(ج) ٻاراڻي ادب سنڌي ٻار جي شخصيت ۽ ڪردار جي تعمير ۾ ڪيتري
قدر حصو ورتو آهي ؟

انهن سوالن جي جوابن جي تلاش ڪندي ، ٻيا به ڪيترا ثانوي مگر
علمي ، ادبي ۽ تحقيقي نوعيت وارا مقصد ڪرڪٽي اکيان اچي بيٺا ، جيڪي هئا :

(الف) ٻاراڻي ادب جو تعارف پيش ڪرڻ .

(ب) انهيءَ تحقيقي ڪوشش جي حوالي سان ٻاراڻي ادب جي مکيه ۽
مشهور صنفن جو جائزو وٺڻ ،

(ت) انهيءَ تحقيقي ڪوشش جي حوالي سان ٻاراڻي ادب جي خالقن جي
سوانح ۽ خدمتن جو خاڪو چٽڻ .

(ٿ) سنڌي ٻار جي شخصيت ۽ ڪردار جي تعمير ۾ مثبت ڪردار ادا
ڪندڙ ٻاراڻين تنظيمن ۽ جماعتن جي قيام ۽ ڪارڪردگي جو خاڪو
چٽڻ .

(ج) سنڌي ٻاراڻي ادب جي واڌ ويجهه ۾ ڪردار ادا ڪندڙ اشاعتي ادارن جو
تعارف پيش ڪرڻ .

(ح) انهن مٿي ذڪر ڪيل ڪوشش ذريعي سنڌي ادبي تاريخ جي اهم
باب کي مڪمل ڪرڻ .

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

(خ) سنڌي ٻاراڻي ادب جو تحقيقي ۽ تنقيدي جائزو وٺي ڪنهن پڄاڻي تي پهچي ، نتيجا ڏيڻ ۽ تجويزون ڏيڻ .

طـــريـقـهٔ ڪـــار :

اغراض و مقاصد جي اهڙي واضع صورت ۾ خاڪي ۾ رنگ ڀرڻ لاءِ ، مون ڪي تحقيق جو طريقه ڪار پڻ چونڊ ٿو هو . معلوماتي ذريعن ۽ وسيلن تائين پهچڻ ۽ انهن مان ڀرپور استفادي ڪرڻ لاءِ سموري ڪم جي منصوبه بندي ڪرڻي هئي . هن مقالي جي مڪمل ڪرڻ تائين ، پنهنجي محترم استاد جي رهبري ۾ مون تحقيق لاءِ هيٺ ڄاڻايل طريقه ڪار ڪم آندو .

(الف) ڪتب بيني :

ڪتاب ، اخبارون ۽ رسالا ڪنهن به موضوع تي مواد ۽ معلومات حاصل ڪرڻ جو اهم ذريعو وسيلو ٿين ٿا . ظاهر آهي ته مطالعي هيٺ آيل (١٩٤٧ کان ١٩٨٥ع) تائين سنڌي ۾ جيڪو به ٻاراڻو ادب سرجيو هئو ، ان کي ڏسڻ ۽ پڙهڻ جو موقعو فقط لائبررين مان ئي ملي سگهي پيو . ان لاءِ مون انسٽيٽيوٽ آف سنڌ الاجي جي ريسرچ لائبريري ، سنڌ يونيورسٽي جي مرڪزي لائبريري ، علامه دائود پوٽه ميموريل سنڌ پراونشل لائبريري ، سنڌي ادبي بورڊ جي لائبريري ۽ شاهه ولي الله اڪيڊمي جي لائبريري جا ڪيترائي ڪٽ کوليا ۽ ڪتاب اٿلايا . جن مان مواد ۽ معلومات جو چڱو خاصو ذخيرو نصيب ٿيو . مطالعي هيٺ آيل سمورن اهڙن ڪتابن جو وچور مون هن مقالي جي آخر ۾ " ببليوگرافي " جي عنوان هيٺ ڏنو آهي .

(ب) انٽرويوز :

باتشد ڪتاب، رسالا ۽ اخبارون ڄاڻ جي کاڻ برابر آهن، پر تحقيق جي دنيا جو مسافر فقط ڪتابي ميڙي چونڊي تي اڪتفا ڪري نه ٿو سگهي. جو ته ڪتاب بيشڪ منزل جي تعين ۾ ته مدد گار ٿين ٿا، ليڪن منزل تائين پهچڻ لاءِ اڃا به ڏکيا ۽ پيچرا ونڊا پون ٿا.

انهيءَ ڪتب بيشڪ مان مون ٻاراڻي ادب جي خالقن جي نالن جو وچور ته شاهي ورتو. پر اڃا ڳالهه اڌوري رهجي وئي. جو ته انهن اديبن ۽ شاعرن جي سوانح ۽ قلمي خدمتن تي به ڪم ڪرڻو هو. انهيءَ ڪتب بيشڪ مان ٻارن جي جماعتن جو ته ڏس پتو مليو، ليڪن انهن جي قيام ۽ ڪارڪردگيءَ تي اڃا روشني وجهڻي هئي. اهڙي نموني سان اشاعتي ادارن جي لسٽ به جڙي وئي، پر انهن جا تفصيل باقي ڏيڻا هئا.

انهيءَ ڪري پنهنجي عالمن، اديبن، شاعرن، ليکڪن، ايڊيٽرن ۽ پبلشرن سان انٽرويوز ڪرڻا پيا. انهن انٽرويوز ذريعي سنڌ جي ناميارن محققن جهڙوڪ ڊاڪٽر غلام علي الانا، مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي، ڊاڪٽر عبدالجبار جوڻيجي، ڊاڪٽر الهداد ٻوهيو، پروفيسر ظفر حسن ۽ محمد ابراهيم جويي صاحبان سان ملاقاتن ذريعي مون کي تحقيقي فن جي ڄاڻ ملي. ٻاراڻي ادب جي خالقن جهڙوڪ شاعرن ۽ ليکڪن کان جيڪا معلومات ملي، ان جي آڌار تي سنڌ ن سوانحي خاڪا چٽيا ويا. ٻاراڻين جماعتن جي اڳواڻن کان جيڪا معلومات ملي، ان کي ~~جماعتن~~ لاڳاپيل ~~وارن~~ باب ۾ ڪم آندو ويو.

انهن مڙني مهربانن کان انٽرويوز ڪرڻ وقت ٿي مقصد ڌيان ۾ رکيا ويا. محققن کان تحقيقي فن جي ڄاڻ ورتي ويئي، باقي شخصيتن کان سنڌ ن سوانح ۽ جماعتن

يا ادارن بابت معلومات ورتي ويئي ۽ ٻنهي ڏ ڙين " ٻاراڻي ادب " جي حال ، مستقبل ۽ مسئلن تي خيالن جي ڏي وٺ ڪئي وئي جنهن ڪي هن مقالي جي " ڇهاڻي " ۾ ٻيلي ٻت ڪمآند و ويو آهي.

(ت) سوالنامو :

جن مقصد ن ڪي ڏيان ۾ رکي مختلف شخصيتن کان " انٽرويوز " ڏيا ويا ، تن کي " سوالنامي " ذريعي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي • ڇو ته سنڌ جي سمورن عالمن ، اديبن ، شاعرن ۽ ليکڪن ۽ پبلشرن وغيره سان روبرو ملڻ ناممڪن هو• سوالنامي جي ذريعي جيڪا معلومات ورتي وئي آهي ، ان جا حوالا هن مقالي جي مختلف بابن ۾ نظر ايندا •

رٿـــا بـــنـــدي :

مٿي ذڪر ڪيل سمورن ذريعن ، وسيلن ۽ طريقن سان جيڪا مواد ۽ معلومات جي ميڙي چونڊ ي ڪئي ويئي ، اهامعيار جي حساب کان ته دل کي وڻندڙ ۽ خوش ڪندڙ هئي ، پر مقدار جي لحاظ کان بي قابو محسوس ٿي • ان کي جيڪڏ هن موجود جلد ۾ شامل مواد ۾ ملايو وڃي ته شايد مقالو ضخامت جي لحاظ کان ٻيڻو ٿي پئي ها • اهڙين حالتن ۾ اهو ضروري ڄاتو ويو ته پنهنجي سموري تحقيقي ڪم جي رٿابندي ڪري چونڊيل مواد تي مشتمل مقالو تيار ڪري ، ايم فل جي ڊگري ڄ جون ضرورتون پوريون ڪيون وڃن • جڏهن هن مرحلي کي ڪاميابي ۽ ڪامراني مڪمل ڪيو وڃي ۽ يونيورسٽي طرفان ايم - فل جي ڊگري عطا ٿئي ته پوءِ باقي مواد ۽ معلومات مان استفاد و ڪري ،

يونيورسٽيءَ جي اجازت سان پي - ايچ - ڊي جي ڊگريءَ لاءِ مقالو لکيو ويو هو.

ان ڪري هن مقاليءَ ۾ مواد شامل ڪرڻ لاءِ هن ريت رٿابندي ڪئي وئي :

١. ورهاڱي کان پوءِ واري دور (١٩٤٧ع کان ١٩٨٥ع) کي مطالعي هيٺ آندو ويو آهي.

٢. هن مقاليءَ ۾ فقط " ڇاپي ٻاراڻي ادب " کي شامل ڪيو ويو آهي.

٣. ڇاپي ادب مان فقط ڪتابن تي خاص توجه ڏنو ويو آهي، ۽ اخبارن خواهه رسالن ۾ شايع ٿيل مواد کي پاسيرو رکيو ويو آهي.

٤. " ٻاراڻي ادب " جي واسري ۾ جن اشاعتي ادارن اهم ڪردار ادا ڪيو آهي، تن جو تفصيل ڏنو ويو آهي. البت ٻاراڻين جماعتن جي سرگرمين کي هن مقاليءَ ۾ شايع نه ڪيو ويو آهي.

انهيءَ رٿابنديءَ کان پوءِ مقالي جي موجوده صورت اها بيهي ٿي، ته ان جي تقسيم پنجن بابن ۾ ڪئي وئي آهي. " مقدمو " ۽ " پڄاڻي " ان کان علاوه آهن. جيتوڻيڪ " ببليوگرافي " وارو حصو ڪي قدر ضخيم ٿي ويو آهي. پر ان کي نظرانداز ڪرڻ نهايت مشڪل ۽ ناممڪن هو. آخري ۾ ضميما پڻ شامل ڪيا ويا آهن.

Gul Hayat Institute

( )

ٻاراڻي ادب جو تعارف ۽ ارتقا

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 18

باب پهريون

پراڻي ادب جو تعارف ۽ ارتقا

تعارف :

علم ادب جي ورهاست مختلف زاوين کان ڪري سگهجي ٿي جيئن وقت کي " ماضي "، " حال " ۽ " مستقبل " ۾ ورهايو ويندو آهي، تيئن انهيءَ ڪسوٽيءَ تي علم ادب کي به " آڳاٽي ادب "، " جديد ادب " ۽ " آئيندي جو ادب " جي خانن ۾ ورهائي سگهجي ٿو. جڏهن علم ادب جو مطالعو تاريخي حوالي سان ڪيو ويندو ته ان جي ورهاست تاريخ جي دور جي مطابق به ڪري سگهجي ٿي. جهڙوڪ : " عربن جي دور جو علم ادب "، " سومرن جي دور جو علم ادب " ۽ " سمن جي دور جو علم ادب " وغيره جڏهن فني ۽ فڪري نقطهءِ نگاهه کان اسان پنهنجي علم ادب جي ورهاست ڪنداسين ته ان کي " لوڪ ادب "، " عروضي ادب " ۽ " جديد ادب " جي خانن ۾ رکڻو پوندو. اهڙي نموني نظرياتي طور تي به علم ادب جي ورهاست ڪري سگهجي ٿي. پر جڏهن معاشري جي اهم ڪردارن، يعني ٻار، مرد ۽ عورت کي ڌيان ۾ رکي انهيءَ جي ورهاست ڪئي ويندي ته ان لاءِ " ٻاراڻو ادب "، " وڏن جو ادب " ۽ " عورتن جو ادب " جا

اصطلاح ڪم آڻنا پوندا.

انهيءَ ورهاست مطابق هاڻي مختصر طور تي ائين چئي سگهجي ٿو ته اهو ادب جيڪو ٻارن لاءِ هجي تنهن کي " ٻاراڻو ادب " چئجي ٿو. درحقيقت اها اڻپوري وصف آهي. ڇو ته ٻاري ٻراڻو ادب پنهنجي معنيٰ، تعارف، وصف، حيثيت ۽ اهميت جي لحاظ کان ايترو ته گنڀير توجه جا مستحق آهن، جو انهن لاءِ اهڙن مختلف لفظن يا جملن تي اڪتفا ڪري نه ٿي سگهجي. مناسب ٿيندو ته پهريون "علم ادب " جي اصطلاح جي چند چاڻ ڪجي، ان کان پوءِ " ٻار " جي شخصيت، حيثيت ۽ تقاضائن کي ڌيان ۾ رکجي. تنهان پوءِ " ٻاراڻي ادب " جي تعارف پيش ڪرڻ جي ڪوشش ڪجي.

علم ادب جو اصطلاح :

علم ادب لاءِ انگريزي زبان ۾ نعم البدل لفظ " لٽيچر " موجود آهي. جيڪو دراصل لاطيني لفظ LITTERA مان ورتو ويو آهي ۽ ان جي معنيٰ آهي " الفابيٽ جو حرف " (١) هن مان اهو ظاهر ٿئي ٿو ته " لٽيچر " جي موجوده اصطلاحي معنيٰ ارتقاء جون ڪيترويون منزلون طئي ڪري چڪي آهي. شروع ۾ هر ڪنهن لکڻي کي لٽريچر چيو ويندو هو. ان کان پوءِ خاص قسم جي لکڻين کي "علم ادب " چيو ويو. انهيءَ راءِ جي تصديق " ڪرولائير اڪيڊمڪ انسائيڪلوپيڊيا " هنن لفظن ۾ ڪري ٿي. (٢)

---

(١) See, "The New Encyclopaedia Britannica", Vol:10, P.1041.

(٢) See, "Crolier Academic Encyclopedia", Vol:12 K-L, P.370

"The term literature, which originally designated all written language, is now restricted to examples of literary genres such as Drama, Epic, Lyric, Novel and Poetry ".

مٿي ذڪر ڪيل وصف مان اها ڳالهه صاف طور تي ظاهر ٿئي ٿي ته هر ڪا لکڻي لٽريچر ٿي نه ٿي سگهي • هاڻي سوال ٿو پيدا ٿئي ته اها ڪهڙي لکڻي آهي، جنهن کي لٽريچر چئي سگهجي • ان لاءِ " ڪانسائيز آڪسفورڊ ڊڪشنري " هن ريت وضاحت ڪري ٿي ته : " اهڙيون لکڻيون، جن جو ڪاڄ انهن جي هيئت يا جذباتي اثر ۾ موجود هجي، (١) تنهن کي لٽريچر چيو ويندو آهي •

انهيءَ ڳالهه جي تائيد چئاٽي انسائيڪوپيڊيا برٽينيڪا ۾ هن ريت ڏني ويئي آهي •(٢)

"Literature is the organization of words to give pleasure, through then it elevates and transforms experience; through then it functions in society as a continuious symbolic criticism fof values".

---

(١) See "The Concise Oxford Dictionary", P

(٢) See "The Encyclopaedia Britannica", Vol:10, P.1041.

Gul Hayat Institute

اهوئي سبب آهي جو والٽر وٽمين کي چوڻو پيو ته (١)

"In the civilization of today it is undeniable that, over all the arts, literature dominates, serves beyond all".

مطلب ته علم ادب ذهانت جي اها سيڙپ آهي، جنهن مان هر دور جي هر انسان کي ان مان منافعو مليو آهي. هي ذات جي اظهار جو ڪارائتو ۽ موثر ذريعو آهي.

ٻــــــار :

علم ادب جي اصطلاح ۽ وصف تي مختصر روشني وجهڻ کان پوءِ مناسب ٿيندو ته " ٻار " بابت پڻ ٻه ٽي لفظ لکيا وڃن. ٻار، والدين جي نظر ۾ اکين جو ٺار آهي ۽ سنڌي معاشري صدين کان وٺي ان کي " مڃ جو وار " پئي چيو آهي. حقيقت ۾ اهي ٻئي وصفون اڌوريون آهن. من - ود يا جي عالمن مطابق ٻار هڪ مڪمل شخصيت ۽ مڪمل وجود آهي. ان ۾ ڪو ٻه شڪ ڪونهي ته ذهني ۽ جسماني طور تي هو ڪنهن وقت تائين والدين، استادن ۽ معاشري جي ٻين فردن کي سهارو بڻائي ٿو. ليڪن اڳتي هلي هو ان سهاري جو ڀرپور معاوضو ادا ڪري ٿو. نتيجي ڏات، ذهانت، شخصيت ۽ ڪردار سان

----

(١) See, "Concise Dictionary of literary terms", P.162.

Gul Hayat Institute

ھاشي جي خدمت ڪري ٿو ۔ ان ڪري ٻار " مچ جو وار " يا " اکين جو تار " نہ ، پر آئيندي جوابو " آھي ۔ روشن مستقبل جون خوھان قومون پنھنجي انھيءَ خزاني جي پليءَ ۽ حفاظت ڪنديون آھن ۽ پنھنجي نئين نسل جي ذھين ، فڪري ، روحاني ۽ نظرياتي تربيت کي پنھنجو فرض ڪري ڄاڻنديون آھن ۔

ٻـــاراڻـــو ادب :

انھيءَ حساب سان اسان ھاڻي جڏھن " ٻاراڻي ادب " جي وصف بيان ڪنداسين تہ اھو چوڻو پوندو وتہ : اھو علم ادب جيڪو ٻارن لاءِ لکيو وڃي ۽ جنھن جو مقصد ٻار جي ذھني ، فڪري ۽ علمي تربيت ڪرڻ ھجي ۔ ھتي ھيءَ ڳالھہ پڻ ڌيان ۾ رکڻي پوندي تہ مختلف ملڪ ، قومون ۽ معاشرا تعليم تي ان ڪري ڌن ۽ دولت جا انبار قربان ڪن ٿا تہ جيئن پنھنجي " ٻار " ۽ نئين نسل جي شخصيت ۽ ڪردار جي تعمير ڪري سگھن ۔ ان ڪري علم ادب کي پڻ ساڳيا مقصد ماڻڻ لاءِ ڪا نہ ڪا قرباني ڏيڻي پوندي ۽ انھيءَ قربانيءَ کي اسان " ٻاراڻي ادب " جا فني لوازمات ، تقاضائون ۽ رٿا بندي چئي سگھون ٿا ۔

"ٻاراڻي ادب " جي اھا خصوصيت ھئڻ گھرجي اھو " پيغام " ۽ " تاثر " جي لحاظ سان ٻارن جي ذھني سطح مطابق ھجي ۔ اھو ادب درجي بدرجي ڪنھن وقفي کان سواءِ لڳاتار ٻاراڻي ذھني نشونما جون ضرورتون پوريون ڪندو ھلي ۽ ٻاراڻي ادب جي مختلف تخليق ڪرڻ وقت انجا مقصد واضع طور ذھن ۾ موجود ھئڻ گھرجن

ســـرچشـــمـــا :

جيئن ٻارڙن جي نشونما ماڻهن جي گڏيل ذميواري ٿئي ٿي ، تيئن "ٻاراڻو ادب " ڪنهن به هڪ فرد جي محنت سان مڪمل ٿي نه ٿو سگهي . سنڌي ۾ ٻاراڻي ادب جي اوسر ۾ اهم ڪردار " ماءُ " ، " ناني " ۽ " ڏاڏي " ادا ڪيو آهي . راتين جي وقت ٻارن کي ٻڌايل " ڏهاڻيون " ۽ " آکاڻيون " اسان جي " ٻاراڻي ادب " جو اهم " زباني ادب " چئي سگهجي ٿو . هن خزاني جو گهڻو حصو ملڪ " لوڪ ادب جي اسڪيم " پٽاندر " سنڌي ادبي بورڊ " جي سهاري سان هن دور جو ناميارو محقق ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ محفوظ ڪري چڪو آهي .

ٻار پنهنجي علم ادب جو پاڻ به خالق آهي . هو جڏهن جيڏن سرتن سان گڏجي ٿو ته انهيءَ ماحول ۾ به ڪيترو " زباني ادب " تخليق ٿئي ٿو . جنهن جو گهڻو حصو هڪ نسل کان ٻئي نسل طرف خود بخود منتقل ٿيندو رهي ٿو . اسان جي " ٻاراڻي ادب " انهيءَ خزاني جو گهڻو حصو پڻ " لوڪ ادب اسڪيم " مطابق محفوظ ٿي چڪو آهي .

" ٻاراڻي ادب جو وڏي کان وڏو سرچشمو ليکڪ ، شاعر ۽ اديب کي چئي سگهجي ٿو . خاص طور ١٨٥٣ع ۾ جڏهن " سنڌي لپي " جي نئين سر اصلاح ڪئي وئي (١) ۽ سنڌي ڇاپي ادب جو آغاز ٿيو ته حصي رسي سان ٻاراڻي ادب جو ڦهلاءُ به ٿيو . سوا صدي جي انهيءَ عرصي ۾ " ٻاراڻي ادب " مثالي ترقي ڪئي آهي ، جنهن جي مختصر جهلڪ هن مقالي مان نظر ايندي .

---

(١) لغاري ، عبدالڪريم : ، " سنڌي ادب جي ارتقا " ، انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي ڄامشورو ، ١٩٧٦ع ، ٧٥ ص .

Gul Hayat Institute

پس منظر :

لپي جي اصطلاح کان پوءِ جيڪا " ٻاراڻي ادب " جي ترقي ٿي ان ۾ سڀ کان اهم ۽ ابتدائي ڪردار ديوان ڪوڙيمل چندنمل ادا ڪيو. ١٨٩١ع ۾ سندس ٻه ڪتاب " ٻاراڻا گيت " ۽ " ٻاراڻيون آکاڻيون " شايع ٿيا . ان کان پوءِ هن سرگواسي " قول مالا " ۽ " ٺهڪ ئي ٺهڪ " ڪتاب پڻ لکيا ، جن جو تعلق ٻاراڻي ادب سان هو . (١)

ديوان ڪوڙيمل چندنمل کان پوءِ " ٻاراڻي ادب " جي ارتقاء ۾ سنڌي ٻولي ۽ علم ادب جي ابي شمس العلماء مرزا قليچ بيگ نمايان خدمتون سرانجام ڏنيون . هن محسن ٻارن لاءِ ڪيترائي ڪتاب لکيا ۽ ترجمو ڪيا ، جن مان " شيطان جي ناني "(١٩١٦) " دل وند رائيند ڙ ڳالهيون (١٩١٩) ، " ٻاراڻا گل ڦل " (١٩١٩) ۽ ديسي آکاڻيون (١٩٢٢) ذڪر لائق آهن .

مرزا قليچ بيگ جا ٻاراڻي ادب جي موضوع تي لکيل ورهاڱي کان اڳ وارا ڪتاب موجوده دور ۾ پڻ شايع ٿيا آهن ، جن مان " ٻه جاڙا ڀائر " (١٩٦٠ع) ، "ٽي ديو يا راڪاس " (١٩٦٩) " ٻاٽي واٽي ۽ ٻاٽي وزو " (١٩٦٤) ، شهزادي محبوب جي آکاڻي " (١٩٦٤) ، " عجيب طلسم " (١٩٦٠) " عجيب ڳالهيون" (١٩٦١) " قدم برگ شهزادي " (١٩٦٠) ۽ " نيلو پکي" (١٩٥٦) ، جا نالا ذڪر لائق آهن .

---

(١) ڊاڪٽر رحمد پٺاڻ : ، " سنڌي ۾ ٻاراڻو ادب " (مقالو) ماهوار پيغام ڪراچي ، ماهه مارچ ١٩٧٩ع ، ٢٦ ص .

Gul Hayat Institute

ورهاڱي کان اڳ جن ٻين شاعرن ، ليکڪن ۽ اديبن انهيءَ ڏس ۾ ڀاڱ ملهايو ، تن مان پرمانند ميوارام ، ويرومل مٽاڻي ، ميلارام منگترام ، نارائڻداس ملڪاڻي ، ٿهلرام ٿنواڻي ، شيوڪ ڀوڄراج ، ڪلي ڏرياڻي ۽ عبدالله عباسي وغيره جا نالا ذڪر لائق آهن .

جيئن ته هن مقالي جو واسطو آزادي کان پوءِ واري (١٩٤٧ کان ١٩٨٥) دور سان آهي ، ان ڪري انهيءَ مختصر پس منظر سان هن باب جي پڄاڻي ڪجي ٿي .

Gul Hayat Institute

باب ٻيو

سنڌيءَ ٻـاراڻي ادب جي ترقي

Gul Hayat Institute

باب پھريون

سنڌي ۽ ڀارتي ادب جي ترقي

تعارف :

١٩٤٧ع ۾ هندستان جو ورهاڱو ٿيو. تاريخي اهميت جي هن واقعي جتي اڻ ڳڻين انسانن کي آزادي ءَ جي نعمت عطا ڪئي اتي هتان جي علمي، ادبي، تعليمي سماجي ۽ ثقافتي حالتن کي به متاثر ڪيو.

ورهاڱي کان اڳ سنڌ جي علم ادب، صحافت، واپار تجارت، تعليم ۽ ثقافت تي گهڻي ڀاڱي غير مسلم سنڌ واسين جو غلبو هو. جيئن انهن جي اڪثريت ڪانگريس جي سياسي ڪئمپ سان لاڳاپيل هئي، ان ڪري پاڪستان جو قيام هنن لاءِ پسنديده واقعو ڪونه هو. هنن اهو محسوس ڪيو ته شايد هن نئين مسلم مملڪت ۾ سنڌ ن تحفظ ۽ ترقي لاءِ کين ڪليل اجازت نه ملي سگهندي. ان ڪري هلندي پڄندي وارو هندو، ڪانگريس جي ڏيکاريل سبز باغن تي يقين آڻيندي، پنهنجو ڏيهه ڇڏي ويا. سنڌ ن اهڙي روش هڪ طرف زندگيءَ جي مختلف شعبن ۾ ڄاڻو ۽ تجربيڪار ماڻهن جي کوٽ پيدا ڪئي، ۽ ٻئي طرف سنڌ جي آبادي ءَ ۾ اهڙي طبقي جو اضافو ٿيو، جيڪو ٻولي ۽ ثقافت جي لحاظ کان بنهه اوپرو ۽ الڳ هو. جنهن ڪري سنڌ جي سماجي جوڙجڪ ۽ ان جي توازن ۾ وڏو ڦيرو اچي ويو. خاص طور تي علم ادب ۽ صحافت جو ميدان خالي رهجي ويو. اسان وٽ ايڏا ٻيڏا ڇپائيندڙ ۽ بوڪ سيلر ته ويهي رهيا، پر پبلشرزن، پرنٽرن ۽ ڪنهن حد تائين ليکڪن جو قحط اچي ويو.

انهيءَ تبديليءَ جو اثر سنڌ جي ٻاراڻي ادب تي به پيو. اهوئي سبب آهي جو هن باب ۾ جڏهن ٻاراڻي ڇاپي ادب جي تفصيل ڏيڻ جي ڪوشش ڪئي، ته پهرين ڏهن سالن ۾ پاڻ ڪي اٺ ۾ لوڻ برابر ڪتاب ڏسڻ ۾ اچن ٿا. تان جو ان ڪان پوءِ مطالعي هيٺ آيل دور ۾ هڪ ٻن سالن کان سواءِ لڳاتار ڇاپي ٻاراڻي ادب جو پتو پوي ٿو.

هن باب ۾ ٻاراڻي ادب جي ڇاپي صورت کي پيش ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي، ته جيئن اهڙي علم ادب جي مجموعي رفتار جو اندازو لڳائي سگهجي. انهيءَ ڪري هتي فقط ڪتابن جي ضروري تعارف تي اڪتفا ڪئي وئي آهي ۽ ٻاراڻي ادب جي موضوعن خواهه صنفن تي بحث ڪرڻ لاءِ مقالي جي ٻين بابن ۾ گنجائش رکي وئي آهي.

١٩٤٧ع کان ١٩٨٥ع تائين ڇاپي ٻاراڻي ادب جي جيڪا ترقي ٿي آهي، ان جو سالوار تفصيل هن ريت ٿئي ٿو:

١٩٤٧ع ۾ آغا تاج محمد خان ۽ ٺاڪر سنگھ بي- ڪيسواڻي جو لکيل ڪتاب "ٻاراڻيون ڳالهيون" پوڪرداس اينڊ سنس ڪراچي مان شايع ڪرايو. ٦٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏهه اخلاقي مضمون ڏنا ويا آهن جيڪي هي آهن. ڪيڏٺ، ماءُ پيءُ، پڙهڻ، خدا يا ايشور، ڀڳتي يا بندگي، پرارٿنا، جوڪرن جا چڱا ڪم، ٻڌ پنه ڪريو، ملڪي محبت ۽

هن ڪتاب ۾ ٻارن کي مذهب ۽ ڌرتيءَ جي ڄاڻ ڏني وئي آهي. ٻوليءَ جي لحاظ کان ڪتاب صاف طور ٻن رنگن ۾ ورهايل نظر اچي ٿو. ٺاڪر سنگھ پنهنجي لکڻين ۾ هندي لفظ ڪم آندا آهن، مگر ان جي ڀيٽ ۾ آغا تاج محمد عام فهم ۽ آسان ٻولي ڪم آندي آهي.

١٩٤٧ع ۾ محمد صديق محمد يوسف ميمڻ جو لکيل ڪتاب "ٻارن جي بهادري"

Gul Hayat Institute

مدن لعل پوڪرداس، بوڪ سيلر، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو. ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٻه قصا " ظفر ۽ رام جي بهادري " ۽ " سلچڻائي " ڏنا ويا آهن. جن ۾ نهايت وڻندڙ ٻولي ۾ ٻارن کي اخلاقي تعليم ڏني وئي آهي ۽ هنن لاءِ وندر خواهه اتساهه جو مواد مهيا ڪيو ويو آهي.

١٩٤٧ع ۾ هري - يو - ايل - ٻنيجا جو مرتب ڪيل ڪتاب " سونا پري " چيتانند هيمنداس هيمراج، پرنٽنگ پريس، سکر طرفان شايع ٿيو. ٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڏنل ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن :

" جادوءَ جو تير " چاچي ڳگهه جي چهر ٻهر، سهي جي سياڻپ، چالاڪ لومڙ، " چالاڪ سهو " ۽ چاچو ڳگهه،.

١٩٥٦ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " مڙن جي راڻي " باغبان پبليڪيشن رسالو روڊ حيدرآباد، مان شايع ٿيو ٣٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪئي آڪاڻي ڏني وئي آهي. هيءَ ڪهاڻي نون بابن تي مشتمل آهي.

١٩٥٦ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو ترجمو ٿيل ڪتاب " خزانو، " باغبان پبليڪيشن طرفان شايع ٿيو. ٢٤ صفحن تي مشتمل هي ڪهاڻي هڪ انگريز " جم ڪارٽن " جي لکيل آهي. ترجمو نهايت آسان ۽ عام فهم ٻولي ۾ ڪيو ويو آهي ۽ ڪهاڻي کي ٻارن جي جاسوسي ادب ۾ شمار ڪري سگهجي ٿو.

١٩٥٧ع ۾ جاجي " حقير " ابن مڪڙ جو لکيل ڪتاب " علقلمند وزير ۽ بيوقوف بادشاهه " آر-ايچ - احمد اينڊ برادرس، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو.

٤٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪئي ڪهاڻي ڏني وئي آهي. فني لوازمات جي لحاظ کان ڪهاڻي " لوڪ ادب " جون سڀئي لاهي ٿي ۽ موضوع جي لحاظ کان ان ۾ ڏاهپ

ڪي جوڳي جاءِ ڏني وئي آهي.

١٩٥٤ع ۾ آغا تاج محمد جو لکيل ڪتاب " چيدا سبق " آر.ايچ. احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو.

٢٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ نو نصيحت واريون آکاڻيون ڏنيون ويون، جيڪي هيون " انسان "، " لڇمن جي صحبت جو اثر "، " حامد ۽ ريڊ ڪراس سوسائٽي "، " اڻ هميشه ڏيان ڏري هلو "، " طاقت ۽ حرفت "، " اڻ ڪوٺيو مهمان "، " لومڙ ۽ ڏهل "، " ٻنهي ٻڪرن ۽ لومڙ "، " ابوجهم آدمي "، " سياڻن جا قول ۽ نصيحتون ".

هي ڪتاب موضوع جي لحاظ کان اخلاقيات سان لاڳاپو رکي ٿو.

١٩٥٤ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " خوني آکاڻيون "، آر.ايچ. احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ڏهن صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٽي آکاڻيون ڏنيون ويون هيون جيڪي هي آهن: " ڊوڙن جو ڪاڄ "، " ڏهل جو آواز " ۽ " ڪارو ڪتو ".

اهي آکاڻيون وندر ۽ تجسس جي موضوع تي لکيل آهي.

١٩٥٤ع ۾ " حاجي حقير ابن مکڻ " " جو ڪتاب " جادو ۽ جي منڊي " آر.ايچ. احمد اينڊ برادرس، حيدرآباد مان شايع ٿيو.

٥١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي. جنهن جو مواد ۽ متن ٻارن جي دلچسپي ۽ تجسس کي آخر تائين برقرار رکي ٿو. ٻولي نهايت سليس ۽ عام فهم استعمال ڪئي وئي آهي.

١٩٥٤ع ۾ حاجي " حقير " ابن مکڻ جو لکيل ڪتاب " دادلو شهزادو " آر.ايچ. احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ڪرايو. ٤٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي دادلي شهزادي جي آهي، جنهن کي ماءُ ٻارنهن ڪهاڻيون ٻڌائي ٿي، اهي آهن:

Gul Hayat Institute

" هانگن ۽ چبرن جي ڪهاڻي "

" سياڻي سهي جي ڪهاڻي "

" چدوري ڪيري جي ڪهاڻي "

" سهڻي زال ۽ بد شڪل مڙس جي ڪهاڻي "

" چور، ديو ۽ فقير جي ڪهاڻي "

" واڻي ۽ سندس زال جي ڪهاڻي "

" ميمون ٻولڙي جي ڪهاڻي "

" ڏئي جي ڪهاڻي "

" نانگ جي ڪهاڻي "

" نانگ ۽ جهرڪي جي ڪهاڻي " ۽

١٩٥٧ع ۾ " غلام مرتضيٰ ڀٽي " جو لکيل ڪهاڻين جو ڪتاب " دل ٻهار " اداره گلستان، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ٣٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي سترنهن ننڍڙيون ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن، جيڪي هيٺ ڏجن ٿيون :

Gul Hayat Institute

" وڏ ٻري جو عقل "

" ويچاري ٻلڙي "

" ها ائين ئي ڪندس "

" اهڙا ۾ وجهجها "

" ڪُڙ جي اکر "

" ڏوهي ۽ جو ڳڏهه "

" سترسود و "

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 32

" رتو رنگر "

" هڪ ٺڳ جو علاج "

" چو-الف "

" چيلا ٺو "

" ڏاڍو ويرو "

" ونڌ و بيوقوف "

" سچائيءَ جو انعام "

" رضا تي راضي "

" ايمانداريءَ جو سبق "

" ماءُ جي صحبت " .

ڪتاب ۾ ڏنل مواد فني لحاظ کان آکاڻين ۽ ڪهاڻين تي ٻڌل آهي . ليڪڪ نهايت مختصر مواد ۾ ٻارن جي دلچسپي ۽ وندر ڪان سواءِ هن جي علمي ۽ اخلاقي مواد ڏيڻ جي ڪوشش ڪئي آهي .

١٩٥٧ع ۾ محمد بلاول " پرديسي " جو ترجمو ڪيل ڪتاب " گلاب جو گل " اداره گلستان ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو . ٤٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي .

١٩٥٨ع ۾ " محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " الله مڪتولو " آر - ايچ - احمد اينڊ برادرس، طرفان شايع ٿيو .

٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي ، جيڪا موضوع ۽ مواد جي لحاظ کان نهايت دلچسپ آهي . ڪتاب ۾ ٻولي عام فهم ۽ آسان ڪم آندي

وئي آهي ٠

١٩٥٨ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " ٽي سونهري وار ، مڇي وڪندڙ ۽ لالچ جو نتيجو " آر-ايچ - احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو٠

١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٽي ننڍڙيون ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جن ۾ وندر ۽ اخلاقيات کي موضوع بڻايو ويو آهي٠

١٩٥٨ع ۾ خيال پيٽي جو ڪتاب " سوا لک جو هيرو " آر-ايچ - احمد ائنڊ برادرس حيدرآباد مان شايع ٿيو٠ ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي جيڪا ترجمو ٿيل آهي٠ اصلي ليکڪ جا تفصيل نہ ڏنا ويا آهن ، پر موضوع ۽ مواد کان سواءِ ٻولي جي لحاظ کان پڻ هن ڪتاب کي اهڙو دلچسپ ۽ عام فهم بڻايو ويو آهي ، جو اهو اصلوڪو لڳي ٿو٠

١٩٥٨ع ۾ وليداد ولي جو ترجمو ڪيل ڪتاب " چيني بلبل " اداره گلستان طرفان شايع ٿيو٠

٣٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ بلبل کي موضوع مرڪزي ڪردار بڻائي آکاڻي چٽي وئي آهي ٠ ترجمو نهايت آسان ۽ عام فهم ٻولي ۾ ڪيو ويو آهي ٠

Gul Hayat Institute

١٩٥٨ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " بيوقوفن جو بادشاهه "، آر-ايچ - احمد ائنڊ برادرس، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ١٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٢٥ لطيفا ڏنا ويا آهن جن جا عنوان آهن :

" جيڪي هيءَ آهي "

" ڪاتب جي عقلمندي "

" الوحا پنها "

" اوهين آهيو گڏ هه "

" ٻربٻرڪلي ڇڏئين "

" ٻهشت مان هڪاليو ويو "

" ڪتولي هيٺ "

" جيڏي چوندا سو ڪندس "

" ڪارا زقسنگ "

" لالٽين ڪٿي آيا آهن "

" انهيءَ جي جاءِ تي "

" اردو ۾ لنگهو "

" ٻارچانهين "

" چروٽيءَ ٽوپلو "

" ٽيسرزال "

" چارڏاهري "

" ملاءِ پائجامو "

" مون کي ٻهر ياد آيو "

" وڏي عمرعطا ڪر "

" ٻاريءَ ڪير "

" خان ءَ حلال آهي "

" ڄجهڙا ڪائڻ نه ٽواچان "

" دوا ۾ ٻهڪيهه "

Gul Hayat Institute

"جونئا موتا مان".

ڪتاب جي مواد مان محسوس ٿئي ٿو ته اهو اردو ڪتابن تان ترجمو ڪيو ويو آهي. ليڪن ترجمي جي ٻولي دلچسپ ۽ عام فهم آهي.

١٩٥٩ع ۾ نذير حسين ڀٽي جو ترجمو ڪيل ڪتاب "برف جو ماڻهو"، آر۔ ايچ ۔ احمد ائنڊ برادرس، طرفان شايع ٿيو. ١٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي، ليڪن اصلي ليکڪ جو نالو نه ڏنو ويو آهي. ڪهاڻي وقت تي عام معلومات ۾ ونڊرمهيا ڪري ٿي. ترجمو سليس ۽ عام فهم ٻولي ۾ ڪيو ويو آهي.

١٩٥٩ع ۾ خالد حسين ۔ ايم ۔ عرساڻي جو لکيل ڪتاب "ظرافت لطيف" آر۔ ايچ ۔ احمد ائنڊ برادرس، حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٤١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ١٧٥ ظريفا نه ٽوٽڪا ڏنا ويا آهن.

١٩٥٩ع ۾ نذير حسين ڀٽي جو ڪتاب "خطرناڪ بم" آر۔ ايچ ۔ احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. جنهن ۾ هڪ ئي وقت تي تجسس ۽ دلچسپيءَ جو سامان موجود ڪري ڏنو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

١٩٥٩ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب "ٿي ديويا راڪاس" شايع ٿيو. هي ڪتاب "سنڌي ادبي بورڊ" طرفان شايع ٿيو ٣٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. جنهن ۾ ٻارن لاءِ ونڊ رڇ ورونهن جو جوڳو مواد موجود آهي.

١٩٥٩ع ۾ محمد الياس "همضه" جوکيي جو ڪتاب "ٿلوءَ جي شادي" هڪ اصلاحي ڊرامو آر۔ ايچ ۔ احمد ائنڊ برادرس ما حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٢٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڊرامو ڏنو ويو آهي. جنهن ۾ طنز و مزاح ۽ اخلاقيات جا چٽيرا مثال موجود آهن.

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 36

"جوڻا موٽا مان".

ڪتاب جي مواد مان محسوس ٿئي ٿو ته اهو اردو ڪتابن تان ترجمو ڪيو ويو آهي. ليڪن ترجمي جي ٻولي دلچسپ ۽ عام فهم آهي.

١٩٥٩ع ۾ نذير حسين پيٽي جو ترجمو ڪيل ڪتاب "برف جو ماٺو"، آر-ايچ -احمد ائنڊ برادرس، طرفان شايع ٿيو. ١٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي، ليڪن اصلي ليکڪ جو نالو نه ڏنو ويو آهي. ڪهاڻي وقت ٿي عام معلومات ۾ وڌ رهيا ڪري ٿي. ترجمو سليس ۽ عام فهم ٻولي ۾ ڪيو ويو آهي.

١٩٥٩ع ۾ خالد حسين -ايم-عرساڻي جو لکيل ڪتاب "ظرافت لطيف" آر-ايچ -احمد ائنڊ برادرس، حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٤١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ١٧٥ ظريفانه ٽوٽڪا ڏنا ويا آهن.

١٩٥٩ع ۾ نذير حسين پيٽي جو ڪتاب "خطرناڪ بم" آر-ايچ -احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي، جنهن ۾ هڪ ئي وقت ٿي تجسس ۽ دلچسپيءَ جو سامان موجود ڪري ڏنو ويو آهي.

١٩٥٩ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب "ٿي ديويا راڪاس" شايع ٿيو. هي ڪتاب "سنڌي ادبي بورڊ" طرفان شايع ٿيو ٣٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي، جنهن ۾ ٻارن لاءِ وڌ رهيو ورونهن جو جوڳو مواد موجود آهي.

١٩٥٩ع ۾ محمد الياس "هممه" جوکيي جو ڪتاب "قلوءَ جي شادي" هڪ اصلاحي ڊرامو آر-ايچ -احمد ائنڊ برادرس ما حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٢٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڊرامو ڏنو ويو آهي. جنهن ۾ طنز و مزاح ۽ اخلاقيات جا ڪيترا مثال موجود آهن.

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 37

١٩٥٩ع ۾ اي - ايس جاڪوائي جو تيار ڪيل ڪتاب " طلسمي آئينو " هاشياواڙا سٽور بندر روڊ لاڙڪاڻو طرفان شايع ٿيو.

٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ آکاڻي ڏني وئي آهي . جنهن جو پلاٽ لوڪ ادب جي پس منظر ۾ جوڙيو ويو آهي . ڪتاب ۾ ٻارن لاءِ وندرع وروُنهن جو مناسب مواد موجود آهي .

١٩٥٩ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب " شيطان جي ناني " سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو . ٤١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني وئي آهي . جنهن ۾ هاڪاري عباسي خليفي هارون رشيد جي دورجي هڪ چالاڪ عورت جو خاڪو چٽيو ويو آهي . نيم تاريخي موضوع هيٺ ذري ڪهاڻي نهايت دلچسپ محسوس ٿئي ٿي .

١٩٥٩ع ۾ پير محمد اي . قريشي جو ترجمو ڪيل ڪتاب " شيرشاهه جو انصاف " آر - ايچ - احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو .

١٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هندستان جي حڪمران شيرشاهه جي انصاف پسندي کي موضوع بڻايو ويو آهي .

Gul Hayat Institute

١٩٥٩ع ۾ نذير حسين ڀٽي جو ترجمو ڪيل ڪتاب " هرندڙ ڏيئا " . آر - ايچ - احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو . ٢١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي آهن : " ٻرندڙ ڏيئا " ۽ " سچ جا پٽ " پراهو نه ٻڌايو ويو آهي ته انهن ڪهاڻين جا اصلي ليکڪ ڪهڙا آهن . ترجمو عام فهم ۽ آسان ٻوليءَ ۾ ڪيو ويو آهي .

١٩٦٠ع ۾ " فدا سرهيوءَ " اياز " ڀانولي جو مرتب ڪيل ڪتاب " هڪ ڏينهن جو بادشاهه " اداره گلشن ادب ، ٽنڊو محمد خان طرفان شايع ٿيو .

۴۲ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڇهه ڪهاڻي ڏني ويئي آهي جيڪا ٻولي توڙي مواد جي لحاظ کان دلچسپ ۽ اخلاقي نوعيت جي آهي.

۱۹۶۰ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب "لبا خان درزي ۽ خليفو ڍهنگ" سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو. ۴۲ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن. جيڪي وڏن ڪلائيند ڙ نموني ۾ لکيون آهن ته جيئن ٻار پڙهي ڪلن ۽ لطف به وٺن. "لبا خان درزي" جي ڳالهه ڪلائيند ڙ به آهي ۽ سبق آموز به. جنهن مان سکيو ته انهن سڀني هوشياري ۽ عقلمندي ۽ سان سکيو گذارڻ ليکو. خليفو ڍهنگ به ٻارن لاءِ هڪ مزيد اريءَ وڏن ڙ آڪاڻي آهي، جنهن ۾ جادو ۽ جا ڪرشما، وند ر ۽ لطف لاءِ سهڻي نموني ۾ بيان ڪيل آهي. اهڙا قصا ٻارن جي دماغ کي روشن ۽ خوش مزاج ٻڻائڻ ۾ مدد ڪندا آهن.

۱۹۶۰ع ۾ عبدالوحيد صديقي جو ڪتاب "ڏاهپ جون آکاڻيون"، آر-ايچ- احمد اينڊ برادرس، طرفان شايع ٿيو ۱۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٽي آکاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن: "خليفي جي عقلمندي"، "جوڪري ۽ جي سياڻپ" ۽ "قاضي جي ڏاهپ" هنن آکاڻين لاءِ اسلامي تاريخ مان مواد ورتو ويو آهي.

۱۹۶۰ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو لکيل ڪتاب "نيلو پکي" سنڌي ادبي بورڊ، حيدرآباد سنڌ مان شايع ٿيو. ۴۶ صفحن جي هن ڪتاب ۾ تيرهن بابن واري هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. ڪتاب ۾ ٽن ڪردارن ذريعي جيڪا ڪهاڻي ڇتي ويئي آهي. ان جو حاصل مقصد هي آهي ته اخلاق وڏي طاقت آهي.

۱۹۶۰ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب "ٻه جاڙا ڀائر" "سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو ۴۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن

جيڪي آهن : " ٻه جاڙا ڀائر " ۽ " ڀاڳ ۽ ڀيڻ " .

هن ڪتاب ۾ جانورن ۽ انسانن جي دوستيءَ جي حد تمام دلچسپ ۽ دل وندرائيندڙ ڳالهه پيش ڪيل آهي . جنهن مان ڪيترين ئي نيڪ نصيحتون ملن ٿيون .

١٩٦٠ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب " عجيب طلسم " ، سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو . ٤١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي . قياس ڪرڻ سان لڳي ٿو ته واشنگٽن اورنگ جي ڪنهن ڪهاڻيءَ تان ترجمو ڪيل آهي ، واشنگٽن اورنگ اسپين ملڪ جي عربي دورحڪومت متعلق ڪيئي ڳالهيون ڏند ڪٿائون جي نموني ۾ لکيون آهن . هن ڪتاب ۾ ٻه اهڙي ئي هڪ ڏند ڪٿا پيش ڪيل آهي ، جا نهايت دلچسپ ۽ دل وندرائيندڙ آهي

١٩٦٠ع ۾ " فدا سرهيو جو " لکيل ڪتاب " ڏهه شهزاديون " اداره گلشن ادب ، ٽنڊو محمد طرفان شايع ٿيو .

٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٻه ڪهاڻيون ۽ ون ن جو ننڍڙو ناٽڪ ڏنو آهي . ڪهاڻي " ڏهه شهزاديون " انگريزي ليکڪ " سمرسٽ ماهم " جي ڪهاڻي جو ترجمو آهي ٻي ڪهاڻي خواجه احمد عباس جي " جالاڪ مزدور جي عنوان " سان آهي اها ڪهاڻي ٻه ترجمو آهي . " وڻ ن جو ننڍڙو عنوان " سان جناب رشيد احمد لاشاري جي ننڍپڻ جي ڀالڪيءَ تي روشني وڌي ويئي آهي .

١٩٦٠ع ۾ منير احمد ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب " عقل ۽ بخت " قلندري پبليڪيشن ، نواب شاهه مان شايع ٿيو .

٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : " عقل ۽ بخت " ، " سياڻو چوڪر " ، " انسان ڇا نٿو ڪري سگهي ، " سگهه وارو ديو"

" موتين جي مالها ، ۾ " هڪ آکاڻي " .

هن ڪتاب ۾ اخلاقيات جي موضوع کي اهم جاءِ ڏني ويئي آهي . ڪتاب جي ٻولي عام فهم آهي .

لکندڙ : حيدر علي ۽ الهه جڙيو خاصخيلي .

منظور حسين منظور .

منير احمد ميمڻ

قادر نواز قريشي

چندن لعل ايس گرناڻي

نذير قاضي .

سيپٽمبر ١٩٦٠ع ۾ محمود يوسفاڻي ۽ اشرف واصفاڻي جو مرتب ڪيل ڪتاب "گل بهار " ، اداره " اتحاد پبليڪيشن " ، حيدرآباد مان شايع ٿيو .

٣١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٽي ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن : " آخري خواهش " ، " پينزل " ، " مغرور شهزادي " ان کان سواءِ هن ڪتاب ۾ " قلواڻي " ب ڏنا ويا آهن . ان کان سواءِ ڪتاب ۾ طنز و مزاح جو مواد پڻ شامل آهي .

١٩٦٠ع ۾ محمد سومار شيخ جو لکيل ڪتاب " نوراني جاسوس " جيلاني پبليڪيشن بدين ، طرفان شايع ٿيو .

٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي " نوراني جاسوس " ۽ ب ڊراما " قبر " ۽ " ٽيليفون " ڏنا ويا آهن .

١٩٦٠ع ۾ جي - اين قاضي جو لکيل ڪهاڻين جو ڪتاب " ٽي دوست " اداره طلوع ادب طرفان حيدرآباد مان شايع ٿيو .

Gul Hayat Institute

٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي اٺ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي

آهن " ٽي دوست " ، " سچي دولت " ، " ٻين جو حق " ، " حلال ڪمائي ۾ برڪت " ، حق جي

فتح " ، دانائي چوڪري ، وڏ و انعام " آخرين موتي وغيره ،

مارچ ١٩٦١ع ۾ " گردا س گرناڻي " جو مرتب ڪيل ڪتاب " گلدستو " ،

صوفي پبليڪيشن ، نيومير چنداڻي گهٽي حيدرآباد طرفان شايع ٿيو.

١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن

"لڪل خزانو " ، شهزادي افشان ، لاپته ، لالچ ، عقل ۽ سياڻپ ، علم ۽ عمل ، ان کان علاوه

نظم " دعا " بيچ پرولي ، ڪل ته سهي دنيان جون مشهور هستيون جي عنوان سان بيو

مواد ڏنو آهي ، جنهن جا ليکڪ آهن :

گردا س گرناڻي

پنوهر قربان علي " سوز "

چندن گرناڻي

"خواجه " غازي ولياڻي

" هيرو گرناڻي "

خواجه جلال الدين " جليل ع

هيرو آڏواڻي .

١٩٦١ع ۾ " فدا سرهيو جو لکيل ڪتاب " غيبي خزانو " اداره گلشن ادب

سنڌ و محمد خان ، طرفان شايع ٿيو.

٤٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي آکاڻي ڏني ويئي آهي جيڪا اسلامي

تاريخ جي پس منظر ۾ لکيل آهي .

Gul Hayat Institute

١٩٦١ع ۾ چندن گرناڻي جو لکيل "گلن جهڙا ٻارڙا" ڪتاب، روحل پبليڪيشن، حيدرآباد مان شايع ٿيو.

١٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ سبق آموز ڪهاڻي "دادلو ٻار" کان علاوه لطيفا، معلومات به ڏنا ويا آهن.

آگسٽ ١٩٦١ع ۾ پير محمد عالم صديقي سجاولي جو لکيل ڪتاب "شڳن جو استاد" آر-ايچ- احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو.

١٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي، جيڪا هڪ ئي وقت سڄي تجسس کي قائم رکي ٿي. ڪتاب جي ٻولي آسان، عام فهم ۽ وڻندڙ آهي.

١٩٦١ع ۾ "اداره گلشن ادب" ٽنڊو محمد خان طرفان اياز پاتوليءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب "روشن تارا" شايع ٿيو. ٣٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي.

ڪهاڻيون :

"هٿن جا پرتا" "ليکڪ جام" "سلڦي" "ڇاڇرو".

"عجيب عزرائيل" سرور بخاري ٽنڊو محمد خان

"احسان جو بدلو" عنايت علي ٽالپر

"چورن مٿان مور" ش- م مخفي خيرپور ميرس.

شاعري :

"جي پائين ته ..." مزاحيه نظم محبوب علي "قيصر" حيدرآباد

"سچ ڳالهايو" (نظم) اياز پاتولي.

Gul Hayat Institute

"محنت" بشيرالدين بشر نصرپور.

عام معلومات :

"مڪ جي ڪري" نور محمد "نياز" سولنگي سيتا روڊ.

١٩٦١ع ۾ گرداس گرناڻي جو مرتب ڪيل متفرق مواد وارو ڪتاب "گُلدستو" صوفي پبليڪيشن، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن ريت آهي.

ڪهاڻيون :

"لعل خزانو" مترجم پنهور قربان علي "سوز"

"شهزادي افشان" غازي ولياڻي

"لالچ" ليکڪ هيرو گرناڻي

"لا پتہ" چندن گرناڻي

"علم ۽ عمل" گرداس گرناڻي

شاعري :

Gul Hayat Institute

"دعا" ليکڪ پنهور قربان علي "سوز"

مضمون :

"دنيا جون مشهور هستيون" ليکڪ پنهور قربان علي "سوز"

ان کان علاوه "سچ پرولي" "ع ڪل تہ سهي" "مزاحيه لطيفا ڏنا ويا آهن.

١٩٦١ع ۾ خواجه عبدالرحمان رحمت الله " رحمان " جو لکيل ڪتاب " لالچ " . اسماعليه پبليڪيشن ، پرنس علي خان روڊ حيدرآباد ، سنڌ مان شايع ٿيو. ڪتاب ۾ لالچ عنوان سان هڪ آکاڻي ڏجي ، معلومات ڏنل آهي.

ڪهاڻي ۾ لالچ جهڙي بري فعل کي اثرائتي نموني ۾ پيش ڪيو ويو آهي ۽ ڏيکاريو ويو آهي ته لالچ مان لالچيءَ کي ڪو نقصان ڪونه ٿو ٿئي پر سماج جا ٻيا فرد آهي ۾ اڙجيو وڃن ۽ سنڌ ن زندگي عذاب ۾ پئجيو وڃي .

مئي ١٩٦١ع ۾ ظهير الحق " ساگر " ۽ ڪشن چند ڪنول جو لکيل ڪتاب " ڪنول شهزادي " اداره گلشن ادب " ، ٽنڊو محمد خان طرفان شايع ٿيو.

٣٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي ،

١٩٦٢ع ۾ " اداره گلشن ادب " ٽنڊو محمد خان طرفان اياز پاٽوليءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب " چمڪندڙ ستارا " شايع ٿيو ٢٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرق مواد ڏنو ويو آهي .

ڪهـــا ڻيـــون :

" محمد موچي جو حج " غلام رباني .

" چور پيولڙو " ظهير الدين شاهه راشدي

" جادوءَ جي منڊي " ڪشنچند " ڪنول " سحرنٺ

شـــا عـــري :

" جهڙلي پايون " نظم ميمڻ عبدالمجيد " عابد "

" پياري زبان سنڌي " " ميمڻ عبدالمجيد " عابد "

Gul Hayat Institute

" نعت باري تعاليٰ " قاضي عبد الخالق انصاري

" ڏيڍر " نظم نظام الدين ڪيبر

طنز و مزاح :

" ڳالهه مان ڳالهوڙو " ليڪڪ غلام رسول بلوچ

عام معلومات :

" چاڪي چاڪمرجي " آفتاب سنڌي

" محمد سليم آزاد " زرين اقوال

١٩٦٢ع ۾ " قمر الدين شيخ " جو لکيل ڪتاب " لڙڪ ۽ مرڪ " انجمن اتحاد دالشيوخ ميٺياري طرفان شايع ٿيو. ٣٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ڇهه ڪهاڻيون " رضا تي راضيو " بي آرام باد شاهه ، " سچو سنگتي " ٻه ٻائر " ، لڙڪ ۽ مرڪ "، حڪيمانه حڪمت هڪ بزرامو " ۽ آفيمي " ۽ ڪلڙ جو ڪاڙ و مزاحيه ادب ڏنو ويو آهي.

١٩٦٢ع ۾ محمد علي ڏيپلائي ؒ جو لکيل ڪتاب " چمڪن ٿا ٿارا " گلزار لائبريري ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ٣٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي چار ڪهاڻيون "سزا ، چالاڪ ٻلو ، " چيلو ۽ بگهڙ " ، جادوءَ جو ملم " ڏنيون ويون آهن. ان ڪان علاوه " ٿامس ايڊيسن جي سوانح " تصويري معلومات ۽ لطيفا وغيره ڏنا ويا آهن.

١٩٦٢ع ۾ محمد اشرف واصفائي جو لکيل ڪتاب "شرير انور " شمع سيريز، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو.

٣٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن " شرير انور " ۽ " چالاڪ جگو " .

Gul Hayat Institute

١٩٦٢ع ۾ محمد بخش "جوهر" جو ڪتاب "گل شاهه ۽ گل گلاب
جي "آر-ايچ - احمد اينڊ برادرس شايع ڪرايو.
٥٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. جيڪا "لوڪ ادب"
جي پس منظر ۾ تاجي پيپتي ۾ لکي وئي آهي.

١٩٦٢ع ۾ فدا سرهيو ۽ اياز پاڻولي جو مرتب ڪيل ڪتاب ڪڙيا ڪنٿمار
اداره گلشن ادب، ٽنڊو محمد خان، طرفان شايع ٿيو ٤٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون
متفرقه مواد ڏنو ويو آهي.

لکيڪ — ڪهاڻيون

لکيڪ	ڪهاڻيون
مترجم خالد ه ميمڻ حيدرآباد	شي د وست
رهبر بچاڻي ٽنڊو الهيار "	پيٽ ته اهتي
مترجم راز ناٿن شاهي "	لالچ جي سزا
مترجم عبدالڪريم ٽالپر ٽنڊو محمد خان	شيطان شاگرد.

شاعري :

اياز پاڻولي — ٻارن کي نصيحت

باقي نثر :

وڻن جو ننڍيپڻ — عبدالقيوم "صائب" جو ننڍپڻ پنهنجي قلم سان.
سياڻن جا قول — پرت "وير" ٽنڊ ڪوٽ
مزاحيه " — فدا سرهيو "جنٽلمين جون نشانيون.
دماغي ورزش — محمد اسماعيل ابڙو ماتلي.

Gul Hayat Institute

۱۹٦۲ع ۾ نذير حسين ڀٽي جو ترجمو ڪيل ڪتاب " خوفناڪ جزيرو " ،
آر-ايچ - احمد اينڊ برادرس شايع ڪيو. ۲۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي
آهي. جيڪا تصوراتي پس منظر ۾ لکيل آهي. ڪهاڻي جي ٻولي دلچسپ ، عام فهم ۽ آسان
آهي.

۱۹٦۲ع ۾ فدا سرهيو جو لکيل ڪتاب " ڳامون سچار " اداره گلشن ادب ،
سنڌ ۽ محمد خان طرفان شايع ٿيو.
۴۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ سنڌ جي هڪ اهم ڪردار جي تصوير چٽي وئي
آهي.

۱۹٦۲ع ۾ محمد الياس عشقي " جوکيو جو لکيل ڪل ٻوٽو جو ڪتاب " ڪنڊ
ٻجهارا " ، آر-ايچ - احمد اينڊ برادرس، حيدرآباد شايع ڪرايو.
۳۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ۴۲ لطيفا ۽ لطيفا چٽڪا ڏنا ويا آهن.
۱۹٦۲ع ۾ محمد حسين " حسام " سومرو جو لکيل ڪتاب " ناني پوڙهي " ،
آر-ايچ - احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو.
۴۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ۲۱ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :
هڪڙو هو بادشاهه (ڪهاڻيون) ٻي تاج بادشاهه عادل بادشاهه ، سلطان بادشاهه ،
خدا ترس بادشاهه ، رحمدل بادشاهه ، شيردل بادشاهه ، بزدل بادشاهه ، پڇتائيندڙ
بادشاهه ، بخشش پسند بادشاهه آرتوار جو ڇوڪرو ، چوري ، صبر ، امر الاهي ، لالچ ، لوڀ
۽ بي وقوف چور، جيڪي اسلامي تاريخ جي پس منظر ۾ لکيل آهن. هنن ڪهاڻين پڙهڻ مان
ٻار جو پنهنجي " مثالي حڪمران " بابت نظريو پختو ٿئي ٿو. ان ڪري هي ڪهاڻيون ٻارن
جي ضرورتن پوريون ڪرڻ کان سواءِ سياسي تعليم جو سبق پڻ ڏين ٿيون.

Gul Hayat Institute

۱۹٦۳ع ۾ ايازپاتولي ءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب " مشڪ وعنبر " "اداره گلشن ادب" سنڌ و محمد طرفان شايع ٿيو . ۳۲ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرق مواد ڏنو ويو آهي .

ڪـهــانـيــون :

" اجورو " ليڪڪ قاضي عبدالعزيز " عبد "

" سخاوت " زاهد سمون .

" محبت جي نگاهه " محمد هاشم گل

شـاعـري :

" ٻرل شيچر " عيش ڪڪڙائي .

"ننڍڙن کي نصيحت " ناز ملاڪاتياري .

۱۹٦۳ع ۾ محمد حسين " حسام " سومري جو ڪتاب " گل صنوبر " مسلم بوڪ ڊيو ، سکر مان شايع ٿيو . ۷۷ صفحن جي هن ڪتاب جو مواد ڪنهن ٻي ءَ ٻوليءَ تان ورتل ۽ ترجمو ٿيل محسوس ٿئي ٿو .

Gul Hayat Institute

۱۹٦۳ع ۾ محمد ايوب شيخ جو لکيل ڪتاب " عجيب وغريب " شمع سيريز ، حيدرآباد مان شايع ٿيو .

۳۹ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڪلي ۱۸ عجيب وغريب واقعا ڏنا ويا آهن جيڪي آهن : " پارکو طوطو ، " سمهارڻ واري مشين ، لوهه جو جوڳيدار رنگين جانور ، آب حيات ٻوٽيءَ جون اکيون ، سپ کان وڏو گل ، شاعري بلبل ، ڏنون جا سڄا ، ڏونهين جو مندر ، سٺي سڳو ، موت جو پيغام ، ڏيند ڙوڙ ، گريجوئيٽ ڪتو ، چارئي چار ، هوا ۾ اڏامند ڙ ڪار .

۾ عجيب سائنس، مکيون ڪائنيند ڙ ڏيڏر، مصر جي هڪ عجيب هستي.

ان کان سواءِ هن ڪتاب ۾ ٻارڙن لاءِ شاعري پڻ ڏني وئي آهي.

١٩٦٣ع ۾ يوسف علي مرزا جو لکيل ڪتاب "آخري صليبي لڙائي"، مسلم بوڪ ڊپو، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ تاريخي ڪهاڻي ڏني وئي آهي، جيڪا عيسائيت ۽ مسلمانن جي جنگين تي روشني وجهي ٿي.

١٩٦٣ع ۾ مترجم نذير حسين پٽي جو ڪتاب "سونو بال"، آر. ايڇ. احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون آهن جيڪي هي آهن "سونو بال"، "جادوءَ جو وڻ" جيڪي شايد اردو ٻولي مان ترجمو ڪيون ويون آهن. ٻارڙن جي ليکڪن جا نالا نه ڏنا ويا آهن. ٻئي ڪهاڻيون مافوق الفطرت ماحول جي پس منظر ۾ لکيون ويون آهن.

١٩٦٣ع "يوسف علي مرزا" جو لکيل ڪتاب "حور" مسلم بوڪ ڊپو طرفان شايع ٿيو. ٣٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ اسلامي تاريخ جي پس منظر ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني وئي آهي. جيڪا ٻولي ۽ موضوع جي لحاظ کان نهايت دلچسپ ۽ عام فهم آهي.

١٩٦٣ع ۾ محمد بخش جوهر جو ڪتاب "هڪ غريب خدا جي دربار ۾" آر. ايڇ. احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني وئي آهي جنهن جو تعلق مذهب، اخلاقيات ۽ سماجيات جي موضوعن سان آهي.

١٩٦٣ع ۾ "اياز" پاٽولي جو لکيل ڪتاب "معصوم محمود" اداره گلشن ادب، سنڌ و محمد خان طرفان شايع ٿيو. ٣٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني وئي آهي. جنهن ذريعي ننڍي ٻار جي مثالي ڪردار کي اڀاريو ويو آهي.

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 50

١٩٦٤ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ترجمو ڪيل ڪتاب " پٽيل اڪيون ۽ پوريل اڪيون " ، سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو ٣٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٽي ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن " پٽيل اڪيون پوريل اڪيون " ، "سگهڙ پائي ۽ ڇيڪرائي " ، " مصيبت جي وقت صبر ۽ تحمل " .

مرزا مرحوم جي هي قلمي ڪوشش اهل مغرب ادب جو ترجمو آهي . جن جو اصلي ليکڪ ڊاڪٽر ايڪن آهي .

١٩٦٤ع ۾ " محمد بخش جوهر " جو لکيل ڪتاب " تارزن ۽ شيدي " ، آر-ايچ - احمد ائنڊ برادرس، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو .

٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي ، جنهن ۾ ٻن ڪردارن جي حوالي سان " بهادري " کي بيان ڪيو ويو آهي . هي ڪتاب انهيءَ ڪان اڳ ٽي دفعا شايع ٿي چڪو هو .

١٩٦٤ع ۾ محمد حسين سومرو " حلم " جو ڪتاب " عبرت ناڪ آکاڻيون " باغبان پبليڪيشن مان شايع ٿيو - ٤٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻارنهن ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن . جيڪي آهن: " غيرتمند ڪتو " ، " وفادار ڪتو " ، " وفادار طوطو " ، شڪرگذار شينهن " ، شڪرگذار هاٿي " ، " گهوڙي جو فرياد " ، " قيدي ، عقلمند قيدي " ، احسان ، خوشامد ، مساوات ۽ پيٽر .

سموريون آکاڻيون ترجمو ٿيل محسوس ٿين ٿيون ، جن جي پڙهڻ سان جانورن سان رحم ڪرڻ جهڙا جذبا جاڳي پون ٿا . ان کان سواءِ هن ۾ ڏنل ڪي آکاڻيون " اخلاقيات " جي موضوع سان واسطو رکن ٿيون .

١٩٦٤ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ٻارن لاءِ ڪتاب " شهزادي

محبوب جي آڪاٽي " سنڌي ادبي بورڊ ، طرفان شايع ٿيو- ٦٢ صفحن جي هن ڪهاڻي جو تاجي پيشو غير ملڪي لوڪ ادب جي پس منظر تي مشتمل آهي .

١٩٦٤ع " محمد بخش واصف " جو لکيل ڪتاب " اسلامي اخلاقي ڪهاڻيون " آر-ايچ- احمد اينڊ برادرس ، حيدرآباد ماهه شايع ٿيو .

٤٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٢٤ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جن مان ڪي آهن : بخشڻ ، رعيت پروري ، هڏا پوکين ٻيا کائين ، ڏورانديشي ڪرڻ ، تڪليف ۾ پوڻ ، اڳ تدارڪ ڪرڻ ، صلاح مصلحت ڪرڻ ، سانهه ستيءَ جا فائدا ، ڪنهن جي حاجت پوري ڪرڻ ، سچ ، وعدو پاڙڻ ، امانت ۽ ايمانداري ، نيت تي مراد ، ايمانداريءَ جي نوڪري ، ادب جو لحاظ ، توڪل ، حال موافق هلت ڪرڻ ، علم وادب ، دل جي همت ، بادشاهه جي نيت جو اثر ، عدل ۽ انصاف ، ڪاوڙ کي کائڻ وڃڻ ، مهمانوازي ، نوڙت ۽ بي اتفاقيءَ جو نتيجو .

ڪتاب جي نالي مان ئي ان جي موضوع مواد بابت اندازو لڳائي سگهجي ٿو . هن ڪتاب جي ورق ورق ۾ اسلامي اخلاق جا سبق ڏنل آهن .

Gul Hayat Institute

١٩٦٤ع شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪهاڻين جو مجموعو " ٻائي وائي ۽ ٻائي وزو " شايع ٿيو . هي ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ شايع ڪرايو . ٥٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : ٻائي وائي ۽ ٻائي وزو ، سامونڊي سوني ٻري ، جنن جي ٽوپي ، پنڊورا ۽ عجب پيٽي ، بادشاهه ميداز ، ڪنين وارو گهوڙو پيگاسس .

ڪتاب جو مواد گهڻو ڪري مغربي ادب تان ورتو ويو آهي ، پر ان جو ترجمو اهڙي ته انداز سان ڪيو ويو آهي جو ڪتاب جي اصلي هئڻ جو گمان نٿو ٿئي .

١٩٦٤ع ۾ شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جو ڪتاب " شهزادي قدم برگ " شايع ٿيو . هي ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ مان شايع ٿيو ٥٩ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڪئي ڪهاڻي ڏنل آهي .

١٩٦٤ع ۾ منور احمد " منور " ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب " سنڌي ستارو " اداره گلدستهء ادب ، ميمڻ محلو حيدرآباد ، سنڌ طرفان شايع ٿيو .

٥٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي پنج ڪهاڻيون آهن " .... ، اها رات .... " سو رپيا شرط " ، " ٽي احمق " ، " خون وطن خاطر " ، " داناء قاضي " ان کان علاوه نظم " ، چمڪن ٿمڪن سنڌي ستارا " ۽ " نوجوان " ، پڻ شامل ڪيا ويا . ڪتاب جي باقي نثري مواد ۾ عام معلومات طنز ومزاح ، اخلاقيات جهڙا موضوع پڻ شامل ڪيا ويا هئا .

١٩٦٤ع ۾ محمد حسن سومرو " حسام " جو لکيل ڪتاب " جادو جي پينگهه " باغبان پبليڪيشن طرفان شايع ٿيو . جنهن ۾ انهي عنوان سان مافوق الفطرت بنياد تي ٻڌل ٻارڙن واري ڪهاڻي ڏني وئي آهي .

١٩٦٤ع ۾ خان صاحب مريد علي جو ترجمو ڪيل ڪتاب " ڳرڙ جون آکاڻيون " سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿيو . ٢٧٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ١٩ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي هيٺ ڏجن ٿيون :

" ڇهه نوڪر " ، " آمي هالي " ، " شيشي ۾ بند ٿيل ڀوت " ، " ابت سبت انگرونگر " ، " اوٺي نڙي سٺي " ، " جادوءَ جون بوٽيون " ، " هڪ اکي ، ٻه اکي ۽ ٽه اکي ڇوڪري " ، ڏنگي ڏاڙهيءَ وارو بادشاهه " ، " پهلوان درزي " ، " جن ۽ موچي " ، " مهاتو ۽ سنڌ سزال " ، " ڏهلاري " ، " نينگر جنهن ٻڪ سکيو " ، " داناء سيمرغ " ، " هنجن واري ڇوڪري " ، " ڪتو واريون ٽي زالون " ، " ٻارنهن يائر " ، " هٿسيل ۽ گريٽيل " . " ڏيڏر شهزادي " .

۱۹۶۴ع ۾ زاهد حسين قلباڻي ۽ اقبال احمد جمالي جو مرتب ڪيل ڪتاب " وندر " سنڌ پبليڪيشن ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو. ۱۵ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ذيل مواد جو تفصيل هن ريت آهي. " ٻدي ۽ جو بدلو " (ڪهاڻي) ليکڪ: " اقبال احمد جمالي "
" ڪانءُ ۽ ڪبر " (" ") ليکڪ " زاهد حسين قلباڻي "
" سست گهوڙو " (" ") نيلوفر جمالي "
" فرض " " احمد عباس قلباڻي "
" نعت " (شاعري) شاعر شاهد حسين قلباڻي. ان کان علاوه ديني تعليم، عام معلومات ڪل تہ سهڻي ۽ انعامي مقابلو نمبر ۱ ڏنو ويو آهي.

۱۹۶۴ع ۾ اياز پاتولي جو مرتب ڪيل ڪتاب " مشڪ وعنبر " ، اداره گلشن ادب ، لنبو محمد خان طرفان شايع ٿيو. ۴۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڏنل متفرق مواد ڏنو ويو آهي:

ڪهاڻيون :

ليکڪ " قاضي عبدالعزيز " عبد " " اجورو "
" زاهد سمون " " سخاوت "
" محمد هاشم گل " " محبت جي نگاهہ "

شاعري :

عيش ڪڙائي — ٻرل ٽيچر
ناز ملا ڪاتياري — ننڍڙن کي نصيحت
وڏن جو ننڍ پڻ — ميمڻ عبدالمجيد سنڌي

Gul Hayat Institute

مضمون :

اياز پاٺولي	" لائبرري جي تاريخ "
قاضي ديدار حسين " ديد "	" سچ ڳالهايو "

سنڌ جا سورهيه :

عبدالمالڪ آفندي	" خانبهادر حسن علي آفندي
ٺڪور	" آئيندي جوابو

لطيفا :

علامه اڌ مغزي

آزاد ملڪاڻي

محمد سوار " انصار "

١٩٦٤ع ڌاري اياز پاٺولي جو مرتب ڪيل ڪتاب " ٻخت جي واپسي " اداره گلشن ادب ، ٺٽو محمد خان طرفان شايع ٿيو.

Gul Hayat Institute

۴٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ليکڪ	ڪهاڻي
اياز پاٺولي	لوڪڪهاڻي
مسڪين ملاڪاٺياري	حضرت موسيٰ جي ڳالهه
ميمڻ محمد عرس " نياز "	هڪ ڏهي جي حقيقت آهي
ايم.اي " غريب "	اتحاد

چوشيون :

عبدالعزيز "خدا ڏي پناهہ"

۱۹۶۴ع ۾ فدا سرهيو ۽ اياز پاتولي جو مرتب ڪيل ڪتاب "هيرا لعل هزار" اداره گلشن ادب، ٺٽو و محمد خان طرفان شايع ٿيو. ٦٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڏنل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ليکڪ	ڪهاڻيون
شوق سنڌي	نافرماني جو نتيجو
انصاري عبدالخالق قاضي (هالا نوان)	ايماندار هميرا
فدا سرهيو	پوشاڪ جو پياسي
اياز پاتولي	هيري جو حقدار
پروانو ڀٽي	ڪيڏو آ حسين گلشن (تاثرات)
ساغر "سجاولي"	مهمان نواز سادشاهہ

Gul Hayat Institute

شاعري :

عبد سرهيو جهوڪ شريف	"وطن" (نظم)
مسڪين ملاڪاتياري	"نئون سال" (نظم)
فرزانہ بيگم ڏيرا	نياڻين کي نصيحت (ماخوذ)
اي - اين سومرو "ناز"	بيداري
تنوير عباسي	وڻ ن جو نئين پٽ

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 56

چــو ثــيــون :

ناٽڪ جي - شرما "مسافر"

پاراٽيون ٻوليـون :

زينت پروين | سڌ ته سڏائين
محمد اقبال | ٽنڊ ٿي ٽي ٽنڊ ٿي
ياسمين خواجه | پڙسو لڏ مڀ ستان

١٩٦٥ع ۾ "محمد بخش جوهر جو ڪتاب "خوفناڪ هٿ" آر-ايچ -احمد اينڊ برادرس طرفان شايع ٿيو. ٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن، جيڪي آهن : "خوفناڪ هٿ" ۽ "ٻاندر جو پير" ٻئي ڪهاڻيون سنسني خيز واقعن سان ڀريل آهن.

١٩٦٥ع ۾ پير مظهر الحق، عبد الجبار عباسي ۽ صبغت الله ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب "مرد حر" گل پبليڪيشن، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو ٤٢ صفحن ۾ ٥٠ پنن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو هو :-

Gul Hayat Institute

ڪــهــا ڻــيـون :

شهيد وطن | آفتاب احمد چنه
نئون دوڙ | پير مظهر الحق
نبي ءَ جو انعام | خواجه عبد الرحمان
انسانيت | علي اڪبر ميمڻ

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 57

" وڏا ماڻهو "	شيخ ايوب
" ٽاڻ "	زاهد حسين ميمڻ
" مرد حر "	عبدالجبار عباسي
" شـــاعـــــري " :	

" اي رب "	رفيق احمد قريشي
گيت "	شمس الدين سومرو
" پيغام صبح "	مشتاق سحر

١٩٦٥ع ۾ نذير حسين ڀٽي ءَ جو ڪتاب "علي بابا ۽ چاليهه چور" آر- ايچ - احمد ائنڊ برد رس، حيدرآباد مان شايع ڪرايو. هي ڪتاب "علي بابا ۽ چاليهه چور" واري مشهور قصي جو اختصار آهي.

١٩٦٥ع ۾ غلام رسول بلوچ، عبدالقادر بلوچ ۽ منظور احمد نظاماڻي جو مرتب ڪيل ڪتاب "سچا هيرا" نظامي پبليڪيشن، ماتلي سنڌ مان شايع ٿيو. ٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڪل چار ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن: "عقلمند چوڪرو"، "ٻه ٺوڳ"، "سياڻو قاضي"، "آءُ ڪاڻيائين ڪانءُ" هن ڪتاب ۾ ان ڪان علاوه نظم "قلم" "ڪل تم سهي" انعامي مقابلو بابت مواد ڏنو ويو آهي.

١٩٦٥ع ۾ عبدالجبار عباسي، احمد عباس قلباڻي ۽ پير مظهر الحق جو مرتب ڪيل ڪتاب "سدا حيات" گل پبليڪيشن حيدرآباد طرفان شايع ڪيو ويو هو ٥٠ صفحن جي ٥٠ پئسن واري هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو هو:

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 58

ڊرامـا ئيـون :

" مغرور "	آفتاب احمد چنه
" اهي ڏينهن ويا "	عبدالجبار عباسي
" ڪاري ڀِٽي "	محمد سليم ميمڻ
" منهنجو وقت "	صبغت الله ميمڻ
" ڏهه ڏنبا "	شيخ محمد ايوب نقوي

شاعري :

" نذرعقيدت "	شيراحمد شاد جوکيو
" اي لطيف "	شمس سجاولي
" وطن جو گيت "	پير مظهرالحق راجن

مضمون :

Gul Hayat Institute

" هيري هٿ وڃائين "	انور حسين شاهه •

سال ١٩٦٦ع ۾ محمد بخش " جوهر " جو لکيل ڪتاب " نادان زال " آر-ايچ احمد اينڊ برادرس، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو • ١٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي جنهن ڏريعي ٻڌايو ويو آهي ته عورت ذات کي ڪهڙن اوگڻن کان پاسو ڪرڻ گهرجي •

١٩٦٦ع ۾ اياز پاتولي جو مرتب ڪيل ڪتاب " پاسبان وطن " اداره گلشن ادب ، ٺٽو ۽ محمد خان طرفان شايع ٿيو •

۴۵ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ليکڪ	مضمون	
ادارو	مجاهدن سان محبت	
احمد خان " اختر "	حر	
" مشتاق پاتولي "	پاسبان وطن	
" الهه بچايو انصاري "	اي وطن پيارا وطن	
" حبيب دائود پوٽو "	سچو پاسبان ڏير	
" محمد عمر ميمڻ "	شهادت جو انعام	
شــاعــري :		
" نثار بزمي "	وطن کان وڌ پيو ڇا آهي	" نظم "
اياز پاتولي "	عاليشان وطن "	"
" دادا سنڌي مير پوري "	هوشو زند هه باد "	"
" ناز ملاڪاتياري "	وطن سان پيار ڪر	"
" رشيد " هالائي هالا پراڻا	منهنجو وطن آ شيانو	"

١٩٦٦ع ۾ م- ع- ترابس جو مرتب ڪيل ڪتاب "گلستان" سنڌي ساهت گهر، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو. ڪتاب ۾ متفرقه مواد ڏنو ويو آهي، جنهن جو تفصيل هيٺ ڏجي ٿو:

مـضـمـون :

" ساهه ڪش جو سرشتو "	شاهه لطيف ۽ سچل سرمست
" مستقل حالت "	عام علومات ۽ ذهني آزمائش

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 60

شـــاعــــري :

"عزيز گوپانگ "۽ " سليم گاڙهوي جي شاعري

١٩٦٦ع ۾ اياز پاتولي جو لکيل ڪتاب " سونو ڏڏڙ " اداره گلشن ادب

ٽنڊو محمد خان ، طرفان شايع ٿيو. ٣٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد شامل آهي :

ليکڪ	ڪهاڻيون
" اياز پاتولي "	سونو ڏڏڙ
"سوز " ساغر "	اياز جو عقل
" اياز پاتولي "	بيمار سيٺ ۽ بيوقوف حڪيم

شـــاعــــري :

" ناز ملاح اتياري "	ٻارڙن جا شغل
" قريشي نعيم الله " صابر "	زبان تي لغام
مير حسن " عاجز " منگي	سنڌ تي سدا جيئي
ايازعلي " گل " سکر "	گل جهڙا ٻارڙا (نظم)
" ستيا پال - جي ڏنگراڻي	بزم گلشن

ٻارن جو ننڍو پــرچ :

" محترمه مهر النساء ' زرين " بلوچ

جاڙ سجاڙ :

" مقصود احمد سهرياڻي (واقفيت)

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 61

نئين سان تعارف :

" نازسنائي " باغ ارم جا گل

١٩٦٦ع ۾ ميمڻ عبدالمجيد سنڌي جو ترتيب ڏنل ۽ نظرثاني ڪيل ڪتاب " قيمتي ڪهاڻيون " ، اداره گلشن ادب " طرفان شايع ٿيو ، جنهن ۾ سورنهن ڪهاڻيون ڏنل آهن • جن مان " ٻين جو خيال " ، " نهٺائي " ، " خبرناهي ڪهڙيءَ گهڙي پاسي ليئي " ، سچائي جو ڦل " ۽ " انصاف جي تقاضا " ذڪر لائق آهن •

هن ڪتاب جون گهڻيون ڪهاڻيون ايف - جي گولڊ جي ڪتاب " پيٽس نوبل پاٿ " تان ورتل آهن • ورهاڱي کان اڳ اهو ڪتاب استادن لاءِ مددي ڪتاب طور تعليم کاتي جو منظور ڪيل هو ۽ جيئن اهي درسي ڪتابن سان لاڳاپيل مواد پڙهائڻ وقت ٻارن کي اهي ڪهاڻيون ٻڌائيندا هئا •

١٩٦٦ع ۾ " اياز " پاٺولي جو سهيڙيل ڪتاب " ماڪ ڦڙا گل " گلشن ڊائجيسٽ سيريز جو ٻيو ڪتاب ، اداره گلشن ادب ، ٺٽو و محمد خان طرفان شايع ٿيو •

٧٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جيڪو متفرقه مواد شايع ٿيو ، ان جو تفصيل هن ريت آهي :

ڪهاڻيون :

ليکڪ

عبدالعزيز ميمڻ	وساريان ٿو پر نٿو وسرين
محمد عثمان ڏاڏا	جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي
محمد يوسف مسافر	هميشه لاءِ روشن
نثاراحمد نثار	اڳ جو ٿارو مستقبل جو سهارو
محمد سرور صديقي	علم

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 62

شاعري :

مسڪين ملاڪاتياري	راڄ ٿئي خوش ڀاڳ ٿئي
ميمڻ احمد خان " اختر "	نيڪ نصيحت
پير بخش پياسي	اڃا ٻي ساڳيا ٿي
ناز ملاڪاتياري	سنگار وطن
سيتل داس " صبر "	سبزه گلشن (نظم)
لونگ خان ٻرڙيسي	نئون سال (نظم)
محمد عثمان عطا	پاڪستاني ٻار (نظم)
چاند و رام پنو عاقل	منهنجو ٻوٽو (نظم)
غلام اصغر مسڪين نظاماڻي	سبزه گلشن زنده هم باد (نظم)
امداد حسيني	منهنجو پٽ

مضمون :

عبد الجميل ميمڻ مير پور ٻٺورو	سرويچ سنڌ
دادا سنڌي مير پوري	... ٻاراڻا ٻول

مباحثو :

هن ايوان جي راءِ ۾ زندگي گلن جي سيج آهي.

چرچن جي چٽڪي :

عبد الرحمان " شاد " ٽنڊو باگو	عجيب نوڪر

Gul Hayat Institute

ڊيرٻان جمناٽي مير پور ماٿيلو	ٻہ موالي
عبدالحي استرادي ميمڻ	نخمو نوڪر

خــــبــــرنـــامـــو :

"بزم گلشن جون ٻهارون" سالگره ملهائي ويئي.

١٩٦٦ع ۾ پير مظهر الحق، عبدلجبار عباسي ۽ صبغت الله ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب "سرهاڻ" گل پبليڪيشن، حيدرآباد سنڌ طرفان شايع ٿيو ٣٧ صفحن ۽ ٥٠ پئسن جي هن ڪتاب ۾ جيڪو مواد ڏنو ويو، تن جو تفصيل هن ريت آهي:

ڪـــهـــاڻـيــون :

"بورل ماستر"	پير مظهر الحق
"بديل"	اعجاز احمد قريشي
"جيون"	محمد سليم ميمڻ
"انعام"	محمد صديق ميمڻ
"شڪار"	اختر حسين

شـــاعـــري :

"منهنجا مٺڙا پٽ"	شيخ اياز
"ٻار"	شمس الدين سومرو
"راندڪا" (نظم)	چندر موهن لالا حيدرآباد
"ٻارڙن جا ٻول"	محمد اشرف

Gul Hayat Institute

۱۹٦٤ع ۾ " اداره گلشن ادب " سنڌ و محمد خان طرفان " رات راڻي "
گلشن ڊائجيسٽ جو پهريون با تصوير ڪتاب شايع ٿيو۰ ٥٤ صفحن جي هن ڪتاب جو
سهيڙيندڙ اياز پاڻولي آهي ۰ هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون / افسانا :

" رات راڻي "	مترجم اياز پاڻولي
" سحر جي انتظار ۾ "	آفتاب چنه
" انتقام "	محمد صالح صابر

شاعري :

" ٻار "	پير بخش پياسي
" علم و ادب جي ٻيڙي "	نور احمد " ناز " ملاڪاتياري
" پرمتڙيو "	عبد الغفور ميمڻ

مضمون :

" هاٿي هوٽل "	اياز پاڻولي
" سنڌ جا سورهيه " هوشو شيدي "	دادا سنڌي
" موسم بهار "	جان محمد ڪاڪا

۱۹٦۸ع ۾ " بالڪ پبليڪيشن " سنڌ و محمد خان طرفان فدا سرهي جو
مرتب ڪيل ڪتاب " روشن دنيا " شايع ٿيو ـ ٤٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه
مواد ڏنو ويو آهي :

Gul Hayat Institute

کهاڻيون :

"پرڻو"	ليکڪ انور نگڙاڻي
"ٻن سان ٻيلائي"	الهه بچايو ميمڻ
"لالچي سوداگر"	آسود ومل

شاعري :

"سوال" (آزاد نظم)	امداد حسيني
"ٻالڪ سنگت" (نظم)	پير بخش ٻياسي
"ننڍڙا مٺڙا ٻار"	نوراحمد سرواز ٻيٽي
"ٻالڪ سنگت پياري"	عبدالحسين سرهيو

مضمون :

"ماه رمضان الوداع"	آخوند عبدالقوڙات
"سرسبز سنڌڙي"	عبدالملڪ "اراش"
"هند و راڻي جو مسلمان ٻاء"	مترجم "ساغر سجاولي"
"علم"	عبدالحڪيم "مجاهد"

Gul Hayat Institute

١٩٦٨ع ۾ ماستر هوت محمد "مهر" جو لکيل ڪتاب "شرير ٻاندر" شايع ٿيو. ١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ٻي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. جيڪا شروع کان آخر تائين پڙهندڙ ٻار جي ذوق، شوق ۽ تجسس کي برقرار رکي ٿي. ڪتاب جي ٻولي نهايت آسان ۽ ٻارن جي ذان وٽان آهي.

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 66

١٩٦٩ع ۾ "اياز پاٺولي جو" مرتب ڪيل ڪتاب "جياني گڏي" اداره گلشن ادب، سنڌ ۽ محمد خان طوفان شايع ڪيو. ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي:

ڪـــهـــا ڻـــيـــون :

"جياني گڏي"	اياز پاٺولي
"پيرائي مال تي ڳوڙهي نراڙتي"	اياز پاٺولي
"اجاڪ ۽ ريڇ"	شوڪت علي عباسي

شـــاعـــري :

"اونداڙا ڀار"	مقبول احمد ميمڻ ماتلي
"ڦبان يا ڦبان يا ڦبان"	نذر حسين
"خوش رهو بزم جا ساٿيو"	اشفاق اياز
"منهنجا لال"	شڪيل اياز
"امتحان جو وقت"	نسيم سنڌي
"باراسان جي ديس جا"	محمد صالح صغير

مـــضـــمـــون :

"هڪ سبق"	محمد يعقوب
"وطن جي حب"	لڇمڻ داس مٽي .
"علم جو احساس"	سعدين ملاڪاتياري

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 67

١٩٦٩ع ۾ "گل محمد آزاد صوفي" جو لکيل ڪتاب "الهه دين جوان جو ڊرامتي ڏيو" آر-ايچ-احمد ائنڊ برادرس طرفان شايع ٿيو ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جڳ مشهور ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. ڪتاب جي ٻولي مان ائين محسوس ٿئي ٿو ته شايد اڙد ٻولي مان ترجمو ڪيو ويو آهي.

١٩٦٩ع ۾ خان صاحب "آغا تاج محمد" جو لکيل ڪتاب "نيڪ نصيحتون" آر-ايچ-احمد ائنڊ برادرس مان شايع ٿيو. ٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڇوڏهن نصيحتون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن - "انساني عقل"، "اصل چڱي نقل ڏانهن وڙهڻ، اڳو تارڪه ڪرڻ، دشمن سان ٻيڪ سان پهچجي، سک ۾ دوست ڏک ۾ دشمن، ضد جو نتيجو ڳجهي مصيبت، دل ۾ دغا نه رکجي، غلامي جيڏزندگي، ڪوڙي خيرخواهي، بيوقوفي جي سزا، ڏاڍي جو ظلم، هيٺي جو دشمن، ظالمن جا فريب ۽ اتفاق ۾ طاقت" وغيره هي ڪتاب موضوع، مواد ۽ عنوان جي لحاظ کان "اخلاقيات" سان ڀرپور انصاف ڪري ٿو. عام فهم ٻولي ڪتاب جي اهميت ۾ چار چنڊ لڳائي ڇڏيا آهن.

١٩٦٩ع ۾ اياز پاتولي جو مرتب ڪيل ڪتاب "ڊرامتي تختي" اداره گلشن ادب، طرفان شايع ٿيو. ٥٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي جيڪا مافوق الفطرت نوعيت وارن واقعن تي ٻڌل آهي.

آگسٽ ١٩٧٠ع ۾ محمد سومار شيخ جو لکيل ڪتاب "تيرهن تالي" ٻارن جي ٻاري بدين مان شايع ٿيو ٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن:

"تيرهن تالي" ۽ ...... "پر تارنه آيس"

ڪتاب ٻولي جي لحاظ کان آسان ۽ مواد جي لحاظ کان نهايت دلچسپ آهي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 68

١٩٧٠ع ۾ محمد بخش "جوهر" جي لکيل ڪهاڻي "عذرا جي ٻهادري" آر-ايچ-احمد اينڊ برادرس شايع ڪرايو. ١٧ صفحن جي هن ڪتاب ۾ پنجن ٻابن تي ڪهاڻي لکي ويئي آهي. جنهن جو پلاٽ اسلامي تاريخ جي واقعن تي رکيو ويو آهي.

١٩٧١ع ۾ محمد حسن هاليپوٽي جو ناوليٽ "دلپسند شهزادو" هاليپوٽا پبليڪيشن بدين، طرفان شايع ٿيو. هي ناولٽ ٨٦ صفحن تي ٻڌل آهي، [illegible] آهي.

مارچ ١٩٧٢ع ۾ نازيٽي ، ستار ٻروهي جو سهيڙيل ڪتاب "منهنجو پٽ" روشن تارا ڪتابي سلسلي جي پهرين ڪڙي "پرڀات پبليڪيشن"، ڦليلي ڪنارو، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ۴۲ صفحن جي ۴۵ پيسن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو هو:

مضمون ۽ ڪهاڻيون :

"جڏهن مان ننڊ ۾ هوس"	محمد ابراهيم جويو
"هڪ سورمي ءَ جي وارتا"	پرمانند ميوارام
"وتائي فقير جا گفتا"	علامه آءِ-آءِ قاضي
"هي دلبر دلبر يس وسي"	محمد دائود بلوچ
"ٻيٽي (ڪهاڻي)"	؟
"وڏي جڏهن آءٌ وڏو ٿيندس"	ننڍڙي چترڪار خدا بخش ڪان انٽرويو
	(انٽرويو وٺندڙ زنشار حسيني)
"منهنجو پٽ"	خدا بخش ابڙو
"پاشا جو گهوڙو"	منير احمد ٻٽي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 69

" بدلو " — سهيل اختر بلوچ

شاعري :

" گيت " — ابن حيات پنهور

" روشن تارا " — عبدالحق عظيم

" خواهش " — ملڪ نديم

" هي سنڌ جا ستارا " — فتاح عابد

" للڪار " — حسن تنوير

" پيارا تارا " — رسول بخش ڏگهو

" او منهنجي ماتا سنڌ ماتا " — خدا بخش ابڙو

" پيچ پيتائي " — ميمڻ عنايت الله سنڌي

" بختاور ۽ ماروين " — سلمي! مهر

" جيجل ماءُ " — سنڌي عبدالله پنهل سومرو

" سنڌي ٻولي " — سراج مصطفي اجوڪيو.

Gul Hayat Institute

١٩٧٣ع ۾ " مهرنگار مسرور " جو لکيل ڪتاب " چنگيا اهي شي ڪيرهئا " جو سنڌي ترجمو مقبول احمد ڀٽي ڪيو ۰ هي ڪتاب نيشنل بڪ فائونڊيشن ڪراچي طرفان شايع ٿيو. ١٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ٻي آڪاڻي ڏني ويئي آهي.

١٩٧٣ع ۾ عبدالمجيد " مارو " زرگر جو ترتيب ڏنل ڪتاب " ماءُ جي قرباني " ٻارڙن جي ٻاري ، بدين طرفان شايع ٿيو ۰ ٢٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرق مواد ڏنو ويو آهي.

ڊــــــــرامـــــــا ـــــــــــشـــــــيـون :

" ماءَ جي قربلني "	ليکڪ عبد الرحمان ميمڻ
" سنڌي سنڌي ماڻ ڏيان "	عبد المجيد " مارو " زرگر
" سنڌي منهنجو ويس "	" "
" بغداد خاتون "	محمد عثمان ميمڻ

مـــــضــــــمـــــو ن :

" ايمان "	ليکڪ ادارو
"ابـو الهول "	محمد سومار شيخ
" اپولو " بدين ۾	عبد المجيد " مارو " زرگر

شـــــــا عـــــــري :

" شاهه جا بيت "	ادارو

۱۹۷۳ع ۾ مرزا نگار سرور جو لکيل ڪتاب "ڪنو نوريئڙي جو سيهريون سفر" نئشنل بوڪ فاؤنڊيشن ڪراچي، طرفان شايع ٿيو جنهن جو ترجمو مقبول احمد ڀٽي ڪيو. ۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي. ناهيد جعفري خوبصورت مصوري ڪئي آهي.

۱۹۷۳ع ۾ محمد سومار شيخ جو لکيل ڊرامو " مدد خان پٺاڻ " لاڙاد بي سوسائٽي، بدين، سنڌ شايع ڪرايو. ٦۴ صفحن جو هي ڊرامو ڪلهوڙن جي دور واري تاريخي پس منظر ۾ لکيو ويو آهي.

۱۹۷۳ع ۾ ناز پنهوَر ستار بروهي جو سهيڙيل ڪتاب " زنجير ٽوڙيو " روشن تارا ڪتابي سلسلي جي ٻي ڪڙي " پرڀات پبليڪيشن " قليلي ڪنارو، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو - ۴۹ صفحن جي هن ڪتاب جي قيمت ۷۵ پئسا هئي ۰ هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

" جڏهن مان ننڍو هوس "	مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي جو لکيل ننڍپڻ
" هڪ هاٿيءَ جي ٻچي جي آڪاڻي "	ممتاز مهر
" ٻارن لاءِ نئون قاعدو "	زاهد مخدوم
" منهنجو ڏوهه "	تاج جويو
"سڀئي سنگت چڱي چلت جي ضامن آهي "	ميرل امان الله راهي
" سهي جي عقلمندي "	رسول بخش ڏمچو
" سنڌو "	ڊيپڪ اتراڊي ڪنڌ ڪوٽ
" هڪ سنڌي "	ميرل عنايت الله سنڌي

" ننڍڙي ادي رخسانه چنا جو انٽرويو ۰

شاعـــري :

" سنڌ جي ڪوڙ ڏانهن	ابن حيات پنهور
" روشن تارو "	امين شيخو
" گيت "	ملڪ نديم
" سڀ تنهنجو سنڌ "	ادل سومرو
" جيئي سنڌ " (ٻارن جو گيت "	نياز همايوني
" اسڪولي ٻارن جو ترانو "	تاج جويو

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 72

" ٻارانو گيت " — فتاح ملڪ

" مستقبل جا مڙس مٿانهان " — فتاح عابد

" زنجير ٽوڙيو " — سراج مصطفيٰ جوکيو پيٽارو

" منهنجي پياري سنڌڙي " — اخلاق انصاري

" منهنجي گهر ۾ ٻاڻي ٻولي " — آفتاب احمد قريشي

" سنڌي سنڌ ٽي توکي منهنجا ابا " — نيڊ محمد ٻيٽي

" تا پنهنجي ديس کي پيار ڪريون " — چيتن لال اداسي

" شهيد سومرو " — نند ن مجرم

" بيت " — شفيع محمد مکريو

١٩٧٢ع ۾ مهر نگار مسرور جي لکيل ڪتاب " ڪٿو نوريئڙي جي ڪٿ ڪٿ " جو ترجمو مقبول احمد ٻيٽي ڪيو. هن ڪتاب نئشنل بوڪفائونڊيشن ڪراچي ، شايع ڪرايو. ١١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ٿي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي ، جنهن ۾ نوريئڙي کي موضوع بنائي ٻارن لاءِ وندر ريءِ دلچسپي جو سامان مهيا ڪيو ويو آهي. ڪتاب جو ترجمو نهايت وشد ۽ ٻولي عَ ۾ ڪيو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

١٩٧٣ع ۾ ناز پيتو ۾ ستار ٻروهي جو سهيڙيل ڪتاب " سپان جا ٻيجل " روشن تارا ڪتابي سلسلي جي ٽين ڪڙي " پرباتڊ پبليڪيشن، ٽليلي ڪنارو ، حيدرآباد طرفان شايع ڪيو ويو هو ٥٨ صفحن جي هن ڪتاب جي قيمت هڪ رپيو هئي جنهن ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو هو :

" جڏهن مان ننڍو و هوس انٽرويو " — محمد ابراهيم جويو

" هي سنڌ تنهنجا جاوا هئا " (مضمون) — پير محمد " پروانو "

"هاڻين باندرن کي باندرن کي ڪيئن سبق ڏنو "	ممتاز مهر (ڪهاڻي)
" انسان ۽ سنڌ سڌ نيا (سائنس)	گل ڦل جي ٿورن سان
" ٻاف تي هلندڙ ٻيڙي (سائنس)	؟
" ڪهاڻي ڪٿو " (ڪهاڻي)	اڌيبر ساگر شڪارپور
" شال اهي ڏينهن اچن " (ڪهاڻي)	ارشاد احمد ڪاظمي
" معصوم ٻيٽ جي آس "	شيرين ميمڻ
" لالچ بري بلا آهي "	سنڌ يڪار منورعلي جويو

شـــاعـــري :

" ماءُ چري تي ٻچڙي ڪي "	فتاح عابد
" لوڙي "	شبنم موتي
" گيت "	ملڪ نديم
" ٻورن وارن وارا "	ميرمحمد پيرزادو
" منهنجي سنڌ ونيرو ماڻيا "	نصيرشاد
" لولي "	بلبل ڪوروا هي
" بيت "	اديب انقلابي
" جيئي سنڌ "	اڌيبر ساگر
" سنڌ "	الطاف احمد سنڌي
" ڏيهه جو سوڌو "	سومرو غلام شبير
" جاڳو ، جاڳو ، جاڳو يار "	بلوچ غلام حسين جاويد

Gul Hayat Institute

۱۹۷۳ع ۾ " مهرنگار مرور " جي ڪتاب " انوکا پکي " جو ترجمو مقبول احمد ڀٽي ڪيو. هي ڪتاب نيشنل بوڪ فائونڊيشن ، ڪراچي طرفان شايع ٿيو . هن ڪتاب ۾ جن انوکي پکين جو ذڪر ڪيو ويو آهي اهي هي آهن پن گوئن ، البٽروس، حواصل ، فريگيٽ جهرڪي ، لقلق ، لمبيڪ ، سامونڊي شاروپکي ، هنس، نيل سر، عقاب ، چبرو ، پدمرو ، بازع منشي جهرڪي .

۱۹۷۵ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " اجورو " چٽنگ ڪتابي سلسلي طرفان سن ضلعداد ومان شايع ٿيو ۳٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

شـــاعـــري :
- - - - - - - - - - - - -

" منهنجا مٺڙا پٽ "	شيخ اياز
" ڳاڙها ڳيرو گهوٽ ٿئين او "	امداد حسيني
" مٺڙا سهڻا ٻار "	برد و سنڌي
" شال جواني ماڻي وڏڙو ٿئين پٽڙا "	راشد مورائي

Gul Hayat Institute

" ٻارڄا ٻٽي ڄ "	روشن جويو
" نوجوان ڏانهن "	ناز سنائي

انـــشـــر و يـــو :
- - - - - - - - - - - - -

" دل جي ديوتا سان ڳالهيون "	ناز سنائي

ڪـــهـــاڻـــيـــون :
- - - - - - - - - - - - -

" اجورو "	تاج جويو

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 75

" سياڻو نينگري ظالم راڄا " — نازن

" ماما گبدو " — اياز پاڻولي

" جهڙي ڏرتي تهڙي ٻيرڻي " — امتياز علي ڪوڪر

١٩٧٥ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " شهيد عبدالرزاق سومرو " چڻنگ ڪتابي سلسلي طرفان ، سن ضلع داد و مان شايع ٿيو هو. هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

شـــــاعــــــري :

" رت جو هر قطرو سچ جو سچ آ " (نظم) — امداد حسيني

" شهيد عبدالرزاق " — راشد مورائي

" بيت " — منشي محمد ابراهيم

" بيت " — خادم جويو

" بيت " — تاج جويو

" غزل " — اسلم لغاري

" خون جا ڇنڊا " — عظيم سندي

" مون ڪي دو پرڇائي ته سهي " — ناز سنائي

" سنڌي سڀ سڀا جهڙا (تقرير) — شهيد عبدالرزاق سومرو

" راوت ڪين رهن (تاثر) — امر جليل

" مست ٿي ويا (تاثر) — ناز سنائي

" جيجل جاڳايوس (خطني) — نازن

" سچ جو سچ (انٽرويو) — ملڪ ناز ميمڻ مورو

Gul Hayat Institute

"دل جي د يوتا سان ڳالهيون" (آخري قسط) نازسنائي

١٩٧٥ع ۾ نازسنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب "لولي" چنگ ڏ تابي سلسلي طرفان سن ضلع داد و مان شايع ٿيو ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي:

شاعري :

"ٿري ٻار جو گيت"	شيخ اياز
"واڻي ٿنهنجي ۾ ملهايان"	راشد مورائي
"ٻيراڳي ماءُ (آزاد نظم)"	آشنا ٿن شاهي
"نينگر نئين ٿهيءَ جا"	خادم جويو
"لوڏ گيت"	تاج جويو
"سنڌ جي سوين ڏاڏهن"	نازسنائي
"اي خاديءَ جو خيال (انٽرويو)"	نازسنائي
"منهنجو ننڍ پڻ"	عبدالواحد آريسر
"اڄي پڪ ۾ پير (ننڍڙي ڪهاڻي)"	تاج جويو
"منهنجو ڏوهه"	تاج جويو
"جيئي سنڌ (ننڍڙي ڪهاڻي)"	بيدل مسرور بدوي
"ماڻان جوي ڄمن بلوچ"	لياقت "اداس" بروهي
"سيانو ڪان ۽ بيوقوف عورت"	گلاب راءِ "سانگي"
"حرامتي منڊي" لوڪ ڪهاڻي	روشن سنڌي
"ايماندار"	اتم چند پرديسي
"ٿڌڙي جي شڻ مڻ"	بخشيل ميمڻ .

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 77

١٩٧٥ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب "ڪنڌار ڪڙيا" چڱڪ ڪتابي سلسلي طرفان سن ڪلوداد ومان شايع ٿيو ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

شـــاعـــري :

"وائي"	شيخ اياز
"غزل"	راشد مورائي
"بيت"	تاج جويو
"غزل"	ترابي مورائي
"گيت"	دوست چانڊيو
"غزل"	ناز سنائي

انـــٽـــرويـــو :

"ڪڙيا ڪنڌار راشد مورائي انٽرويو وٺندڙ ناز سنائي .

"اعجاز" (رباعي)	غلام حيدر رسولنگي
"منهنجو عزم فولاد" "تقرير"	ناز سنائي
"چالاڪ ٻلو"	ميلا رام واسواڻي

نـــنـــڍڙا شـــاعـــر :

"مارو منهنجا مٺ"	ستار سنڌي
"بيت"	عبدالصمد سائل
"جيئي هاري جيئي ناري"	رياض الدين انصاري .

۱۹۷۶ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب "باغي ماءُ" چٽنگ ڪتابي سلسلي طرفان سن ضلع دادو مان شايع ٿيو ۴۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

شـــاعـــري :

"منهنجا منٺڙا لال"	شيخ اياز
"تار منجهان جن تاري سنڌ"	محمد خان مجيدي
"قوم ڇوي ٿي ڀول"	استاد بخاري
"اڀ ۾ ٻارا ڀول"	ادل سومرو
"لولي ٻاراڻا ڀول"	؟
"غزل"	ناز سنائي
"پيتائي ڏ رفرياد"	اديب انقلابي

انـــٽـــرويـــو :

"عبدالحميد ارشد جو انٽرويو"	ناز سنائي
"باغي ماءُ (ڪهاڻي)"	محمد عثمان ڏيپلائي
"سنڌي زبان ۾ ٻاراڻي ادب جا مسئلا"	جمال رند
"چالاڪ گدڙ" (ڪهاڻي)	سانول چنو
"لالچ جو انجام"	مومن سومرو

ننـــڍڙا شـــاعـــر :

"آزاد نظم"	اخلاق انصاري

Gul Hayat Institute

" نظم "

" ڏونگر ڏي پيو آ " سعيد احمد قريشي

مشتاق سومرو سڪرنڊ

١٩٧٦ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " آسريءَ اوسيئڙو " سن ضلع دادو مان شايع ٿيو ٧٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن :

ڪـــهـــا ڻـــيـــون :

" قوم جو درد " حاجي خان ڪيريو

" آسريءَ اوسيئڙو " شبير سومرو

" جن " نثار قاضي

" سنڌ و سيءَ جي ماءُ " اخلاق انصاري

" نينهن ته ٻه هندي " مختيار مغفور ميمڻ

" ورثو " اسحاق انصاري

" ڇولا مصاليدار " منظور ظفر

" پلڪ ۾ پاڙ سيرت " ملڪ مختيار حسين

" خوشي ءَ جا گهوڙا " ميمڻ فاروق سنائي

" پلڪ ناهي پراڻو " اصغر سجاڳ سنڌي

انـــٽــرو يـــو :

" رتيءَ جي رهاڻ تاج جوئي جو انٽرويو " ناز سنائي .

١٩٧٦ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " باراڻي راند " جڳنگ ڪتابي سلسلي ، سن ضلع دادو مان شايع ٿيو. ٥٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

Gul Hayat Institute

شاعري :

"سنڌي ٿوسان پيار ڪيان (گيت)	ساجن پتافي
"لولي"	استاد بخاري
"سنڌ جا سپاهي"	" "
"انقلابي ماءُ"	نورگهلو
"سنڌ ي بارن جو گيت"	اطهر منگي
"خالي ٻينگهو لوڏيند ڙ ماءُ جي لولي"	ادل سومرو

ڪهاڻيون :

"ٻارا ي راند"	حاجي خان ڏيريو
"منزلون ۽ فاصلا"	نظير شورو .
"هيڏا هاجا ٿين"	اخلاق انصاري
"نه ويڙهائو"	سرور سهتو

Gul Hayat Institute

انٽرويو :

"ڏکي ڏونئر ٻاٽ ۾" استاد بخاري جو انٽرويو نازسنائي .

١٩٧٦ع ۾ نازسنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب "پٿر جو ماڻهو" چنڊ ڪتابي سلسلي عرفان سن ضلع دادو مان شايع ڪيو ويو . ٥٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

شاعري :

" وائي "	راشد مورائي
" سنڌ وڳ جي ياد آزاد نظم "	ڪلا پرڪاش
" لولي "	آشمنانشن شاهي
"اڄ ديس پرديس جو سينو "	عبدالسلام پاور
" اڃو ته گڏجي سنڌ سنواريون " "نظم "	مشتاق سومرو
" وائي "	سڄاڳ سنڌي
" نظم (اڃوڪي ٻاروعلم پرايو)	علي محمد نورائي
" هلندا هلو "	نثار شيخ
" اسان سنڌ وارا قربدار آهيون "	شاهنواز راشدي
" بيت "	منظور ظفر

ڪهاڻيون :

" پٽ جو ماڻهو "	مقبول سومرو
" شينهن جي ڪل "	راشد مورائي
" ٻارن جو عالمي ڏينهن"	حاجي خان ڏيرو
" جنازو "	سرور سهتو
" احساس "	اسحاق سومرو
" آمرنراس "	الطاف مگسي
" هاري ۽ جو موت "	الياس ڏيرو
" اباڻي ڀني "	ڏيرو غلام قادر .

Gul Hayat Institute

١٩٧٦ع ۾ ناز سنائي ءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب " سند رسوچ " چٽڪ ڪتابي سلسلي طرفان سن ضلع داد و مان شايع ڪيو ويو. ٩٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي:

شــــاعــــري :

" ننڍڙا ٻار "	عبد الاحد آزاد
" دعا آسيس "	کيم چند شرما
" ٽيڙو "	سرور سهتو
" ٻالڪ پيارا "	آفتاب احمد لاشاري
" منهنجي سنڌ ني "	علي اصغر شاهه ٽڪڙائي
" سورهيه سنڌ ي ٻار "	ادرمعلي " ادرم "
" ٻار جو عزم "	ذوالفقار راجپر
" پيارو رسالو "	اسلمعلي اسلم داؤد پوٽو
" منهنجو ننڍپڻ "	عبد الواحد آريسر
" منهنجا گهرڙا منهنجو وطن "	جمال رند
" ماءُ جي قرباني "	منوهر داس ڪوڙومل
" سائيهه وڏ و سچ "	اخلاق انصاري
" سند رسوچ "	عباس منگي
" غربت جا گهاءُ "	الطاف منگسي
" اسلامي طريقو "	خاد م سنڌي

Gul Hayat Institute

" زنجير "	اعجاز علي شيراز
" سامي ءَ جي ٻاٽري "	سامي
" هڪ خط "	بهار عباسي
" مري نه شال ضمير "	ذوالفقار راشدي

١٩٧٦ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب "بغاوت" چٽنگ پبليڪيشن طرفان، سن ضلع دادو مان شايع ٿيو. ٻن رپين جي ١١٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد شامل ڪيو ويو آهي:

شـــــاعـــــري :

" گيت "	سوسن مرزا
" تون ۽ مان "	ضياء شاهه کهڙا
" راند "	معصوم سانگهڙائي
" سنڌي ٻار "	حافظ سنڌي
" سنڌ سنواريو "	سڪيلاڻي جوکيو
" غزل "	نعيم احمد ناز
" نظم "	سڪينه " ٿل "
" گيت "	عطا ميراڻي .

Gul Hayat Institute

ســـائـنـسـي مـضـمـون :

" انسان سائنس جي نظر ۾ تهذيب کان اڳ "	آفتاب قرزو
" ٻارڙا ٻول " (شاعري)	دادا سنڌي

" پوڙهي ماءُ قيدي پٽ (تاثر)	حيدر بخش شاهواڻي
" هزارن مٿان منيءَ جي هيٺان "	بهار عباسي خانواهڻ
" سنڌ سنڌين جو ساهه "	جميل شيخ شهداد پور سنڌ
" پلاند "	عطا ميراڻي
" ڏاريان نه ٿيا پنهنجا "	محمد خان ڳاڙهي
" روئي ساري رات "	مکڻ شاهه
" نفرت "	قريشي مظفرعلي خياروي
" بغاوت "	محمد عالم " آزاد " آريسر
" مان وارث وطن جو "	منصور سنڌي

١٩٧٧ع ۾ سوسن مرزا جو شاعريءَ جو مجموعو " سپان جا سپجل " گجب پبليڪيشن، حيدرآباد مان شايع ٿيو.

٣٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جن موضوعن تي شاعري ڏنل آهي، اهي آهن:

" سورهيه بالڪ جو وچن "، چلڙو، نئين نسل جا ٻار، منهنجي ڳڏي، لولي، ڪانو، ڏوئو، هنج، بسنت جو گيت، بارانا بول، ٽيڙو، بالڪڙي جي دعا، ڪلفي وارو، سنڌو دريا، گيت، پيتائيءَ جي ميٺي ٿي، اي بي سي ڊي گيت منهنجو بابو، دلربا توتي دانهن، ساٿوڻ جو گيت، امان - بابا، رسڻ - پرچڻ، ٻکيي بالڪ جي دانهن، گيت ادي جو ۽ توڏانهن.

شاعريءَ جي هن مجموعي ۾ ونڊ ريءِ سنڌ جي علو مات کي خاص طور تي موضوع بنايو ويو آهي. شاعره جي ٻولي عام فهم ۽ بيان آسان آهي.

١٩٧٧ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " جنگ جاري رهي " چٽڪ

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 85

پبليڪيشن طرفان سن ظلع‌داد و مان شايع ٿيو ٣٨ صفحن جي ٻن رپين جي قيمت واري هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

"شائيون لطيف جي زندگيءَ جو مختصر احوال (مضمون)	سائين جي ايم سيد
" ابن خلدون جي حياتيءَ جو مختصر احوال " "	ورتل
" ٽري وٽ ٿورو ڪان (ڪهاڻي)	زيب سنڌي
" جنگ جاري رهي (ترجمو ڪهاڻي)	عبدالقادر رهمر
" موهن " (ڪهاڻي)	تراب سنڌي
" سنڌ ٿي ساڻ عزم " (ڪهاڻي)	ضمير احمد جعفري
" ٿي چٽنگ ڏري چمڪا ڏاجان " (ڪهاڻي)	الطاف احمد عباسي
" نفرت جو احساس (ڪهاڻي)	الطاف احمد عباسي
" ورسي وطن چايون " (۾ خط)	وينگسي ءِ صفيه خانم
" موري جو شورو " (خبرنامو)	هاڻ چيچهو محبوب مورائي
" چٽنگ سنگت "	نياز پنهور
" هڪڙو شاعر " (شاعري)	خاڪي جويو .

Gul Hayat Institute

١٩٧٧ع ۾ نظير شوري جو ڪتاب " پاچي ٻنيان ب وڙ " شايع ٿيو . هي ڪتاب " گجب پبليڪيشن "، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ٧٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ١٢ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : " مان ڊاڪٽر ٿيندس " ، نانگا ننڍ نه ڏن ، ٻگل ماڻهو ، آخري سهارو ، پيلي سمنڊ جو عشق ، منزلون ءِ فاصلا ، هارڊ وي ، خالي هٿ ، مٺل جيڙا جنم ، ٻنا نالي ، گهاٽي پاڻيءَ ۾ ٻڏل شهر ، پاچي ٻنيان ب وڙ .

١٩٧٧ع ۾ نازسنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " جئيم سيد " چٽنگ پبليڪيشن

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 86

ارڻان سن ڇپجي ٿيو جنهن ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي : ۽ ٣٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

" شاهه لطيف سنڌ جو قومي شاعر (مضمون)	سائين جي ايم سيد
" سيد جو ٻارن سان پيار "	ناز سنائي
" اکيان رائو رچ "	اديب انقلابي
" بائيچارو "	سرور سهتو
" سائين جي ايم سيد سان هڪ ڪچهري "	عطا ميرائي
" ايندي لڄ مران "	اخلاق انصاري
" شاهدي "	سليم اختر تونيو
" حضرت علي ع جو علم بابت ارشادات "	اڪبر عباسي ميهڙ
" وارث "	هيرالعل رام سنگهاڻي
" دنيا جا سياسي قتل "	رجب علي شاهاڻي
" اڪين ڏٺو احوال (سنڌي ادبي ڪانفرنس جي مختصر ڪاروائي)	عمر سيال
" انقلاب "	عبدالرشيد مگريو
" چٽنگ سنگت جا مقصد "	چٽنگ سنگت
" ٻارن جي دنيا چٽنگ سنگت ۾ ضم "	--

شـــاعـــري :

" وطن "	ابن عباس سنڌي
" ٻار جو غزل "	سولنگي گل حسن ساڻي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 87

" اي جوهرا " (نظم) ضياء شاهه

" ماءُ پٽڪي " عبدالاحد " آزاد "

" غزل " سونو ملاح

" ڌرتي " عبدالسلام سورهيه سنڌي .

١٩٧٧ع ۾ مشتاق علي " مسرور " ٻاريچي جو لکيل ڪتاب " چمڪندڙ لاشون " صداقت بڪ ڊيپو، شاهي بازار، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو.

هي ڪهاڻي انگريزي ڪهاڻيءَ جو ترجمو آهي جيڪا مسٽر بي وٽ ملر جي لکيل آهي . ترجمو نهايت آسان ۽ عام فهم ٻوليءَ ۾ ڪيو ويو آهي.

١٩٧٧ع ۾ عنايت الله عباسيءَ جو لکيل ڪتاب " حليمان پوپري " شان براد رس، حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٥٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ محنتي عورت جي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي.

١٩٧٧ع ۾ مشتاق علي " مسرور " ٻاريچو جو ڪتاب " گمشده خزانو " ايچ - احمد اينڊ سنس مان شايع ٿيو ٤٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ڪهاڻي ڏني ويئي آهي، جيڪا انگريزي ڪتاب تان ترجمو ڪيل آهي.

١٩٧٧ع ۾ نذير حسين ڀٽي جو لکيل ڪتاب " قضاءِ قدر " هلال بڪ ڊيپو حيدرآباد مان شايع ٿيو. ٣٧ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي . " قضاءِ قدر " .

١٩٧٧ع ۾ " گل محمد قلبي " جو ترجمو ڪيل ڪتاب " بي رحم ٻهراڻ " ايچ - احمد اينڊ سنس طرفان شايع ٿيو. ١٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ گهڙي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي . جنهن ۾ بي قياس ٻهراڻ جي ڏاڍائين جو ذڪر ڪيو ويو آهي.

١٩٧٧ع ۾ " نذير حسين ڀٽي " جو لکيل ڪتاب " مزيدار ٽوڪ چرچا "
مطال ٻوڪ ۽ ٻو ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو . ۴۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ طنز و مزاح وارو
مواد ڏنل آهي .

١٩٧٧ع ۾ " ٻارن لاءِ آڪاڻيون " شايع ٿيو . هي ڪتاب مراد علي مرزا ترجمو
ڪيو ۽ سنڌي ادبي بورڊ ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو . ڪتاب ۾ ٻارن لاءِ مختلف ملڪن
جون جملي چويهه آکاڻيون ڏنيون ويون آهن . جيڪي آهن : " ارژنانگ جي زهرجي ٿيلي "
(اسٽريليا) " پنج آنا " (اڪوئيڊور) " جنگلي هرڻ ۽ چن جو ڪورو " (انڊونيشيا)
" باد شاهه ۽ پادري " (انگلستان) " چرند ڙسئي " (ايران) " هرڻ ۽ واگهه " (برازيل)
" چار نوجوان " (برما) " شوردي جو پٽر " (بيلجم) " باد شاهه ۽ هاري " (پولينڊ)
" طوطو انسان جي ٻولي ڇو نٿو ڳالهائي " (ٿائلينڊ) " باد شاهه جي نصيحت " (چڪو
سلواڪيا) " جاد و جو تعويذ " (ڊينمارڪ) " ناسپاتيءَ جو وڻ " (چين) " نانگ ۽ خواب "
(سوويت روس) " سپاهي ۽ جن " (سوويت) " ماني ۽ لوڻ " (سويڊن) " اٽڻيٽي " (شام)
" بغداد جو خليفو " (ٻاندر ، ڪچون ۽ وڻ) " (فلپائن) " هاري ۽ سوار (ڪوسٽاريڪا)
" پکيءَ جي زبان " (ڪيوبا) " تيس زال " (ناروي) " چاچا ڪويوٽي " (نڪاراگوا)
" ٻهادر ڪنيار " (هندستان) " آزاد گهوڙو (يمن) پوڙهو ۽ مکتبريو ڪرين) .

١٩٧٨ع ۾ غفران عاقلانيءَ جو سهيڙيل ڪتاب " نئو نسل " جوت ڪتابي
سلسلي جي پهرين ڪڙي گجب (گلن جهڙا ٻارڙا) سنگت سنڌ ، حيدرآباد مان شايع
ٿيو ويو ١٥ صفحن جي ٻن روپين جي قيمت واري ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" ننڍڙا گوريلا " الياس ڪيريو .

Gul Hayat Institute

" هاسٽل جي زندگي " عطا شر

" وقت مذي ڪاتي " شجاعت علي رند

" ٻنهين واري ناني " اصغر جسڪاڻي

شـــاعـــري :

" گيت " اياز گل

" ٽيڙو " نارائڻ شيام

" لولي " ادل سومرو

" دوتا " مختيار ملڪ

" ٽيڙو " تاج جويو

" نئين نسل جي نالي " تاج جويو

" نظم " نياز پنهور

" گلدستو " حليم ٻروهي جو ڪالم " ٽوپ "

" دل جون دانهون " ٻراهو عزيز ڪوپانگ

" نئدي ٽي آرٽسٽ عظمي ڪاظمي ڪان انٽرويو .

" ريڊيو ڪپوزستان " شجاعت علي رند

ان ڪان علاوه ڳجب جو خبرنامو ۽ سنيها پڻ ڏنا ويا آهن .

١٩٧٨ع ۾ عمور يوسفاڻي جي نگراني ۾ سيف الله " خالد " ۽ رميش ڪمار

ناشاد جو مرتب ڪيل ڪتاب " گلڙن رنگ لاتو " بارڙا پبليڪيشن ، عمرڪوٽ طرفان شايع

ٿيو . ٻن رپين جي قيمت واري ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون ادبي مواد ڏنو ويو

هو :

شـــاعـــري :

" ٻار "	اعظم " آزاد عمرڪوٽي
" گلڙن رنگ لاتو "	تاراچند " ٻيوس "
" ننڍڙن کي نينڊ "	رميش ڪمار " ناشاد " عمرڪوٽي
" ٻارڙن جو رسالو "	غلام مصطفيٰ بلوچ
" وطن جي ناکي "	موهن لعل " مسافر "
" وائي "	پيمراج " ڪشتي "
" مشورو "	سيف الله خالد
" دور ٻيني "	موتيرام " موتي " صوفي فقير

ڪـهـاڻـيـون :

" حسرتون "	اسد الله يوسفاڻي پلي
" ڪوشش ڪاميابي جي ڪنجي آهي "	محمد ايوب " ديوانو "
" سنسي خيز ڏاڙو "	[illegible] منوهر لعل " آزاد "
" ڏاهن جا ڏس "	موهن لعل مسافر
" نصيحت ڀريا نڪتا "	رميش ڪمار ناشاد
" مستقل ڪالم "	پچوء پرايو ، خوشيءَ جي خوراڪ
	ذهني ورزش جو مقابلو ، ٻڌ ته ٻڌايان

١٩٧٨ع ۾ " غفران عاقلاڻي " جو سهيڙيل متفرقه ڪتاب " جوت " گجب سنگت سنڌ طرفان شايع ٿيو . ٦٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن

Gul Hayat Institute

رهي آهي :

ڊرامـا شيـون :

" ننڍڙا گوريلا " " لالياس ڏيرو "

" وقت مڏي ڏاتي " "شجاعت رند "

" ٻـتين واري ناني " " اڪبر جسڪاڻي

ڊرامـــو :

" دل جون ڌانهون " عزيز گوبپانگ

مـضـمـون :

" هاسٽل جي زندگي " عطا شر

شاعـــري :

" گيت " اياز گل

" سٽرو " نارائڻ شيام

" لولي " آدل سومرو

" دوتا " مختيار ملڪ

" سٽرو " تاج جويو

" نظم " نياز پنهور

ان کان علاوه حليم بروهي ۽ جو طنز و مزاح جو ڪالم گلدستو ڏنو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

١٩٧٨ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " لطيف قومي شاعر " ڀارتي جي ڪرايل تحريري چنا ٻيٽي چٽنگ پبليڪيشن، طرفان شايع ٿيو ۰ ٦٤ صفحن جي ڪتاب ۾ هيٺين ڀارتن جا مضمون شايع ٿيا ۰

شاهد احمد قريشي، مس رشيد ه قريشي، مهتاب سومرو، ڪرم لالا پنهور، عتيق احمد راهوجو، امتياز احمد ڪوسو، اختر حسين دايو، محمد عالم " آزاد " آريسر، رحمت الله جوڻي، ضمير احمد قاضي، ٻيوس الهه ورايو سنڌي، علي محمد سولنگي ۽ قربان مهيسر ۰

١٩٧٨ع ۾ عمور يوسفاڻي ءَ جي سرپرستي ءَ ۾ سيف الله خالد جو مرتب ڪيل ڪتاب " ولين وڻ ڦلاريا " ، " ڀارڙا پبليڪيشن " ، عمرڪوٽ طرفان شايع ٿيو ويو ۰ ٽن رپين جي قيمت واري ٧٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڀارتن لاءِ هيٺيون مواد ڏنو ويو هو ۰

شاعري :	ليکڪ
" حمد "	تاراچند ٻيوس
" گيت "	عمور يوسفاڻي
" ٻارڪي ماءُ جي نصيحت "	مهر پروين
" وائي "	اسد الله " عاجز " پلي
" سنڌ جا هنر " (داد و ضلعو)	جناب استاد بخاري صاحب
" ڏياري "	رميش ڪمار ناشاد
" ڏياري جو ڏڻ "	ناشاد عمرڪوٽي

Gul Hayat Institute

ھماشيون :

" اڄ پڻ ڇڏيم چاڊ "	محمد صادق صابر
" اندرجنين آڌ "	الله بچايو نهڙي
" سائي جن الله "	عبدالرزاق ميمڻ
" لالچ جي سزا "	رميش ڪمار ناشاد
" رحيم چائي "	شڪيل احمد جوڻيجو
" محنت جو ڦل "	محمد اقبال ميمڻ
" نيڪي جو بدلو "	موهن لعل مسافر
" سست نائي "	محمد مٺن نهڙي
" عيد مبارڪ "	اسد الله "عاجز" يوسفاڻي
" مستقل ڪالم "	"بدتم پڌايان" محمد لائق شيبو "

مضمون :

" ڏياري جي تاريخ "	سيف الله خالد
" ڏياري "	پيمراج کتري "

مستقل ڪالم :

" پڇوءِ پرايو " ، " خوشيءَ جي خوراڪ " ، " سڄڻن جي سنيار " ،

چڱا چند چٽيچ .

سال ١٩٧٨ع ۾ " نازسنائي " جو ترتيب ڏنل ڪتاب " وڏي جڏهن مان

ولر ٿيندس " ، چٽنگ پبليڪيشن ، سن ، ضلع دادو ، مان شايع ٿيو . ڏيڍ روپئي قيمت

Gul Hayat Institute

۾ ۴۳ صفحن جي هن ڪتاب ۾ " وڃي جڏهن مان وڏو ٿيندس " جي موضوع تي جن ننڍڙن ليکڪن جا مضمون ڏنل آهن ، انهن جا نالا آهن :

احسان رحيم ساريو ، شاهد احمد قريشي ، مختيار حسين شاهه ، ناز جعفري ، ظفر الله انڙ ، مس رشيده قريشي ، مقبول احمد پنهور ، پريه سنڌي ، عتيق احمد راهوجو ، لالا پنهور ، پريه پرڪاش ، اڪرم لالا پنهور .

۱۹۷۸ع ۾ رابيل پبليڪيشن لاڙڪاڻو طرفان ڪتاب " هن ديس جون آکاڻيون " شايع ٿيو - ۴۲ صفحن جي هن ڪتاب جا سهيڙيندڙ " نظام عباسي " ۽ منظور ظفر گل " آهن . هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن :

ڪـهـاڻـيـون :

" ڪوئل جو سڏ "	شميم اختر کوهارو
" مان ڊاڪٽر ڪونه ٿيندس "	آغا ثناءُ الله پٺاڻ
" عظمت "	ايم اسحاق سومرو
" غريبن جو ورثو "	بيدار نهال احمد ٻرڙو
" جڏهن ڪوئٽ ڊهي پيا "	اشوڪ ڪمار شرما
" بي لاش "	منگي شفيق " عاصم "
" زندگي ۽ زندگي "	ظفر عباسي
" نتيجو "	منوهر لال " راجواڻي "

۱۹۷۸ع ۾ " سچاڳ بار پبليڪيشن " طرفان " اياز لطيف " جو مرتب ڪيل ڪتاب " ٻچهو خبرنامو " شايع ٿيو - ۳۶ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرق مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" ڪجهو خبرنامو "	ليکڪ ڄاڻايل مترجم نجم عباسي
" شمي " (چيني ڪهاڻي)	- اياز لطيف
" ڪوٽ جو اسڪول "	رسول بخش درس
" ننڍڙو بهادر "	فيروز علي

مضمون :

" نا انصافي ختم ڪئي وڃي "	اياز لطيف
" لينن جي مختصر سوانح عمري "	آمنه بلوچ

شعر ۽ شاعري :

" سنڌي ٻار "	جي ايم شيخ
" لوڙهه ويساهين "	اثر سنڌي
" شيڙو "	منظور سيدار
" ڪارو ڪوجهو ٻار آهيان "	اشوڪ ڪمار آزاد

Gul Hayat Institute

١٩٧٨ع ۾ ميمڻ عبدالغني عادل جو سهيڙيل ڪتاب " جبل " ، لاڙ پبليڪيشن ، چاهه شوري پاران شايع ڪيو ويو . هن ڪتاب ۾ ٻارن جي پسند ۽ وندر لاءِ ڪهاڻيون شعر ، مضمون ، انٽرويو ، رتن ڪن ، لطيفا ۽ ٻيا مستقل ڪالم ڏنا ويا هئا . نظير شوري جي ڪهاڻي " جبل " هن ڪتاب جي جان آهي . ان ڪان سواءِ ايچ - ايم - خواجه ڪان ٻه انٽرويو ورتو ويو هو . خان محمد پنهور جو مضمون " سنڌي ٻار ۽ ادب ۾ ادبي

تحريڪون " مضمون بہ ڪتاب ۾ شامل ڪيو ويو آهي .

۱۹۷۸ع ۾ قربان منگي ءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب " پڪرين ڏڪي " پوپٽ پبليڪيشن . خيرپور پاران شايع ڪيو ويو . ۳۲ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جن ليکڪن جون ڪهاڻيون شايع ڪيون ويون آهن ، اهي آهن :

يوسف حيدر ، اسحاق انصاري ، حيدر بخش عزيز ، منصور گوپانگ ۽ منظور بيدار . شاعري جي پاڱي ۾ اياز گل ، سرور سيف ، راشد مورائي ، ساسين عمر جي شاعري ڪي شايع ڪيو ويو آهي .

۱۹۷۸ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " عيد " چنگ پبليڪيشن . طرفان سن ضلع دادو مان شايع ڪيو ويو هو . ۴۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" هولي "	امر جليل
" ماءُ جي ڇڄ "	اڪبر جسڪاڻي
" عيد "	سرور سهتو
" سياڻا يار "	سيد معصوم علي شاهه مدرائي
" پيشو "	عتيق احمد راهو جو
" دوستي "	اعجاز پنهور
" سنڌ ڙي تنهنجو سرڳند "	ديدار علي پٺاڻ
" هڏ پيري "	عزيز گوپانگ
" تنهنجون سوچون "	رشيد ه قريشي .

Gul Hayat Institute

ترجما :

"وطن جي محبت" نعيم نفسي مترجم ناڪر شرما

"اشوڪ جي چوند" اسٽيفن اصغر مترجم آزاد منگي

مضمون :

"ننڍڙا وه جا ڳنڍڙا" عبدالاحد آريسر

"لطيف ۽ سنڌ" نيازعلي گچل

انٽرويو عرض‌محمد اداس انٽرويو وٺندڙ ڪشور آنند .

محسن ککڙائي سان شاه .

۱۹۷۸ع ۾ نظامعباسيءَ جي نگرانيءَ ۾ مرتب ڪيل ڪتاب "لوپ" رابيل پبليڪيشن، لاڙڪاڻي پاران شايع ٿيو. ۴۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جن ليکڪن جون ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن تن مان آزاد جتوئي، سرينڊ رمتلاڻي، فياض‌الدين ابڙو، نديم عباسي، موهن لعل، عزيز گوپانگ، گل محمد جوکيو، بيدار ٻرڙو، احسان الله ۽ عاشق گوپانگ جا نالا ذڪر لائق آهن . موهن لعل جي ڪهاڻي "لوپ" تان ڪتاب جو نالو رکيو ويو هو. منظور ظفر جي روسي ڪهاڻي جو ترجمو "ساهم واروليکي" سٺي ڪهاڻي آهي.

۱۹۷۸ع ۾ نظامعباسيءَ جي نگرانيءَ ۾ مرتب ڪيل ڪتاب "ماءُ جو موت" رابيل پبليڪيشن، لاڙڪاڻي پاران شايع ڪيو ويو هو.

هن ڪتاب جا سينگاريندڙ : مختيارملڪ، شميم‌اخترکوهارو، سڪندر علي، گل محمد جوکيو، فياض‌الدين ابڙو، عبداللطيف شيخ، ڪشور آنند، ظفرعباسي، منوهرلال، اشوڪ ڪمار شرما، منظور ظفر، ۽ ٽوني انصاري هئا . هن ڪتاب ۾ متفرق قسم

جو مواد ڏنو ويو آهي.

١٩٧٨ع ۾عبدالعليم عبدالعزيز ڀٽي جو لکيل ڪهاڻين جو ڪتاب

" ڀوتن جو آستانو " احباب پبليڪيشن، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو.

٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ مافوق الفطرت واقعن جي پس منظر ۾ ڪهاڻي

ڏني ويئي آهي.

١٩٧٨ع عبدالعليم عبدالعزيز ڀٽي جو لکيل ڪهاڻين جو ڪتاب " باد شاهه ۽ درويش " احباب پبليڪيشن، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو.

٣٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي چار ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي

آهن : " گلن جو هار " ، " باد شاهه ۽ درويش " ، " سائي جهرڪي " ۽ جادو جو جهاز "

ڏنيون ويون آهن.

١٩٧٨ع ۾عبدالعليم عبدالعزيز ڀٽي جو لکيل ڪتاب " ڀوتن جون شرارتون " احباب پبليڪيشن، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو.

٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ مافوق الفطرت واقعا بيان ڪيا ويا آهن.

١٩٧٩ع ۾ ناز سنائي جو مرتب ڪيل ڪتاب " ٻارن جو عالمي پڙ رنامو ۽ سنڌي ٻار " چنگ پبليڪيشن، طرفان سن ضلع دادو مان شايع ٿيو . ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب

۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

--- -----------

" ابر ۽ اهاڻ ٿيو " شوڪت حسين شورو

" سفارش " آغا ثناءالله ٿناوڙ.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page #99

" غربت جا گهاءُ " عاشقعلي گوپانگ

" وچوٽي " محمود مغل

" راڄو " فيض الله پيرزاد و

مضـــــــــــــمون :

" ٻارن جي حقن جو عالمي ڏڌ ڏنا موءِ سنڌي ٻار " ناز سنائي

" سر آئزڪ نيوٽن " محمد جمن ڏيپلائي

" حيدر بخش جتوئي " اڪبر عباسي

" قاضي رسول بخش ميمڻ " ناز سنائي

" ننڍڙا وڏ ڪنڊيڙا " محمد عثمان ڏيپلائي

شـــــــاعـــــــري :

" چتاءُ " واجد ناز

" پڇي جو ڪوڙو " اشرف سراڻي

" خاص چٽنگ لاءِ " منظور ظفر

" غزل " عباس پارس منگي

" گيت " ڏياچ سنڌي

" غزل " اصغر آزاد منگي

۱۹۷۹ع ۾ قاضي عبد الرحمان جو ترجمو ڪيل " طوطو مينا ". صداقت سڀ ٻپو، شاهي بازار حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو. ۵۵ صفحن جي هن ڪتاب ۾ طوطو مينا جو مشهور قصو ڏنو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

١٩٧٩ع ۾ ناز سنائي ۾ سانوڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب " سونا زيور "

چنگ پبليڪيشن ، پاران سن ضلع داد و مان شايع ٿيو ٣٦ صفحن جي هن ڪتاب جي

۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي.

ڪهاڻيون :

" لوهي زنجير يا سونا زيور "	ظفر عباسي
" جنم جنم جيرا د ودا "	عزيز گوپانگ
" حساس "	سرور سهتو
" مرداسين ٻه مرڪندي "	گدا حسين منگي
" ننڍڙيون ڪهاڻيون "	الطاف سومرو
" گل جي خوشبو "	ارشاد علي پنهور
" ان داتا "	حميد سندي
" وات وچڻ جي نه لپي "	نجم عباسي

Gul Hayat Institute

مضمون :

" ڪيميا جو ابو جابر بن حيان "	اڪبر عباسي ميهڙ
" آزادي "	خواجه نادر علي ڪهڙا
" سدا حيات چترڪار گل محمد ڪتري "(تاشر)	ناز سنائي
" جشن لطيف رپورٽ "	عطا شر .

شاعري :

" ساحل اسان جو "	خالد حسين مهيسر
" اي اجنبي "	ضياء شاهه
" هتڪڙين جو ساز "	عزيز گوپانگ
" ٻيٽ "	منظور ظفر
" وائي "	طاهر سنڌي .

١٩٧٩ع ۾ گلزار پبليڪيشن ، شڪارپور طرفان ڪتاب " آخري داءُ " شايع ٿيو ـ ٩٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" قدرت جو انتقام "	ليکڪ منير احمد
" سوداگر جي ڌي "	رضوانه لئيق
" خدا جو قانون "	فقير محمد
" بري صحبت "	منظور علي
" حسين ڌوکو "	حافظ عبد الحئي
" بزدل "	مخفي ميمڻ
" عجيب امنگ "	الطاف حسين
" اکين ڏٺي آکاڻي "	آسيه ميمڻ
" حساب "	راجا علي شير
" واپسي "	رضوانه امام
" بدلو "	عبد الرحمان جتوئي

Gul Hayat Institute

" ان چورو وعدو "	عبد شڪارپوري
" آخري دانءُ "	رياض احمد
" موت جو علاج "	خالد اڪبر
" شيطان کان انٽرويو "	پير اشرف زمان
" جتي "	نورعلي بوزدار
" عقلمند چور "	ڪاشف علي
" محبت جو معاملو "	ف - ن - ر - سومرو
" مون جاسوسي ڪئي "	سليم مصطفى

شاعري :

" مناجات "	حاذق جوڻيجو
" ثنائي محمد "	علام عبدالباسط
" نماز "	فيض محمد سيال
" سچ "	حافظ عزيز
" سهڻي صلاح "	عبدالقيوم
" ٻارن لاءِ نصيحت "	رشيد احمد
" راند پڇا "	محمد يعقوب آريسر
" غزل "	دريا خان سهاڳ
" اڳتي هل "	ارباب علي عادل
" علم عمل "	علي نواز نظاماڻي

Gul Hayat Institute

١٩٧٩ع ۾ " رابيل پبليڪيشن " لاڙڪاڻي ، طرفان شايع ٿيو ٤٠

صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ نظام عباسي آهي • هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل

ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن :

ڪـهـاڻـيـون :

" ڏاڏيءَ جي آکاڻي "	جيوت گوگيا جوت
" چئون چون ڪوئو "	هوند راج بلواڻي
" جانورن جي محفل "	هرجنس رامڪياڻي
" سچيءَ دل سان توبهه "	شميم اختر کوهارو
" دوستيءَ جو سفر "	آزاد جتوئي
" سنگتي "	آزاد جتوئي
" غيرتمند انسان "	الطاف سومرو
" سياڻا ٻار (روسي آکاڻي)	مترجم منظور ظفر

١٩٧٩ع ۾ سليم ميمڻ جو سهيڙيل ڪهاڻين جو ڪتاب " اوسيئڙو " مڪتي

پبليڪيشن ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ـ ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو

تفصيل هن ريت آهي :

ڪـهـاڻـيـون :

" اوسيئڙو "	غلام نبي مغل
" روح افزا شهزاديءَ ست سريو ديو "	ليکڪ نا معلوم
" قرباني "	سليم ميمڻ

Gul Hayat Institute

" هاءِ غريبي سنهنجا رنگ "	واڌ ومل
" پاڻي جا قاتل "	ليکڪ : نا معلوم
" ڪاٺ جي عورت "	عبدالحميد بدين
" عقلمند زميندار "	خالد معصوم
" جن موت کي شڪست ڏني "	ليکڪ نا معلوم
" داناءُ قاضي "	مجيد

١٩٧٩ع ۾ گلزار پبليڪيشن ، شڪارپور طرفان ڪتاب " پردي جي اوٽ ۾ " شايع ٿيو ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ محمد عبدالله " عبد " آهي ۔ هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" دوستي "	حافظ عزيز بروهي
" چورمينا "	عبدالرحمان جتوئي
" برائي جو بدلو "	اڪيلا سڪندر پنهور
" افسانه دل "	ارباب علي " عادل " چوهاڻ
" پردي جي اوٽ ۾ "	سڪندر ماجد
" ظلم جو انجام "	رياض احمد رياض
" سازش جي ابتدا "	مخفي ميمڻ
" بري صحبت "	رضوانه امام
" ملم لڪائي عيب "	غلام مصطفيٰ سولنگي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

" هدهد "	ممتاز علي ڏاڏيو
" خوشامد جو انجام "	قربان علي مگسي
" نفاق جي مار "	اختر علي ٻگهيو

سائنس :

" ڪنوٽ يا ڄ "	احمد مجتبيٰ

شاعري :

" ڏهڙو هي سنسار ساٿي "	نثار بزمي
" نعت شريف "	سميع ساجد جوڻيجو
" حمد باري تعاليٰ "	علي نواز صابر نظاماڻي
" نظم "	منثار سولنگي
" محنت "	عرفان فراز سومرو
" گلڙا "	ارباب علي " عادل " چوهاڻ
" عيد الاضحيٰ "	غلام عبد الباسط
" جهنڊو "	عبد الرحيم غوث پور
" ٻارڙا "	نور محمد نور " مورائي "
" نظم "	غلام صغرا صنم

١٩٧٩ع ۾ فاروق احمد جو مرتب ڪيل ڪتاب " گلن جا هار " سنڌي ادب پبليڪيشن ، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو . ٤٧ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن ريت آهي :

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 106

ڊرامـــا ٿيـــون :

" چمپا "	ماڌوداس امر لوهاڻو
" راتهان ۾ سوچون "	زوار نقوي
" محنت جو قتل "	منوهر لعل راجواڻي
" انجام "	خواجه نادرعلي کهڙا
" هارگلن جا "	محمد اسلم صابر
" ڏوکو "	مقبول انجم ميمڻ
" اڄ هي ڇا ٿيو "	اشوتاما

شـــاعـــري :

" غزل "	راشد مورائي
" نظم "	" "
" بيت "	رزاق انصاري
" آزاد نظم "	لياقت رضوي
" گيت "	عدنان
" غزل "	جئيمعرف قنبراڻي
" نظم "	اشوتاما لوهاڻو

١٩٧٩ع ۾ نصير مرزا جو لکيل شاعري جو ڪتاب " ڌرتي ءَ جا تارا "
آڪـم پبلشنگ ايجنسي حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو - ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هي مواد

Gul Hayat Institute

ڏنو ويو آهي :

" ٻارو " ، " سوج " ، " ڏاها ٻار " ، " پوپٽ " ، " ڏڏڙ ۽ ٻچا " ،
١٩٧٩ع جي ناليءَ " ، " پرهه جو پنڇي " ، " مٽيءَ جا راند يڪا " ، " اڇوت ٻارو وٽ
پوکيون " ، " ڌرتيءَ جا تارا " ، " صبح جو سير " ، " گيت پريت جو " ، " جاڳ ـ
لولي " ، " ريل " ، " ٻاڪٽر " ، " جيءَ جيءُ ديس " ، " سوچ لوچ " ، " موتئي جو
گل " ، " انگن جو آواز " ، " ٻار ٻڌ و ڏهاڻي " ، " تارا " ، " سارنگ " ، " ٻاراٽا
ٻول " ، " پينگهه " ، " ٻالڪ جي چاهنا " ، " پيٽ ڏٽي " ، " اچ آئون اسڪول نه
ويندس " ، " گهر جو گل " ، " مان ، ڪتاب ۽ تيلهو " ، " ڪمبخت ڪمبختو جي پيٽ
راڻي " .

١٩٧٩ع ۾ شهزاده شنڪر لعل جو مرتب ڪيل متفرق ڪتاب " مارئيس
لاچار " سنڌي ٻارڙا پبليڪيشن ، ٽنڊو باگو ، طرفان شايع ٿيو ـ ٤٥ صفحن جي هن
ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن ريت آهي :

ڪهاڻيون :

" اٺپورو خواب "	قربان جمالي
" ٿڌي چانڊ "	محمود الرحمان خٽڪ
" مارئيس لاچار "	نور محمد گهوٽو ٺاد رپور
" معصوم تمنا "	اسحاق نظاماڻي
" سهڻي "	صوفي فريد چانڊيو
" شهزادي ۽ فقير "	اشوڪ ڪمار ـ ايم جيسواڻي

Gul Hayat Institute

" هڏ بزرگ جو خواب " جمال الدين سنگهڙ قادرپور

" هيڏ و فرق " احسان ميمڻ ٽلهار

" مهمان مارين ڙ مسجد " عالم جمالي ٽلهار

" سونا روءِ پير مرد " اشرف ميمڻ ٽلهار

" بيمار پوڙهوءِ طبيب " محمد سليمان کتري

شـــاعــــري :

" گلن جهڙا بارڙا جيئن شل جڳ ۾ " رزاق انصاري

" گلن جهڙو ٻار " اشوڪ ڪمار آزاد

" سهڻي آهي سنڌ ڙي ساري " احسان الله احسان

" سنڌ ي ٻولي زنده باد " وزير منگي

" همت نه هار " عالم جمالي ٽلهار

" منڙا ٻار " ڪاشف چانگ

" منهنجا منڙا ادا " محمد يعقوب خاصخيلي

" گيت گلابي " محبوب تالپر

" ان کان علاوه عام معلومات ڏني ويئي آهي .

١٩٧٩ع ۾ " ناز سنائي " جو ترتيب ڏنل ڪتاب " هڏ ڏينهن جي بادشاهي ملي ته ... " ، جنگ منگت سنڌ طرفان شايع ٿيو . هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل ليکڪن جا مضمون ڏنا ويا آهن :

" محمد عالم آزاد آريسر "

٠٢ اي - آر - ڏنول

٠٣ ثناءالله شيخ

٠٤ اخلاق احمد جوڻيجو

٠٥ علي حسن لانگاهه

٠٦ ظفر جوڻيجو

٠٧ امام بخش ڏاهري

٠٨ عبدالله عباسي

٠٩ ذوالفقار راڄپر

١٠ گدا حسين منگي

١١ سليم اختر شيخ

١٢ ارشاد علي شيخ

١٣ سعيد احمد شيخ

١٤ محمد جمن قمبراڻي

١٥ شيخ محمد عليمڳل

١٦ سراج احمد شيخ

١٧ سليم اختر ٽنيو

١٨ سعيد اختر ٽنيو

١٩ نياز علي نياز

٢٠ مير محمد فدا ڏاهري

٢١ ضمير احمد قاضي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

٢٢ اعجاز احمد نظاماڻي

٢٣ ظفر عباسي

٢٤ خدا بخش ڪوري

٢٥ خواجه نادرعلي

٢٦ مختيار ناز سومرو

١٩٧٩ع ۾ قربان جماليءَ جو مرتب ڪيل ڪتاب "سچائي جي سرهاڻ" نصرت پبليڪيشن، طرفان شايع ٿيو. ٦٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرق مواد ڏنو ويو آهي:

ڪهاڻيون:

"سنڌڙيءَ جو سينگار عرف ڪاغذ جو ڪڪر" اياز پاٽولي

"موڙ ٻيريو مهراڻ" قربان جمالي

"پڇتاءُ" دلدار حسين ميمڻ

"سچائيءَ جي سرهاڻ" عرفان مهدي ميمڻ

"سڙيل لاش جي ڏڀ" احسان لغاري

"شانوءَ جا خواب" محمد اقبال بلوچ

شاعري:

"ننڍڙو ٻالڪ" شميره اياز

"منهنجي سنڌ" آصف حسين شاهه

Gul Hayat Institute

" مستقبل جا معمار " — محمد يعقوب خاصخيلي

" جاڳوءِ جهڳايو ٻارو " — خليق الرحمان ميمڻ

" ماسترڊ ينيو مارالا " — عالم جمالي

" ٻاراڻو نظم " — عاشق هالائي

١٩٦٩ع ۾ حميد سنڌي جو ڪتاب " سوني زنجير " ، ناري پبليڪيشن حيدرآباد مان شايع ٿيو . ٤٩ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي اٺ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

" ٻه سچا سپنا "

" ٻه پينر "

" لوڻ ۽ جنڊ "

" آسماني زنجير "

" ڏاهو شهزادو "

" لڪئي جا ليڪا "

" لالچي باز "

Gul Hayat Institute

جيڪي جپان جون لوڪ ڪهاڻيون جو ترجمو آهن .

١٩٦٩ع ۾ " گرداس واڌواڻي " جو لکيل ڪتاب " شاهي ٻلبل " سنڌي پبليڪيشن ، سلطان آباد ، مان شايع ٿيو .

٦١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : " اکي اکي جي ڳالهه " ، " روپ ونتي " ، " شاهي ٻلبل " ، " ٻاءُ ۽ ٻوڙ " ، " هيج جا هاجا " ، " ۽ " ويهه مار " ليکڪ پنهنجي هنن اڌ درجن ڪهاڻين

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 112

۾ ٻارن جي ونڊ ۾ اخلاقي اصلاح لاءِ گھڻو ڪجھه مواد ڏنو آهي. ڪهاڻين جي ٻولي نهايت وڻندڙ، آسان ۽ عام فهم آهي.

سيپٽمبر ١٩٧٩ع ۾ ذوالفقار سيال جو ڪتاب "مکڙين مالها" ٻارڙن لاءِ گيت "چانڊوڪي پبليڪيشن، لاڙڪاڻو سنڌ طرفان شايع ٿيو. ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺين عنوانن سان شاعري شايع ٿي:

لطيفي لاٽ، گهور وڃان مان، لولي، نئين لولي، جُگ جُگ جيءُ، سچ جو سنيهو، نجتا، نئون گيت، ڏاهپ وارو ڏس، سنڌ پيارا آهيو، ديس وسايون، جاڳو ٻارو صلاح، اجوڪو سبق، نئين واٽ، اعتراف، لوڪ ڪهاڻي، پڙهو پڙهو، نيا پو، اچو ته چڙهن ڦيرايون، گُڏي ۽ گُڏي جي شادي، گهگهڙن واري مائي، قلفيءَ وارو، ڪڪر ۾ ڪتو، سهڻو طوطو، ٻارا ٻول، امان مون کي لولوڏي، ٻيلي مينهن، جبل متي، اٺ مامه گوگڙو، باغي، مينهوڪي.

١٩٧٩ع ۾ "ادل سومرو" جو لکيل ڪتاب "آچرجا احوال" سنڌي ادبي سنگت، سکر طرفان شايع ٿيو.

٦٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جهونڪي ڪردارجون اٺ مختلف ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن، جيڪي آهن:

ڦٽين جي فصل جي موڪل، پوردلڻي پي ڏ ۾، ڏياريءَ جو ڏڻ، آچر جي آسنانيءَ جي ناس، عيد اڀوري آئي، اصل وڏ و قصو چارڊ رويش، آيا اٺڙ عجيب، منبع ۽ ڪٽرجي ضرامت.

سال ١٩٧٩ع ۾ زوار نقوي جو مرتب ڪيل ڪتاب "جوڏو" ٻارن جي محفل پبليڪيشن، سنڌ و جهانيان، حيدرآباد، سنڌ طرفان شايع ٿيو. ٣٢ صفحن جي هن

ڪتاب ۾ متفرقه مواد ڏنو ويو هو جنهن جو تفصيل هن ريت آهي :

" سنڌ جي ثقافت " (مضمون)	نظام لغاري
" غلطي " (ڪهاڻي)	شجاع رند
" نقلي يتيم خانو " (ڪهاڻي)	اسلم ڏورائي
" لالچ بري بلا آهي " (ڪهاڻي)	محمد الياس ابڙو
" نمڪ حرام " (ڪهاڻي)	عبدالعزيز عاصي
" آزاد نظم "	اڪل ميراڻي
" نظم "	اشو تاما
" ڏرتي "	ماد وداس " امر "
" آزاد نظم "	احسان ميمڻ
" شيڙو "	محمد اسلم صابر
" نظم "	"مخمور " الاهي بخش عباسي ع
" نظم "	رزاق انصاري

Gul Hayat Institute

ان ڪان علاوه عام معلومات ۽ سوال جواب ڏنا ويا آهن •

١٩٧٩ ع ۾ شهزاده شنڪرلعل جو مرتب ڪيل ڪتاب " مارڪيس لاچار " سنڌي ٻارڙا پبليڪيشن ، ٽنڊو باگو طرفان شايع ٿيو - ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻارنهن ڪهاڻيون آهن جيڪي هي آهن :

مهمان مارينڊ ز مسجد ، هيڊ و فرق ، سونا روپ پير مرد ، اٿپورو خواب ، سنڌي چانڊ ، اوند هه ۾ هاشي ، مارڪيس لاچار ، معصوم تمنا ، سهڻي شهزادي ۽ فقير ، هڪ بزرگ جو خواب •

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 114

ان کان علاوه هن ڪتاب ۾ وطن دوستي، اخلاقي ڪردار جي موضوع تي شاعري پڻ ڏني وئي آهي.

١٩٧٩ع ۾ نظام عباسي، منظور ظفر گل جو سهيڙيل ڪتاب "هن ديس جون آڪاشيون" رابيل پبليڪيشن، لاڙڪاڻو، سنڌ طرفان شايع ٿيو.

۴۴ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي نو ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن: ڪوئل جو سڏ، مان ڊاڪٽر ڪونه ٿيندس، عظمت، انسانيت جو موت، غريبن جو ورثو، جڏهن ڪوٽ ڊهي پيا، بي لاش، زندگي ۽ زندگي ۽ نتيجو. ڪتاب ۾ نظرياتي ادب جي ڀرمار ڪئي وئي آهي. ان ڪري ڪي قدر ٻاراڻي ادب جون تقاضائون پوريون نه ٿو ڪري.

١٩٧٩ع ۾ عبدالڪريم ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب "سچ سچائي" صدائي وطن پبليڪيشن طرفان شايع ٿيو. ۴٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ سچائي تي مضمون کان سواءِ ڪهاڻيون ۽ شعر ڏنا ويا آهن.

سال ١٩٧٩ع ۾ عمر يوسفاڻي جي سرپرستي ۾ سيف الله خالد جو مرتب ڪيل ڪتاب "جي توبيٺا لئنيا" (لطيف نمبر) "ٻارڙا پبليڪيشن"، عمرڪوٽ طرفان شايع ڪيو ويو ٻن رپين جي قيمت واري ۴٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي:

شاعري:

"سچ سچائي" — مختيار سومرو "ناز"

"شاهه جي نالي" — عزيز گوياڻگ

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 115

"پيارا پنڊتي "	محمد اسلم " صابر " ڪنڊ ڪوٽ
"لطيف جي نالي "	غهميده لغاري
" پنڊتي "	رميش ڪمار " ناشاد "
" پيچ پيناٽي "	اياز پاٽولي
" لطيف "	موهن لعل مسافر

" مضمون :

" شاهه جي زندگي "	محمد مٺن ساند
" لطيفي تعليم "	مٺارو راهمون
" سٺائو سبق "	محمد علي سيلي
" لطيف جو پيغام "	فهميده لغاري
" شاهه جون سورميون "	مهر پروين
" شاهه صاحب جي حب الوطني "	محمد ايوب ديانو صوفي فقير
" ڀٽ ڌڻي ۽ همعصر "بزرگ"	نياز حسين نهڙي
" ڀٽ ڌڻي ۽ جا بيت "	جام رونجهو پٽورو
" شاهه جا ڪردار "	پنهون نهڙي
" ڀٽ ڌڻي ۽ جا چيپل رسالا "	سيف الله خالد
" شاهه جو عشق "	داڪٽر اوم پرڪاش مٺراڻي
" لطيف حقيقي شاعر "	اشوڪ ڪمار

١٩٧٩ع ۾ " گوهر ممتاز قاضي " جو لکيل ڪتاب " پولڙي جي پل ۾ پيون

Gul Hayat Institute

آڪاڻيون " سنڌي ادبي بورڊ حيدرآباد سنڌ ، طرفان شايع ٿيو .

٥٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ڇهه آڪاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : منڊن جو ميلو ، ٻچڙي ٻڌڻ ، نسيلي جي گڏي ، ٻولڙي جي ٻيل ، بزرگ جو ٻاڙ ۾ ڪينهڙي تي ڪيٽو وغيره .

سال ١٩٧٩ع ۾ عمر يوسفاڻي ۽ جي سرپرستي ۾ سيف الله خالد جو مرتب ڪيل ڪتاب " جيڪي آهي اڄ " (صوفي صادق فقير نمبر) " ٻارڙا پبليڪيشن ، " عمر ڪوٽ طرفان شايع ڪيو ويو هو - ٥٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جيڪو مواد ڏنو ويو آهي ، تنهن جو تفصيل هن ريت آهي :

شـــــاعـــــري :

" صوفي صادق فقير جي تعليم	صوفي صادق فقير .
" عيد ته جا گل "	محمد اسلم " صابر "
" صادق فقير شريف وارو "	عاجز بلوچ ڏنڊ ڪوٽ

مـــــضـــــمـــــون :

" سوانح حيات صوفي صديق فقير صادق رحم "	عبدالڪريم پلي
" صوفي صديق فقير جي درگاهه جي تاريخ "	
" صوفي فقير جو ميلو "	پنهون نهڙي
" صادق ۽ سنڌ "	مختار " ناز "
" صوفي صادق ۽ بنگلاڻي "	خان محمد خاصي
" صوفي صديق فقير جا خليفا ۽ سجاده نشين "	محمد علي پلي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 117

"صوفي صادق فقير جا سجاده نشين " سيف الله خالد

"حضرت صوفي صادق جي درگاهه جا ٻهاريدار " عبدالخالق "آزاد "

"صديق فقير جو اولاد " حزب الله ڀلي

"صوفي فقير جو مشرب " مولانا غلام محمد گرامي مرحوم

"صوفي صديق فقير صادق رحه جي شاعري " عمور يوسفاڻي

"صوفي صديق فقير جا همعصر سنڌي شاعر" محمد يعوقب آريسر " ثاقب "

"صوفي صديق فقير صادق تي ڇپيل ڪتابن تي هڪ نظر" احمد خان کيريو

"صوفي صادق فقير جو سنيهو" راڄ محمد ڀلي

"صوفي صادق رحه جو فڪري فلسفو " الهه بچايو آريسر " مشتاق "

"صادق سائين جي ڪلام ۾ عشق رسول " اسد الله يوسفاڻي

"صوفي صادق جو ڪلام " مولانا غلام محمد گرامي

١٩٧٩ع ۾ " سيد دانيال طارق " جو سهيڙيل ڪتاب "عقلمند ڪٿا " ، نيو فيلڊس پبليڪيشن ، حيدرآباد سنڌ طرفان شايع ٿيو - ٥٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي اٺ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن :

جڏهن ٻلي کي چشمو پاتو ، نئين زماني جو ڪوئو ، مان سدائين ٻار هجان ، موٺو منگهڻ ، خوخو ، شينهن ۽ ڪتو ، منڙا ٻارَ توڪي سي ڪَلِکي ٿو جا ؟ ، قسمو وغيره .

١٩٧٩ع ۾ ناز سانگي جو مرتب ڪيل تحريري مقابلي جو چونڊ ڪتاب " مون ڪيئن عيد ڪئي " چنگ پبليڪيشن ، سن ضلع دادو مان شايع ٿيو هو - ٤٢ صفحن جي ٻن رپئي جي قيمت واري ڪتاب ۾ هيٺين ٻارڙن حصو ورتو :

مختيار ناز جعفري (پهريون نمبر) محمد عالم آزاد (ٻيو نمبر) علي محمد

ملاح (شيون نمبر) نا علوءعبدالوحيد راجپر، ستار سومرو ، جعفر ڏاهري ، امير بخش نظاماڻي ، محرم نوهيجو ۽ محمد عرس خاصخيلي .

۱۹۸۰ع ۾ محمود يوسفاڻيءَ جو لکيل ڪتاب " ظلم جو ڄار " شان براد رس ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ـ ۵۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويئي آهي .

۱۹۸۰ع ۾ " عمرالدين بيدار " جو لکيل ڪتاب " ٻاراڻو ادب " واحد آرٽ پرنٽرس طرفان شايع ٿيو ـ ۲۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٿي آکاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي آهن :

چريو چوزو ، موکا پکي ۽ چالاڪ لومڙ .

۱۹۸۰ع ۾ "شان براد رس " حيدرآباد طرفان " سوجهرو " ڪتاب شايع ٿيو ۵۰ صفحن جي هن ڪتاب جو سهڙيندڙ محمود يوسفاڻي آهي . هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" احساس "	ثناءالله جماڻي
" ٻارن سان ٻارڪو الهه يار "	ملڪ زاهد ٽلجي اسٽيشن
" شاهي نجومي "	صلاح الدين قريشي
" بيربل جي ڏاهپ "	اشوڪ نهالچنداڻي ميرپور
" ناني صفوراءَ انبن جو ٽوڪرو "	جاويد عباسي لاڙڪاڻو
" ڄاڻ همجوان جو "	سهيل احمد يوسفاڻي

Gul Hayat Institute

" قرباني " عبدالرشيد لاکو ٽنڊو آدم

" گالهه ھدرات جي " شجاع الدين قريشي ڳوٺ خدا آباد

شـــاعـــري :

" ماءُ جي نصيحت " مير مظفر

" ڏرڙ ڏين گهرجي ڏنهن سان برائي " مختيار گهمرو

" بدن جي صفائي " مقصود گل

١٩٨٠ع ۾ اخلاق حسين جوکيي جو ڪتاب " موتين مالها " کهاڻين جو مجموعو

" ٻارن جي سنڌي ساهت " ، محراب پور مان شايع ٿيو - ٢١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي

چار ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي آهن :

" مالڊ ٻيپ جي راڻي " ، " موتين مالها " ، " اٽلانٽا جي ڪهاڻي " ، ۽

" عقلمند قاضي " .

١٩٨٠ع ۾ " شان ٻراد رس " حيدرآباد ، طرفان سگڙي ڪتاب شايع ٿيو ٦٢

صفحن جي هن ڪتاب جو مصنف محمود يوسفاڻي آهي . هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرق

مواد ڏنو ويو آهي :

ڪـــهـــاڻـــيـــون :

" مغرور شهزادي " مترجم شوڪت عباسي

" لالچ بري بلا آهي " مٺو خان پرديسي ٻگهڙي

" ناني صفوران ۽ گلن جهڙا ٻارڙا " جاويد عباسي

" هرڻ شهزادي " مترجم عبدالستار بلوچ سکر

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 120

" ماريءَ جو عقلمند پٽ " (چيني ڪهاڻي)	مترجم ——— ؟
" ڪالهه واپاري "	مقبول احمد ميمڻ
" پيالو مري ويو "	" "
" جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي "	پرنس غلام مصطفيٰ اجڻ
" حقير انعام "	سنڌ ڀڪار : غلام صغرا مگريو
" سپوت "	اشوڪ نهالچند اڻي
" ريپينزل "	شفقت اي ناظم
" اڻ ڪاڻ انٽرويو "	جميل احمد ميمڻ

شـــاعـــري :

" لاٽون " (نظم) محمود يوسفاڻي

١٩٨٠ع ۾ " منظور ظفر " جو ٻارن لاءِ شعرن جو مجموعو " ڏ رتيءَ جا گل " چشڪ سنگت سنڌ " شاخ لاڙڪاڻو، مان شايع ٿيو ٢٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيءَ شاعري ڏني وئي آهي :

" منهنجا راڻا "، جهومو ڳايو"، " منزل جي ڏيا "، " آزادي "، " وڪ وڌايو "، " ٽانڊاٽو "، " پينبوري "، " ٻاراڻا ٻول "، " ننڍڙي ٻار جي سوچ "، " چنڊ واوجي ماڻي "، " راند يون نيا ريون نيا ريون "، " د ورشهرڪان "، " سورهيه ٻار " " ڌوئي ڀلي ءَ جي راند "، " چاڳ و چاڳي "، " دل جي صفائي "، " ننڍڙو نينگر " " نينڍ اچڻو آهي "، " ءِ اڪرڻ راتي " .

شاعري جي هن مجموعي ۾ نظرياتي تبليغ ڪي گهڻي جاءِ ڏني وئي آهي

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 121

پران هوندي به ٻارن جي دلچسپي ۽ وند رکي به نظرانداز نه ڪيو ويو آهي ۔

١٩٨٠ع ۾ اعجاز حسين هاشماڻي جو سهيڙيل متفرق ڪتاب " اميدن جو آشيانو " روشن تارا پبليڪيشن ، مٽياري طرفان شايع ٿيو ۔ ٤٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ذيل مواد جو تفصيل هن ريت آهي :

ڪهاڻيون :

" مُرُوهن ماڳ ٿي "	اعجاز حسين هاشماڻي
" اميدن جو آشيانو "	" "
" چالاڪ وچون "	اعجاز حسين هاشماڻي
" لڙيو سج لڪن تان "	ليکڪا خديجه سمون مٽياري

شاعري :

" نظم "	خديجه سمون
" منٺڙا منٺڙا ٻار "	" "
" لولي "	" "
" پڙهو ۽ پڙهايو "	غلام مصطفيٰ انڙ

مضمون :

" مٽياري جو موت ويندي جي ويرم "	عبدالرزاق ميمڻ
" علم روشني آهي "	محبوب علي سمون

"

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 122

ان کان علاوه سهڻا سخن ، سنڌي پهاڪا ، سائنس جي دنيا ، اخلاقي ڳالهيون ڇنيون ويون آهن .

١٩٨٠ع ۾ خالد حسين جو مرتب ڪيل ڪتاب " زندگي جو روپ " روشن تارا پبليڪيشن ، هالا نوان طرفان شايع ٿيو . ڪتاب ۾ متفرق نوعيت جو مواد ڏنو ويو آهي ، جنهن جو تفصيل هيٺ ڏجي ٿو :

ڪهاڻيون :

" خواب يا حقيقت " ، " ڏکن پٺيان سک " ، " زندگي جو روپ " ، " سهي نه سگهيا جي داغ جدائي " ، " دنيا ۾ قرار نه آهي " ، " تنهنجي منهجي حسرت" " صبر جا ڦل " ، " هن جي نصيحت ڪيس شريف بڻائي ڇڏيو " .

باقي نثر :

" عام معلومات " ۽ " دلچسپ معلومات " ، " معلومات سرڪار دوعالم " .

شاعري :

سوز هالائي جي قومي شاعري .

١٩٨٠ع ۾ مرزا محمد نواز بيگ جي ڪتاب " سنڌ باد ۽ هند باد " اداره بوستان ادب ، ٽنڊو ڦوڙهو ، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو . ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ سنڌ باد جا ست سفر ڏنا ويا آهن .

١٩٨٠ع ۾ ادب جسڪاڻي جو ڪتاب " گلڻ جهڙا گهاءُ " گل ڦل ادبي

سنگت ، هالا ڙفان شايع ٿيو.

۲۱ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي پنج ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن : " وقت جو وير " ، " گلن جهڙا گهاءُ " ، " ڪيرنه ڪنهنجو " ، " ميروتن اجرومن ۽ " ڀهراڻي جو پار " .

۱۹۸۰ع ۾ زاهد حسين ميمڻ جو مرتب ڪيل ڪتاب " سڄڻ پنهنجا ساريا " مهراڻ پبليڪيشن ، مٽياري طرفان شايع ٿيو - ۴۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" چريا چون ٿا چريو " — حبيب سنائي هالا پراڻا سنڌ

" سڄڻ پنهنجا ساريا " — عرفان مهدي ميمڻ

" آهه غريبان " — الهورايو سمون

" بي منزل " — زاهد حسين ميمڻ

" بري جو بدلو برو " — غلام اڪبر سمون

" ماءُ پيءُ جي نصيحت " — عبدالغفور سمون

قول :

" حضرت عثمان رضه جا قول " — غلام اڪبر سمون

شاعري :

" بهره " — عرفان مهدي ميمڻ

Gul Hayat Institute

"نعت"	حاجي محمد حاجن "سائل"
"زنجيرن جا گيت"	عاشق هالائي هالا پراڻا .
"غزل"	سوز هالائي
"مارچ جا مشهور واقعا"	سيد يار محمد شاهه گل

طنز و مزاح :

"ٿورو ته مرڪو" شاهه رضا حيدرآباد .

١٩٨٠ع ۾ مختيار ملڪ جي شاعري جو ڪتاب "ٿم ٿم ٿانبا اٿا" ، سنڌي ادبين جي سهڪاري سنگت ، حيدرآباد سنڌ مان شايع ٿيو. ٤٧ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٣٠ ٽيهه گيت ڏنا ويا آهن جيڪي هي آهن :

"ڪاغذ جا گل" ، "راند پڇن وارو" ، "ڏوري" ، "منهنجي گڏڙي" ، "لپڪ جهپڪ راند" ، "ڪاٺ جو گهوڙو" ، "چنگائي تيلي" ، "ٿانبا اٿو" "بار" ، "مٽيءَ جا راند يڪا" ، "ڪينهون ، "لغز" ، "چنڊ گول - مول ، "نه نه نه نه نه" ، "ڪير جو ماٺو" ، "ويچو جو ، "نظم ، "پريات ، " "پالڪ ، "نظم" پينگهه ، " "معصوم چاهنا" ، "تصويرن ۾ مور .

شاعريءَ جي هن مجموعي ۾ گهڻو ڪري ٻارن جي ذهن وارا ورنهن ڪي موضوع بڻايو ويو آهي . شاعر جو انداز بيان عام فهم ۽ وڻندڙ آهي .

١٩٨٠ع ۾ عرفان مهدي ميمڻ جو لکيل ڪتاب "هڙو قبر ڏٺي" وڪ وڊايو پبليڪيشن ، هالا طرفان شايع ٿيو. ٢٣ صفحن جي هن ڪتاب ۾ مهدي ٿي ڪهاڻي ڏني وئي آهي . جيڪا ٻوليءَ ۽ مواد جي لحاظ کان هڪ معياري ڪهاڻي آهي .

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 125

١٩٨٠ع ۾ " محبوب علي جوکيو " جو ڪتاب " اڌن جو ديس " حرا پبپور مان شايع ٿيو - ٢٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي جيڪا هڪ انگريزي ڪهاڻي جو ترجمو آهي.

١٩٨٠ع ۾ خالد حسين صدر جو سهيڙيل ڪتاب " تمنائن جو خون " روشن تارا پبليڪيشن، هالا پراڻا طرفان ڇپيو ڪتاب شايع ڪيو ويو - ٧٤ صفحن جي هن ڪتاب جي قيمت ٣ روپيا آهي. هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" تمنائن جو خون " غلام علي ارباب

" شرارت جي سزا " محمد يوسف ميمڻ دڙو

" ليڊر جي ڪرسي " ليکڪ : ڪرشن چند رسنڌيڪار

منير هالائي

" ڏوهاري ڪير " فتح محمد سنائي

" آيا اچ آئڙ منهنجي " نيڪ محمد عادل

" مجبوري " خدا ڏنو شهمير شيخ

" جي لوچين سي لهن " ع-ح هالا پراڻا

" زند هم لاش " عرفان مهدي ميمڻ

شاعري :

" غزل " ڊاڪٽر مريد حيدر ربخش جتوئي مرحوم

" غزل " مخدوم طالب المولا

Gul Hayat Institute

" خدا جي خدائي وڏي ڳالهه آهي "	سوز هالائي
" سورهين کي پنهنجا پنهنجا "	عاشق هالائي
" غزل "	منير سومرو
" دوها "	مستجاب احمد مغل
" آزاد نظم "	عزيز گوپانگ

"ملاقات" هڪ مارو سان انٽرويو ۰ انٽرويو وٺندڙ حبيب سنائي ـ انٽرويو ڏيندڙ عاشق هالائي ۰ ان کان علاوه " جي مارن موڪليا " خطن جا جواب ۽ ڪتابن تي تبصرا پڻ هن ڪتاب ۾ ڏنا ويا آهن ۰

١٩٨٠ع ۾ " محبوب علي جوکيو " جو ترجمو ڪيل ڪتاب " سفيد ناندر محرابپور جنڪشن نواب شاهه طرفان شايع ٿيو ٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هڪ ٿي چيني ڪهاڻي جو ترجمو ڏنو ويو آهي ۰

١٩٨٠ع ۾ گلزار پبليڪيشن شڪارپور، طرفان ڪتاب " انوکو انتقام " شايع ٿيو ٦٦ صفحن جي هن ڪتاب جو مهيا ڪندڙ محمد عبدالله " عبد " آهي ۰ هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرق مواد ڏنو ويو آهي :

شـمـا ئـيـون :

" ان ۾ تنهنجو ڏوهه نه آ "	منير انڙ
" بزدل "	محمد جعفر ميمڻ
" مان جاسوسي ڪئي "	سليم مصطفيٰ ميمڻ
" هڪ سوال ڏهه جواب "	طفيل احمد تنبد والهيار

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 127

" محسن يہ پاڇا "	سنڌو ولتاڻي
" انوکو انتقام "	رياض احمد رياض
" ڳهامڻ هليو ڪوٺيا "	احمد مجتبيٰ
" عجيب فيصلو "	طارق محمود ڪوسو تنگواڻي

شـــاعــــري :

" ڌرتي ڌڪر راند " (نظم)	علامہ عبدالباسط
" ابيات سنڌي " (نظم)	شوڪت علي ابڙو
" ماءُ جي دعا " (نظم)	جوڻيجو ساجد
" پٽ جو پيار (")	محمد اسلم پناهہ
" نظم "	امان الله بجاراڻي
" استاد (نظم)	عزيز الله عزيز بروهي
" علم سکي (")	نثار احمد ڪوسو
" غــزل "	حامد نياز ميمڻ
" ڪتاب " (نظم)	سوز جلباڻي
" ٻارڙن جي ڌرتي ڌرالتجا "	درگاهي ميراڻي
" نعت رسول مقبول صلعم "	ارباب علي عادل چوهاڻ
" درس قرآن "	حافظ عبدالحي " عابد "
" حضرت بايزيد بسطامي "	شفيق احمد شاد

١٩٨١ع ۾ " لالي پبليڪيشن " حيدرآباد جو ڇپرايون ڪتاب " لالي " شايع ٿيو - ٦٢ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم آهي • هن ڪتاب ۾ هيٺ

Gul Hayat Institute

جاتايل متفرق مواد ڏنو ويو آهي :

ڊرامـا شـبـون :

" ڌني جو راڳ "	مترجم نثار حسيني
" بنا عنوان جي "	زوار نقوي
" لالي "	آغا قيوم
" دولت جي ديوار "	عرفان مهدي

شـاعـري :

" ارڙڪ مرڙڪ "	استاد بخاري
" ٺڪ ٺڪ ٺڪ ٺڪ "	سڪدر عباسي
" ڪاش مان ننڍڙو ٻار هجان "	آغا قيوم
" ڦڙ ڦڙ سونٺو "	عابد مظهر
" جاڳ ٻ لولي "	رضيه مرزا
" پڙهه پيارا ٻار "	سيد شوڪت لڪياري
" بازار جي چونڊ "	عاشق هالائي
" آءُ ته چکر ڦيرايون "	ذوالفقار سيال
" مهران ٻارڙا ادبي سنگت جي نانءُ "	نظير شاهه
" پورهيت ٻار "	طالب لاشاري
" سنڌي ٻار "	امبارا " پريه "

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 129

ان کان علاوه " نئين سوچ جو نئون رنگ " عنوان هيٺ عرفان مهدي سان آغا قيوم جي ڳالهه ٻولهه لکيل آهي.

١٩٨١ع ۾ نياز پنهور جو ڪتاب " ڪونڊ سپون " سنڌ پبلشرز ، سنڌ يونيورسٽي طرفان شايع ٿيو - ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٻاراڻي ڏاڻ جي شاعري ڏني وئي آهي.

١٩٨١ع ۾ " لالي پبليڪيشن " حيدرآباد طرفان ڪتاب " سپي " شايع ٿيو - ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم آهي . هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" لذيذ ڊيڊ " نثار حسيني

" ڪتابن جي ڪيچل " علي نواز ڦل

" ننڍڙو مجاهد " شاهد جوڻيجو

شاعري :

استاد بخاري

الطاف عباسي

ادل سومرو

نثار بزمي

لياقت رضوي

امداد حسيني .

Gul Hayat Institute

ان کان علاوه مستقل ڪالمن جرمني ۾ مان اسڪيچ حاصل ڪندڙ " ساجد قريشي " سان ڳالهه ٻولهه ڏني ويئي آهي ۔

١٩٨١ع ۾ گلستان پبليڪيشن ، حيدرآباد ، طرفان " سچيڏنو " جو مرتب ڪيل ڪتاب " هيمون ڪالاڻي " شايع ٿيو ۔ ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

" محمد موچي ۽ جوجو "	غلام رباني
" ڪورٽ جو پاڪ "	سنڌ يڪار منظور ظفر (ڪوئٽي ڪهاڻي)
" مقدس پيشو "	منظور حسين ٻانين
" چند اجهامي ويو "	اڪبر جسڪاڻي
" فرشتو "	ظفر الله آخوند
" گلستان جو سبق ۽ انسانيت "	ضياء الرب قريشي

مضمون :

" هيرو "	محمد جمن ڏيپلائي
" فيروز خواجو "	ناز سنائي

١٩٨١ع ۾ " قربان علي ڪلهوڙو " جو ڪتاب " روشن آڪاڻيون " شايع ٿيو ۔ ٣٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ڇهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي آهن :

" ٿوڙجي عادت " ، " دوستي " ، " انڊو " ، " ڪدو " ، " گدڙ " ، " موالي " ، " وڪيوڙت " ، " مڙ " ، " محنت ، تجوقل " ، " بهادري " ۔

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 131

١٩٨١ع ۾ امتيازابڙي جو لکيل ڪتاب " ڪومل جذبا " گل ڦل ادبي سنگت، هالا نوان، طرفان شايع ٿيو. ٣٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٽي ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

" ڪومل جذبا "، " اندرشيواڊ "، " ذات ناهي ذات "، " ارسطو جي سوانح " ۽ مورجي باري ۾ معلومات ڏني ويئي آهي.

١٩٨١ع ۾ قربان منگي جو لکيل ڪتاب " تنهاين جو سفر " ٻارن جي محفل پبليڪيشن، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو. ١٧ صفحن جي هڪ رپئي جي قيمت واري ڪتاب ۾ ٻه ڪهاڻيون :

" هوءَ هلي ويئي " ۽ " تنهاين جو سفر " ڏنل آهن.

١٩٨١ع ۾ محبوب علي جوکئي جو لکيل معلوماتي ڪتاب " ڪيرع ڪنهن " محرابپورمان شايع ٿيو. ٣٨ صفحن جو هي ڪتاب سچو " سائنسي معلومات " تي مشتمل آهي. هن ڪتاب ۾ دنيا جي عظيم سائنسدانن جو تعارف ۽ انهن جي مختلف ايجادن بابت معلومات ڏني ويئي آهي.

Gul Hayat Institute

١٩٨١ع ۾ " سنڌي ادبي بورڊ " حيدرآباد سنڌ طرفان " علي مرتضيٰ داريجو " جو لکيل ڪتاب " بدن ۽ ان جو ڪم " شايع ٿيو. ٣٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ انساني عضون جي باري ۾ معلومات ڏني ويئي آهي.

١٩٨١ع ۾ محبوب علي جوکيو جو ڪتاب " گل جي گفتار " ٻاراڻو سنڌي ساهت گهر، محرابپور جنڪشن، طرفان شايع ٿيو. ٢٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي هڪ آکاڻي ڏني ويئي آهي.

١٩٨١ع ۾ " لالي پبليڪيشن " حيدرآباد طرفان ڪتاب " نئين وات "

شايع ٿيو ـ ١٢ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم آهي ۰ هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

نجم عباسي

الطاف شيخ

فوزيا لاڙڪ

ڪنول قاضي

نثار حسيني

ولي رام ولڀ

ڪاڪا گردا س واڌ واڻي

شاعري :

تنوير عباسي

الطاف عباسي

حيدر شاهه

قربان منگي

عرفان مهدي

رسول ميمڻ

ادل سومرو

اياز گل

Gul Hayat Institute

ان کان علاوه مستقل طالع نور النساء ميمڻ سان ڳالهه ٻولهه ڏني ويئي آهي.

١٩٨١ع ۾ "قمر پبليڪيشن" ميهڙ ضلع دادو پاران ڪتاب "گلشن آرا" شايع ٿيو. ٤٤ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ ممتاز قمر شيخ آهي. هن ڪتاب ۾ هيٺين ٽي ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن:

"گلشن آرا"	ممتاز قمر شيخ
"شرارت"	خدا بخش ابڙو
"وسريل ياد ون"	سڪينه ملاحاتياري.

١٩٨١ع ۾ احسان علي ميمڻ جو سهيڙيل متفرقه ڪتاب "مفلسي ۽ جو موت" ڪينجهر پبليڪيشن ٺلهار، ٽرفان شايع ٿيو. ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون مواد ڏنو ويو آهي:

ڪـــهـــاڻـيـــون:

"ڏاڍ و قهر ٺلور"	احسان علي احسان
"انتقام جي باهه"	قربان جمالي
"شادي ۽ موت"	محمد اقبال بلوچ
"مفلسي ۽ جو موت"	اشوڪ ڪمار شرما
"دشمن جي ياد ستائي دل کي"	صوفي فريد چانڊيو

شـــاعـــري:

"معصوم جي مرڪ"	عبدالرزاق پنگريو خاصخيلي
"سهڻا ماڻهو سنڌ جا"	محمد يعقوب خاصخيلي

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 134

" سورهہ سنڌي ٻار "	قربان منگي

مضمون :

" هنيلا هوندڙ در "	استاد حاجي غلام محمد جمالي
" شهر تلهار "	شين ميمڻ تلهار
" تاج محل مفڪرن لاءِ "	ايس-ايچ جيسواڻي جروار
" سرها گل "	شهزاد و شنڪر لعل .

گل ڦل ادبي سنگت ، هالا نوان ، طرفان شايع ٿيو- ۳۰ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن ريت آهي : ۱۹۸۱ع ۾ خدا بخش ابڙي جو سهيڙيل متفرقه ڪتاب " ڪومل جذبا "

ڪهاڻيون :

" ڪومل جذبا "	عبدالرحمان سيال
" اندر ٽيو اڌ "	امتياز ابڙو
" ذات ناهي ذات "	محمد اقبال انجم .

مضمون :

" ارسطو " سوانح	وزيرعلي روجهاڻي
" مور " معلومات	مصري انڙ ها لا نوان
" جهاتيون جنم جنم جون "	الهه وسايو سمون هالانوان
" مردن جو مربو " (لطيفا)	لکندڙن جا نالا هن ريت آهن :

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 135

فضل احمد اعوان ٺٽي

محمد ارشد علوي هالا نوان

تنوير احمد ابڙو حيدرآباد

روشن علي راهو پيٽ شاهه

وحيد ابڙو هالا نوان .

۱۹۸۱ع ۾ "محبوب علي جوکيو" جو ڪتاب "دلچسپ علومات" محراب پور جنڪشن، ضلع نواب شاهه مان شايع ٿيو - ۴۳ صفحن جي هن ڪتاب ۾ اهم، مفيد ۽ دلچسپ علومات ڏني ويئي آهي.

۱۹۸۱ع ۾ ذوالفقار "سيال" جو ڪتاب "منهنجي ديس جا ٻار"، آگم پبلشنگ ايجنسي، حيدرآباد مان ڇپرائي پڌرو ڪيو - ۴۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ٻاراڻا گيت شامل آهن جهڙوڪ:

"سورج جهڙا ڪرڻ جهڙا"، "ننڍين ڪهاڻي"، "اي بي سي"، "علم جو جهنڊو"، "نصيحت"، "دعا"، "سهڻي سنڌ"، "سالگره جو گيت"، "اچو گيت ڳايون"، "ڳجهارتون"، "قرآن"، "پيارو نبي"، "اڀ ۾ سج"، "ٻاراڻي راند"، "ڏينهو"، "پيار جو گيت"، "آخر ڪڏهن ٿيندو"، "سنڌي لکو سنڌي پڙهو"، "ٻاراڻا ٻول"، "واري جا گهرڙا" ۽ "سياڻي جو ڏس".

ذوالفقار "سيال" پنهنجي هن شاعراڻي ڪوشش ڪري ٻاراڻي شاعري ۾ موضوع ۽ خيالن جي نواڻ پيدا ڪئي آهي. سنڌ س ٻولي ۽ مان اتر سنڌ جي مليل جليل لهجي جي جهلڪ اچي ٿي.

۱۹۸۱ع ۾ زوار نقوي جو لکيل ڪتاب "رات رني ڪوٺ ۾" بجم پبلشنگ

ايجنسيءَ، حيدرآباد مان شايع ڪيو ويو هو ۲۰ صفحن جي ٽن روپين واري ڪتاب ۾ رني
ڪوٽ جو احوال ڏنو ويو آهي.

۱۹۸۱ع ۾ " محبوب علي جوکيو " جو ترجمو ٿيل ڪتاب " دوستيءَ جي
هام " ، " ٻاراڻو سنڌي ساهت گهر، محراب پور جنڪشن مان شايع ٿيو ۲۰ صفحن جي هن
ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني ويئي آهي . جيڪا ڪنهن انگريزي ڪهاڻيءَ جو ترجمو آهي .
هن ڪهاڻي ۾ " وفا " جي قدر ڪي نروار ڪيو ويو آهي . ترجمو اهڙي ته عام فهم ۽ آسان
ٻولي ڪم آندي آهي جو ائين پيو لڳي جڻ ته اصل ۾ لکيئي سنڌي ۾ وئي آهي.

۱۹۸۱ع ۾ استاد بخاري جو ترتيب ڏنل " ٻاراڻا گيت " ناليءَ شاعريءَ
جو مجموعو، وزارت تعليم، حڪومت پاڪستان، اسلام آباد جي سهڪار سان سنڌي ادبي بورڊ
شايع ڪرايو - ۶۳ صفحن جو هي با تصوير شاعريءَ جو مجموعو مختلف شاعرن جي شاعريءَ سان
سينگاريل آهي . هن ڪتاب ۾ ڪل ۶۵ گيت ڏنا ويا آهن جهڙوڪ :

" ڌرتيءَ جي وڏائي " ، " تنهنجي سارا هه " ، " منهنجا مٺڙا مولا سائين "
" چيڪلي راند " ، " گڏيءَ راند " ، " منهنجا مٺڙا مور ادا " ، " رنگ " ، " پنيوري "
" پيسو لڌم پٽ تان " ، " واپار ڪريو " ، " ننڍڙا مٺڙا سهڻا ٻار " ، " لاتونئڙو " ،
" ڪاغذ جي ٻيڙي " ، وطن جي حب " ، " منهنجي امڙ " ، " اچو اوهان جي دل وندرايان
" اڄ زماني ڪي نئون نروار ڏس " ، " نظارا وطن جا " ، " پنهنجا ڪم پاڻ ڪريو " ،
" ننڍڙي ريل " ، " اچو ته پنهنجو پاڻ ملهايون " ، " پاڻ ڪان پڇا " ، " منهنجي
گڏڙي " ، " ڪالهه ٻڌو هيءَ گهر جون نياڻيون " ، " اچو ته پنهنجا گهرڙا ڳاهيون "
" سهڻي صلاح " ، " دريساسان جو پاڪستان " ، " چڻ مندن جو راڳ ، " چڪو ٻار "
" همدردي " ، " ماڪيءَ جي مک " ، " لغڙ ڪاٽا " ، " ٻارڙن جي نصيحت " ، " سند "

Gul Hayat Institute

اسان جي ســـــاوڪ واري "، " نصيحت وٺ "، " قدمودائي اڪٿي هل "، " اڇوت
پنهنجا ڳوٺ سڏاريون "، " هاري، "، " هاريءَ جي محنت، " ڌرتيءَ جا دم " ،پنهنجي
مدد پاڻ ڪريو "، " سنڌ رستي "، " محنت ڪرتون "، " ڏيٿو "، " ڪوبه نه آهي
محڪوم مجبور "، " ميلو "، " ميلي ۾، " اڇوتي ٻارو راند جوسميو، "، ڪبوتر "،
" ڳئون، "، " جهرڪي، " سهائي راتڙي "، " اونهاري جي موسم "، " موهن جو دڙو "
" ٻن ٻلين جي ڳالهه "، " لفظ وڏايان هوش وڏايان "، " سهڻي سنڌ جا روشن تارا "
" واهه ڙي تارا "، " گهوڙو، " جوڪير پٽي "، " اڇوتوهان ڪي ڳالهه ٻڌايان "
" ڪوئل "، " ميوو ڪاڏ تون ميووو ٻارڻ مينهن .

هن ڪتاب ۾ سنڌ جي مشهور شاعرن جي شاعري ڏني ويئي آهي جن مان
استاد بخاري، امداد حسيني، محمد صديق مسافر، ڪشنچند " بيوس "، رشيد احمد
لاشاري، حڪيم فتح محمد سيوهاڻي، ادل سومرو، محمد اسماعيل عرساڻي، احمد خان آصف،
سوسن مرزا، نادم ٻچل شاهي، مائل، ترجمو لطف الله بدوي، سليم هالائي، بردو سنڌي،
جمعو خان، " غريب " مرزا قليچ بيگ، ليکراج عزيز هوند راج " دڪايل " احمد خان آصف
حافظ احسن چنا، ايازگل، عاصم، هري دلگير جا نالا ذڪر لائق آهن .

۱۹۸۱ع ۾ ظفر عبـــــاسيءَ جو لکيل ڪهاڻين جو ڪتاب " تارا تارن
هيٺ " ساهتي پبليڪيشن، ٻيٺائي بازار، ڪنڊيارو، طرفان شايع ٿيو - ۸۶ صفحن جي
هن ڪتاب ۾ جملي ٻارنهن ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

اڄهوسچ لٿو، چاچو ولڻ، سفارش، بابا ٻڪ لڳي، هائي هيءَ حياتي
ضد جوانجام، سنڌي رسالو، اڏوري آس، سونا زيور، ڪرندا ڦهري ڪوٺ، تارا تارن هيٺ ۽
ڦٽي - ٻڌي .

Gul Hayat Institute

١٩٨١ع ۾ " امتياز ابڙي " جو ترتيب ڏنل " پري ءَ جو پاڇولو "
گل ڦل ادبي سنگت ، هالا نوان ، شايع ڪرايو ٣٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ست
ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

" پري ءَ جو پاڇولو " ، " سمسم شهزادو " ، " ولوڪير وارو " ، " ڪارو
ڪبوتر " ، " جهاتيون جنم جنم جون ، " لکين ڪروڙين ٻلا " ، " ڳاڙهي بدڪ " .

١٩٨١ع ۾ اياز قادري جو لکيل ڪتاب " پرين جون ڪهاڻيون " سنڌي
ادبي بورڊ ، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو ٥٢ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي نو ڪهاڻيون
ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

جادوءَ جو ٽلاءُ ، ٽي پريون ، سامونڊي پري ، شهزادي راسيل ، سنل
شهزادي ، شهزاد وءِ ڏيڏري ، باغائي جي ديءَ ۽ نازان پري ، سون پري ، سهڻي ۽ پري .

١٩٨١ع ۾ الطاف حسين جوکيو جو مرتب ڪيل ڪتاب " شهراءُ " وينجهار
پبليڪيشن ، محرابپور طرفان شايع ڪيو ويو جنهن ۾ قمر النساء جوکيو جي ڪهاڻي " شهراءُ "
مرتضي سيال جي ڪهاڻي بهشت ۽ عزيز گوپانگ ، عاشق منصور گوپانگ ، غضنفر سومري
جو مختصر انٽرويو هن ڪتاب ۾ شامل هو .

١٩٨١ع ۾ " محبوب علي جوکيو " جو لکيل ڪتاب " گڏهه ۽ موسيقي "
ٻاراڻو سنڌي ساهت گهر ، " محرابپور جنڪشن ، طرفان شايع ٿيو ١٥ صفحن جي هن
ڪتاب ۾ هڪ ئي ڪهاڻي ڏني وئي آهي . هي ڪهاڻي ترجمو ٿي لڳي .

١٩٨١ع ۾ ممتاز قمر شيخ جو مرتب ڪيل ڪتاب " گلشن آرا " قمر پبليڪيشن
ميهڙ پاران شايع ٿيو ٤٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ممتاز قمر شيخ جي ڪهاڻي " گلشن آرا "
خدا بخش ابڙي جي مزاحيه ڪهاڻي " شرارت " ۽ مسڪين ملاح ڪاتياريءَ جون وسريل ياد ون
ڏنيون ويون آهن .

Gul Hayat Institute

سال ١٩٨٢ع ۾ صبغت الله ميمڻ جو ڪتاب "آڪوٺي جيڏو ڇوڪرو"، ڪهاڻي پبليڪيشن، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو ٢٩ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٿي ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جن مان ٻه ڪهاڻيون "طوطو ڊانگ" ۽ "مچڪايان مان چنهنبڙ" ظهير ڀٽي ۽ جون لکيل آهن. ٽنهين ڪهاڻين جي ٻولي آسان، عام فهم ۽ دلچسپ آهي.

١٩٨٢ع ۾ ڊاڪٽر شمس الدين عرساڻي جو لکيل ٻارن جي لاءِ ناول "لاکو ڦلاڻي" ڪتابي دنيا، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو. ڇهن روپين جي قيمت ۽ ١٠٨ صفحن واري هن ڪتاب ۾ سترهن بابن ذريعي تاريخي اهميت واري ڪردار "لاکي ڦلاڻي" جي حياتي جي جهلڪ ڏني ويئي آهي.

١٩٨٢ع ۾ نور محمد "نياز" خاصخيلي ساڪراڻي جو مرتب ڪتاب "تنهنجي تات طلب" چاند وڪي پبليڪيشن، مٽياري طرفان شايع ٿيو ٤٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ذيل مواد جو تفصيل هن ريت آهي.

ڪهاڻيون :

"محنت جو ڦل"	عطا محمد ميمڻ خاطي
"ٿي زند هو لاشئ"	خالد احمد سهڙو ٻوبڪ
"چالاڪي"	نور الهي بخش خاصخيلي
"مشاهدو"	رحمت الله ترڪ مٽياري
"بنا عنوان ڪهاڻي"	غلام اڪبر سمون
"تنهنجي تات طلب"	نور محمد نياز "ساڪرائي"

شاعري :

Gul Hayat Institute

"ديس پيارو ملڪ موچارو "	نور محمد نياز خاصخيلي
"گيت "	قادر بخش پريم هالائي
" مون کي ياد آهي "	عبدالقيوم اچ تبسم هالائي
" سنڌي ٻار "	خاڪي عبدالجبار قلپوٽو
" گلن جهڙا آهيو ٻار "	وزير ناز منگيو داد و
" نا اميدي جا ڏنارا "	الهورايو سمون

مضمـــون :

" دوستي "	غلام نقي ميمڻ حيدرآباد
" ٿي عجيب حسرتون "	نور محمد نياز خاصخيلي

ان کان علاوه مزاحيه لطيفا ڏنا ويا آهن ۰

١٩٨٢ع ۾ شمس الدين ... عرساڻي سومري جو لکيل ڪتاب " چنڊمري ٻلي " دهاٽي پبليڪيشن ، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو ٣١ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون " چنڊمري ٻلي " ۽ " ڏاهي جهرڪي " ڏنيون ويون آهن ۰

١٩٨٢ع ۾ بشير احمد ڀٽي عَجو ڪتاب " ٻولڙا ۽ چنڊ " سند س ئي اشاعتي اداري دهاٽي پبليڪيشن ، حيدرآباد مان شايع ٿيو ٣٠ صفحن جي هن ڪتاب ۾ " ٻولڙا ۽ چنڊ " " شرارتي ٻولڙا " ۽ " جهرڪي ۽ راجا " جي نالي سان ٽي آکاڻيون شايع ٿيون ۰ انهن آکاڻين کي ٻارن لاءِ وند رائتو بڻائڻ واسطي نثري جملن سان گڏ تڪ بندي به ڪئي وئي آهي ۰ جيڪا ٻولي ءَ جي وجاءِ کي شاعرائي روپ ۾ پيش ڪرڻ جو سٺو نمونو آهي ۰

Gul Hayat Institute

۱۹۸۲ع ۾ لالي پبليڪيشن، حيدرآباد طرفان ڪتاب "ڪنگ ڪانگ" شايع ٿيو. ۱۲ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم آهي. هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي:

ڪهاڻيون :

"رنگين چهرو" مترجم ولي رام ولڀ

"ڪنگ ڪانگ" امر جليل

"ڪتابين جي ڪيچل" علي نواز ٿلو

"وئيڪيشن" اڪبر جسڪاڻي

"پراسرار ڳڻي" ڪمليش

شاعري :

"ٻالڪ" اختر درگاهي

"پاڳدا پاڳ" عرفان مهدي

"ڪوتا" سحر رضوي

"ڪوتا لالي" لياقت رضوي

"عزيز جا گيت" عزيز گوپانگ

ان کان علاوه سنڌي ڪيليگرافر "محمد علي سهتي" سان ڳالهه ٻولهه ۽ مستقل ڪالم شايع ڪيو ويو آهي.

۱۹۸۲ع ۾ "روشن علي چانڊيو" جو ڪتاب "لطيف نمبر" جوت ٻارڙا سنگت

Gul Hayat Institute

حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو • جنهن ۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو هو :

ڊــــــــــرامــــا ٽيــــــــــون :

" شرير ڇوڪر " محمد رفيق قريشي

" لالچ " فرزانه ڀٽي

" علم جو خزانو " رخسانه ڀٽي

" ڇورو ٻار " مجيب الرحمان ميمڻ

شـــــــــاعــــــــري :

" جوت جلندي رهي " اياز گل

" وهوان منهنجو ڏيلو " استاد بخاري

" ذات جڏهن هڪڙي آهي مون کي ڇي ڏنگ " روشن چانڊيو

" ورهلي تہ بچايان هرغريب جي عزت " نسيم حيدرآباد

مـــضـــــمـــــون :

" لطيف دنيا جو شاعر آهي " رفيق ساگر

" جوت ٻارڙا سنگت سنڌ شاخ پيرونمل جيئي لطيف ادبي سنگت پيرونمل جي تعاون سان شاعرن جي سرتاج حضرت شاهه عبداللطيف ڀٽائي رحہ جي ورسي مبارڪ جشن لطيف) ملهائڻ جو اهتمام ڪيو ويو •

"جوت جا مقصد "

مرڪزي صدر " جوت " ٻارڙا سنگت سنڌ •

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 143

عـــام مـعـلـــومات :

" عام علومات "

لياقت علي قريشي

۱۹۸۳ع ۾ " نور افروز خواجه " جو ترجمو ٿيل ڪتاب " پڙهي ڪاٿيون " انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي، ڄامشورو طرفان شايع ٿيو - ۷۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي سترهن ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جن جو تفصيل هن ريت آهي :

" سمنڊ ڪيئن کارو ٿيو "، " رنگ برنگي دنيا "، " اياڻو چوڪر "، " ماٺا جي ڪاٺي "، " چهرو "، " بهادر دربان "، " سيني ڪان طاقتور ڪير "، صحيح ورهاست "، " جامني جا ڪارناما "، " موڪو ريڇ "، " ڪاڙهو ڪڪڙ "، " اڌ اڙو چوزو "، " آڪيرو "، " سائو واڪو "، " اصلي جواب "، " جاسوس جي گهر ۾ چور "، " هاري "، " ريڇ ۽ لومڙي " .

۱۹۸۳ع ۾ مختيار مگنهار جي شاعري جو ڪتاب " دنيا آهي گول " ڪنول ڪتابي سلسلو، رحمت پور محلو، لاڙڪاڻي طرفان شايع ڪيو ويو هو . چئن رپين جي قيمت ۾ ۴۸ صفحن جي هن ڪتاب ۾ شاعري جو مواد ترتيب ڏنو آهي . ان جا عنوان هن ريت آهن :
منهنجا سائين، نئون سال، لطيف جو ميلو، ٻوڪ ٻچايون، او پتڙا، او پيارا پياري امڙ، دنيا آهي گول، واڪڻ وائي، اوپيائو، شوڙهو ڪڙي، سنڌي چلڊرين، ڪوئي رائيفل، راڻي باغ، کيل نا هي هيو چاهي، اڪ پٽ، قصو گوڏل ماءُ جو، عيد اچي ويئي، پٿرتي ليڪو، دلاسو، خيرات، محفل ۾ هٿ هُلاءِ .

مختيار مگنهار پنهنجي هن ڪتاب ۾ " اخلاقيات " ۽ " علومات جي موضوع سان انصاف ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي . ٻولي سولي ۽ سلوڻي ڪم آندي آهي .

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

١٩٨٣ع ۾ بي-اي عزيز پنهنجي جو لکيل ڪتاب " ڪاري ڪوپي " صداقت
بڪ ڊيپو، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو ٣٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏهه ٻاراڻيون ڪهاڻيون
ڏنيون ويون آهن .

١٩٨٣ع ۾ بشيراحمد پنهنجي جو لکيل ڪتاب " سنڌي لوڪ ڪهاڻيون "
صداقت بڪ ڊيپو، حيدرآباد مان شايع ٿيو ٤٧ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي پنجٽيه
ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن ، جيڪي هي آهن :

" اهو ڪنهن لکيل آهي " ، " چالاڪ لومڙ " ، " پيڊ ڙي ۽ جا ڇهه پٽ "
" ڪوپڙ واٽيو " ، " نورپٽلي ۽ ڏينڊرجي آڪاڻي " ، " ڪئي ڪنوار " ، " هڪ جهرڪي ۽
جي ڪالهه " ، " چار ماري جهرڪي " ، " راڻل وڻندڙ سوير " ، " بابا ڪانگ ها پٽ
ڪانگ " ، " گهر ڪنهنجو منهنجو ڪي ڪنهنجو " ، " ماءُ ڪي مارت ڌي ۽ ڌيان " ،
" امان ماٽوڙو " ، " ماٽوڙي ڪٽ ٻاٽم ، " ڦوڦو راڪاس ، " هنيلي بلي " ، " گيهه "
" راجا ۽ هاٿي جهڙا ڪن " ، " کهنبا پٽ " ، " لوڙي ڊرزي " ، " ريسارو حجام "
" دلي ۾ آهي لوٽي " ، " پٽ نه ملند و موٽي ، " ڏوتي انگرکو ۽ پڳڙي سي ٿيا ٿي
جٺا " ، " مٽان ڪچواند ر ٻيڙي اڏو " ، " سچو لاءِ سيريو جهرڪي ۽ ڪنب ٿيڙيو "
" ڪچهري ۾ ويند س ، " چم چم پٽلي " ، " ناني ۽ جي آڪاڻي " ، " گدي گدڙ " ،
" هلي آهيا ڇج ٿي " ، " مورڪ چودر " ، " طوطو ۽ ڪانگ " ، " پنج ٻوڙا " .

١٩٨٣ع ۾ " لالي پبليڪيشن ، حيدرآباد ، طرفان ڪتاب " ڏاڏي
۽ ڏيئو " شايع ٿيو ٣٦ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم " آهي . هن ڪتاب
۾ هيٺ ڄاڻايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڪهاڻيون :

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

" ڏاڍي ڏڍيو " — زاهده شيخ

" جدائي جو قدر ۽ احساس " — محبوب علي مسافر

" لطيف جو مقدر " — جاويد عزيز ميمڻ

شــاعــري :

" اماس ۾ سوجهرو " — مختيار ملڪ

" پوپٽ جي پٽـي " — مبين فاطمه رشيد

" سڪ سارا " — سميع لنڊ

" سورج مون لاءِ " — عرفان مهدي

" ٻڪ " — بشير سيتائي

ان کان علاوه مستقل ڪالم شايع ٿيو ويو آهي .

١٩٨٣ع ۾ " آگم چلڊرن ڪلب " حيدرآباد طرفان ڪتاب " حرڪت مان برڪت " شايع ٿيو ٢٤ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺ ڄاڻايل ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن :

ڪــهـــانـيـون :

" حرڪت مان برڪت " — اڪبر جسڪاڻي

" عيد ٻراد ۽ مشالو " — علي نواز قـل

" لالو " — اشفاق انصاري

" خواهش " — بدرالدين ميمڻ .

١٩٨٣ع ۾ " لالي پبليڪيشن " حيدرآباد طرفان ڪتاب " ڪيرڏارا " شايع ٿيو - ٤٢ صفحن جي هن ڪتاب جو سهيڙيندڙ آغا قيوم آهي . هن ڪتاب ۾ هيٺ

جاتايل متفرقه مواد ڏنو ويو آهي :

ڊراما ئيون :

" ڏونگ ٻڌائي آڪاشي " نجم عباسي

" ڪوڙ سارين ڳالهيون " علي بابا

" امان مان وڏو ماٺهو ڪونه ٿيندس " مشتاق ميمڻ

" ابدويهين صدي ۾ جوڪم ٿيل ٻار " حسن مجتبيٰ

" فلسطيني ٻارڙو " لياقت رضوي

شاعري :

نانڪ مدنائي

عزيز ڪوپانگ

حسن مجتبيٰ

فضل جوڻيجو

ادل سومرو

اياز گل

نصير مرزا

طالب لاشاري .

ان کان علاوه ننڍيءَ تي راڌ يگر ڪرپال داس سان ڳالهه ٻولهه ۽ مستقل ڪالم ڏنو ويو آهي .

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com Page # 147

١٩٨٣ع ۾ گرڌاري لال ڀاٽيا جو مرتب ڪيل متفرقه ڪتاب " غريب شاگرد" بخاري پبليڪيشن، ڪاهي طرفان شايع ٿيو ٥٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد جو تفصيل هن ريت آهي :

ڪـهـــانـــيـــون :

" قرباني جو پڄرو "	ولي محمد طاهرزاده
" توهان ڇڱا ٿيڻ چاهيو ٿا "	ڪرشن لال
" غريب شاگرد "	فاروق ميمڻ
" بي بها دولت "	ابراهيم ڪنيار
" لڪل گناهه "	ستارام داس
" موڪل "	[illegible] شمس الدين سومرو
" نيت "	دلشاد ميمڻ
" وڻن جو ڇيو ميڄڻي "	فيروزه سما
" حرامي پار "	بخشڻ مهراڻوي
" فقير جي امانت "	ايم سلطان پنهور ڪاهي

شـــاعـــري :

" نعت "	شمس الدين بلبل
" سهڻا "	ڊاڪٽر مجاهد ڪاهوي
" جيجل جي نصيحت "	الغب راهي

Gul Hayat Institute

١٩٨٣ع ۾ الطاف شيخ جو ڪتاب " ٻارن جون آکاڻيون " نيو فيلڊس پبليڪيشن، حيدرآباد، طرفان شايع ٿيو ١٣٥ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ايڪيهه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن. جنهن جو تفصيل هن ريت آهي :

" اجنبي نوجوان "، " ٻولڙو ٻاز "، " راهب جو انصاف "، " وڏي وڏي آکاڻي "، " ٻارڪائڻ واري ڇوڪري "، " جپان جو سڀ کان طاقتور پهلوان " "سچاڻ پوڙهو "، " پوڙهو ۽ لومڙي "، " لوهه جو ٿوپلو "، " سهي جي توجهه "، " هنداڻن جو واپاري "، " اڳارن جو سون "، " چنڊ جو پوڙهو "، " شهزادي ۽ جي قرباني "، " پاڻيءَ جو پوت "، " ماڻهو ۽ ٻلي "، " راڳن جا مقبرا "، " مهاڻن جي جنگ "، " شهزاديءَ جي ڳولا "، " ڪڪن جي ٻوٻلن جو عبادت گهر " ۽ " سون چهنڊ چاندي ".

ڪتاب ۾ شامل ڪهاڻيون گهڻو ڪري ٻڌي ادب تان ورتل آهن.

نومبر ١٩٨٣ع ۾ اڪبر جسڪاڻي " رمون پيٽي " ڪتاب " روشن تارا ساهت سرڪل "، حيدرآباد طرفان شايع ٿيو. ٥٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٽيرنهن ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

" رمون پيٽي "، " عرس مست حيد رآباد ۾ "، " چو واڻو "، " ننڍڙو ٻار اوچي سوچ آيا "، " ٻه ته ٻارنهن "، " ۽ " چنڊ اجهامي ويو، چاچو ولو، سو فاطما ۽ سوڄ.

١٩٨٣ع ۾ " گرداسلال ايچ ڪتري " جو مرتب ڪيل ڪتاب " غريب شاگرد " بخاري پبليڪيشن، ڪاهي طرفان شايع ٿيو ٥٦ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي نو ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن، جيڪي آهن :

قربانيءَ جو ٻڪرو، غريب شاگرد، ٻي ٻها دولت، لڪل گناهه، موڪل،

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

نيٺ ، سمحار ، وڏن جو ڇيو مچجي ۽ حرامي ٻار .

ان کان علاوه ڪتاب ۾ شاعري وغيره پڻ ڏني وئي آهي .

١٩٨٣ع ۾ ڪهاڻي پبليڪيشن طرفان " فاروق احمد سومرو " جو لکيل ڪتاب " پٽاشن جو مينهن " شايع ٿيو ٢٩ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٻه ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي آهن :

پٽاشن جو مينهن ، " ۽ " ڳالهائيندڙ پکي " . ان مان پهرين ڪهاڻي طنزمزاح سان ڀريل آهي ۽ ٻي ڪهاڻي لوڪ داستانن جي پس منظر ۾ لکي وئي آهي .

سال ١٩٨٣ع ۾ بشير احمد ڀٽي ءَ جو ڪتاب " مگرمڇن جو بادشاهه " ڪهاڻي پبليڪيشن ، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو ٢٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ " مگرمڇن جو بادشاهه " ۽ " پنج ڀوڙا " نالي ٻه آکاڻيون ڏنيون ويون آهن . هن ۾ هڪ شخصي جي ڪهاڻي بيان ڪئي وئي آهي جنهن کان مگر مڇهه ڏي ءَ جو سنگهرن تاڃان آکاڻي هن ڪتاب جو عنوان ٻڌائي وئي آهي . " پنج ڀوڙا " مختصر ڪهاڻي آهي جنهن کي جيڪڏهن لطيفو چئجي ته ڪو وڌاءُ نه ٿيندو .

١٩٨٣ع ۾ "محمد ارشد ڀٽي" جو ڪتاب "ففني ففني" ، ڪهاڻي پبليڪيشن طرفان شايع ٿيو . هي ڪتاب مشهور ٽي وي پروگرام ففني ففني جي طرز تي لکيو ويو آهي . هن ڪتاب ۾ مزاحيه خاڪا ۽ تصويري لطيفا ڏنا ويا آهن .

١٩٨٣ع ۾ روشن چنڊ اڻي جي نگراني ءَ ۾ " چنڊ تارا " ڪتاب ماڊرن بوڪ اسٽور مير پور ماٿيلو ، طرفان شايع ٿيو ٤٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ هيٺيون متفرقه مواد ڏنو ويو آهي .

ڪهاڻيون :

Gul Hayat Institute www.drpathan.com

" ملول مهانڊو " — ا لطاف سومرو

" هيمون ڊالاڻي " — رياض احمد پٺاڻ

" جهنگ سان وير " — دادا سنڌي

شـــاعـــري :

" ننيڙا ٻارو " — ڊاڪٽر در محمد پٺاڻ

" گيت " — امير حمزه مسافر ميراڻي

" ڌرتي ڌجي سرهاڻ " — طفيل قيس شيخ

" نچو جهومو ڳايو " — ماڻڪ چاولا .

١٩٨٤ع ۾ شمس الدين سومرو جو لکيل ڪتاب " ماسي ڪتو " روشن تارا ساهت سرڪل ، حيدرآباد ، طرفان شايع ٿيو . ٥٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ست ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن "

" ماسي ڪتو " ، " چوڙيون " ، " چماٽ " ، " ڪنڌ پريون " ، " گدرو " " پنڌ " ۽ " گڏي "

ڪتاب ۾ ماسي ڪتو اهم ڪهاڻي جي حيثيت رکي ٿي ۽ ان تان ئي ڪتاب تي نالو رکيو ويو آهي . ڪتاب جي ٻولي عام فهم ۽ آسان آهي . ڪهاڻين ۾ جيئن ته ٻهي ۽ ڏ تل ماحول چٽيو ويو آهي ، ان ڪري اهي دلچسپ لڳن ٿيون .

١٩٨٤ع ۾ " انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي " طرفان " بشير ڀٽي ۽ جو ترجمو ٿيل ڪتاب ڪيلا ودمنه شايع ٿيو ١٠٨ صفحن جي هن ڪتاب ۾ جملي ٢٣ ڪهاڻيون ڏنيون ويون آهن جيڪي هي آهن :